

ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ «ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ»

ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΜΑΣΤΕΡ

**«ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ
ΤΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ»**

ΣΕΡΜΑ ΟΛΓΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: ΕΛΕΝΗ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ

ΜΑΪΟΣ, 2013

*Σύμφωνα με την Οικονομική Θεωρία,
το κύριο οικονομικό πρόβλημα οφείλεται
στην έλλειψη πόρων και κατά συνέπεια αγαθών.*

*Σύμφωνα με τις Επιστήμες του Περιβάλλοντος,
το πρόβλημα της περιβαλλοντικής κρίσης
οφείλεται στην έλλειψη πόρων.*

*Οι περιορισμένοι αυτοί πόροι αποτελούν την κοινή
συνιστώσα για την μελέτη που ακολουθεί.*

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ

Η παρούσα διπλωματική εργασία πραγματεύεται τις δυνατότητες λειτουργίας των Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Ελλάδος ως αυτόνομοι οικονομικά οργανισμοί.

Συγκεκριμένα, με την εκπόνηση της παρούσας εργασίας αφενός εξετάζεται η χρηματοοικονομική λειτουργία των Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Ελλάδος με σκοπό την αποτύπωση της παρούσας οικονομικής κατάστασης τους και τον προσδιορισμό των αδυναμιών αυτής, αφετέρου διερευνώνται οι δυνατότητες βελτίωσης της υπάρχουσας κατάστασης μέσω της διασφάλισης της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας τους.

Ειδικότερα, εξετάζονται είκοσι περιπτώσεις Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Ελλάδος. Παρουσιάζεται ο θεσμός, τα χαρακτηριστικά, η οργάνωση και διοίκηση τους κ.α., ερευνάται η χρηματοοικονομική τους λειτουργία, εξετάζονται οι δυνατότητες και προοπτικές λειτουργίας αυτών προκειμένου να διασφαλιστεί η οικονομική τους βιωσιμότητα και γίνονται συγκεκριμένες προτάσεις ώστε αυτοί να απαγκιστρωθούν από τις κρατικές και κοινοτικές επιχορηγήσεις επιτυγχάνοντας ίδια έσοδα.

Από την ανάλυση, προκύπτει ως βασικό συμπέρασμα ότι υπάρχουν σημαντικά περιθώρια προώθησης μέτρων και πολιτικών για την επιδιωκόμενη λειτουργία των Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Ελλάδος ως αυτόνομοι οικονομικά οργανισμοί.

ABSTRACT

STRATEGIC FINANCIAL INVESTIGATION OF OPERATION OF INSTITUTIONS MANAGEMENT OF PROTECTED AREAS GREECE

This thesis deals with the functionality of Protected Areas Management Organizations of Greece as autonomous economic organizations.

Specifically, the preparation of this paper first examines the financial operation of Protected Areas Management Organizations of Greece in order to fix the current economic situation and identify the weaknesses, of the other part explores ways to improve the current situation by ensuring long-term viability.

In particular, examined twenty cases of Protected Areas Management Organizations of Greece. Presented the institution, characteristics, organization and their management etc., investigated the financial functions, explores the possibilities and prospects of operating systems so as to ensure their economic viability and made specific proposals that they can be viable without state and community grants achieving the own become.

From the analysis, it appears as a key conclusion that there is considerable scope to promote policies and measures for the intended operation of Protected Areas Management Organizations of Greece as autonomous economic organizations.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους τους συναδέλφους και μη, που συμμετείχαν στην έρευνά μου συνδράμοντας στη συλλογή στοιχείων, προκειμένου να συνταχθεί η παρούσα Διπλωματική Εργασία.

Ιδιαίτερος ευχαριστώ τόσο την Επιβλέπουσα Καθηγήτριά μου, η καθοδήγηση και οι παρατηρήσεις της οποίας στάθηκαν σημαντικοί και ουσιαστικοί αρωγοί στην προσπάθειά μου, όσο και τον Ακαδημαϊκό Υπεύθυνο για την ευκαιρία που μου έδωσε.

Τέλος, ευχαριστώ την οικογένεια μου για την υπομονή και κατανόηση που επέδειξε τόσο κατά τη διάρκεια της εκπόνησης της παρούσας εργασίας, όσο και κατά τη συνολική διάρκεια των σπουδών μου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελίδα
Περίληψη (στην Ελληνική)	3
Περίληψη (στην Αγγλική)	4
Ευχαριστίες	5
Κεφάλαιο 1: Εισαγωγή	9
1.1 Γενικά περί Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Ελλάδος	9
1.2 Προσδιορισμός προβλήματος	10
1.3 Σκοπός, μεθοδολογία και θέση διπλωματικής εργασίας	11
1.4 Δομή εργασίας	12
Κεφάλαιο 2: Οι Φορείς Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Ελλάδος	14
2.1 Ο Θεσμός των Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Ελλάδος (Φ.Δ.Π.Π.Ε.)	14
2.2 Αρμοδιότητες των Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Ελλάδος	20
2.3 Το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας των Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Ελλάδος	22
2.4 Οργάνωση - Διοίκηση Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Ελλάδος	24
2.5 Χρηματοδότηση των Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Ελλάδος	26

Κεφάλαιο 3: Δεδομένα και Ερευνητική μεθοδολογία	29
3.1 Χρηματοοικονομική διερεύνηση της λειτουργίας των Φ.Δ.Π.Π.Ε	30
3.1.1 Παρουσίαση Δεδομένων και Στοιχείων	30
3.1.2 Μέθοδος έρευνας	32
3.2 Δυνατότητες βελτίωσης της υπάρχουσας κατάστασης	35
3.2.1 Μέθοδος έρευνας	35
3.2.2 Επιλογή ερωτηθέντων και δομή ερωτηματολογίου	37
Κεφάλαιο 4: Χρηματοοικονομική διερεύνηση της λειτουργίας των Φ.Δ.Π.Π.Ε	40
4.1 Ανάλυση χρηματοοικονομικών καταστάσεων Φ.Δ.Π.Π.Ε	40
4.1.1 Ανάλυση Ρευστότητας - Αριθμοδείκτες ρευστότητας	
(Liquidity ratios)	41
4.1.2 Ανάλυση Αποδοτικότητας - Αριθμοδείκτες αποδοτικότητας	
(Profitability ratios)	51
4.1.3 Ανάλυση Δομής Κεφαλαίων - Αριθμοδείκτες διαθρόσεως	
κεφαλαίων και βιωσιμότητας (Financial structure and viability	
ratios)	61
4.2 Αποτελέσματα έρευνας	71
Κεφάλαιο 5: Έρευνα των δυνατοτήτων βελτίωσης της υπάρχουσας	75
κατάστασης των Φ.Δ.Π.Π.Ε	
5.1 Υφιστάμενη κατάσταση Φ.Δ.Π.Π.Ε και Οικονομική Αυτοτέλεια	75
5.2 Οικονομικά των Φ.Δ.Π.Π.Ε & Πηγές Εσόδων	80

5.3	Παρεπόμενες Ενέργειες	91
5.4	SWOT Ανάλυση Περιβάλλοντος & Σχέση Φ.Δ.Π.Π.Ε με Περιοχή	93
5.5	Συγκριτικές Φ.Δ.Π.Π.Ε	99
5.6	Άλλες Απόψεις	101
5.7	Συμπεράσματα Κεφαλαίου	104
Κεφάλαιο 6: Συμπεράσματα & Προτάσεις Στρατηγικού σχεδιασμού		
	των Φ.Δ.Π.Π.Ε. με σκοπό την οικονομική τους βιωσιμότητα	106
6.1	Συμπεράσματα	106
6.2	Προτάσεις	108
	Βιβλιογραφία	112
	Παράρτημα Ι: Πίνακας Συντομογραφιών	114
	Παράρτημα ΙΙ: Ερωτηματολόγιο	115

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Γενικά περί Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Ελλάδος

Οι Φορείς Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Ελλάδος (ΦΔΠΠΕ) είναι Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου (ΝΠΙΔ), μη κερδοσκοπικά, με κοινωφελή χαρακτήρα που ιδρύθηκαν σταδιακά από το 1999 από το Ελληνικό Δημόσιο με πράξεις νομοθετικού περιεχομένου. Σκοπός της ίδρυσης και λειτουργίας των Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Ελλάδος είναι η διαχείριση των περιοχών που αποτελούν αντικείμενο προστασίας και διατήρησης κατά την έννοια του άρθρου 18 του Ν. 1652/86 και οι αρμοδιότητες τους προκύπτουν εκ του νόμου (άρθρο 15 παράγραφος 2 του Ν.2742/1999). Συγκεκριμένα, ο ρόλος τους έγκειται αφενός στη προστασία της βιοποικιλότητας των Προστατευόμενων Περιοχών (ΠΠ) και αφετέρου η διαχείριση αυτών.

Η σημαντικότητα των Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Ελλάδος υπογραμμίζεται από το γεγονός ότι διευρύνεται συνεχώς ο αριθμός των περιοχών στις οποίες ορίζονται Φορείς Διαχείρισης (χαρακτηρισμός νέων περιοχών ως Π.Π. προσθήκη νέων εκτάσεων στους υφιστάμενους ΦΔΠΠΕ, δημιουργία νέων ΦΔΠΠΕ).

Σήμερα οι Φορείς Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Ελλάδος απαριθμούνται στους 29, οι οποίοι δραστηριοποιούνται υπό την εποπτεία του Υπουργείου Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής (ΥΠΕΚΑ) και η λειτουργία τους επιτυγχάνεται κυρίως μέσω των επιχορηγήσεων από ευρωπαϊκά προγράμματα (π.χ. ΕΣΠΑ, Interreg κ.α.) αλλά και από κρατικές ενισχύσεις.

Η λειτουργία των Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Ελλάδος διέπεται από εγκεκριμένους κανονισμούς (πχ. Κανονισμοί οικονομικής διαχείρισης, Κανονισμοί λειτουργίας διοικητικού συμβουλίου, Κανονισμοί λειτουργίας προσωπικού και Κανονισμοί ανάθεσης έργων - μελετών - προμηθειών) ενώ οι δραστηριότητες που αναπτύσσονται είναι σύμφωνες με την εθνική και κοινοτική περιβαλλοντική νομοθεσία. Στις περισσότερες περιπτώσεις η δράση τους υπόκειται από Κοινές Υπουργικές Αποφάσεις για τις Προστατευόμενες Περιοχές καθώς και Νομοθετημένα Σχέδια Διαχείρισης των περιοχών αυτών.

Σήμερα, με τον Ν. 4109/2013, άρθρο 8 (ΦΕΚ 16Α/23-01-2013), έχει ήδη νομοθετηθεί η συγχώνευση των φορέων αυτών σε μελλοντικό χρόνο, κυρίως σε επίπεδο περιφερειακής ενότητας, εξαιρουμένων κάποιων ΦΔΠΠΕ πλέον σημαντικής εθνικής σημασίας όπου θα διατηρήσουν την αυτοτέλειά τους. Οι νέοι Φορείς Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Ελλάδος έχουν υπό την χωρική τους αρμοδιότητα τις Προστατευόμενες Περιοχές των υπό κατάργηση Φορέων και ενσωματώνουν όλες τις αρμοδιότητες αυτών.

1.2 Προσδιορισμός του Προβλήματος

Η δημιουργία των Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Ελλάδος ήταν αποτέλεσμα της ανάγκης συμμόρφωσης της Ελλάδας ως προς την διαχείριση των Προστατευόμενων Περιοχών η οποία θα έπρεπε να είναι σύμφωνη με τις κοινοτικές οδηγίες 79/409/ΕΟΚ (η οποία κωδικοποιήθηκε με την οδηγία 2009/147/ΕΚ) και 92/43/ΕΟΚ «Για την διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας», οι οποίες ενσωματώθηκαν στην ελληνική νομοθεσία με το Ν.1650/1986 «Για την προστασία του περιβάλλοντος» από το οποίο απορρέει η υποχρέωση διαχείρισης των Προστατευόμενων Περιοχών και με το άρθρο 6 της ΚΥΑ του ΦΕΚ 1289/1998. Επίσης, το άρθρο 15 παράγραφος 2 του Ν.2742/1999 «Χωρικός σχεδιασμός και αειφόρος ανάπτυξη και άλλες διατάξεις», αποτέλεσε αφορμή για την δημιουργία των ΦΔΠΠΕ. Συνεπώς, το διαχειριστικό κενό της προστασίας, διαχείρισης και ανάδειξης αυτών των τόσο σημαντικών για το παγκόσμιο περιβάλλον περιοχών, συμπληρώθηκε από τους ΦΔΠΠΕ.

Η ιδέα της περιβαλλοντικής διαχείρισης των ΠΠP τονίστηκε από την πλευρά της ΕΕ όχι μόνο μέσα από οδηγίες και κανονισμούς, αλλά και μέσω επενδύσεων πάνω στην ιδέα αυτή υπό την μορφή κοινοτικών επιχορηγήσεων. Ως φυσική συνέπεια των παραπάνω ενεργειών, ήταν η εφαρμογή των οδηγιών της ΕΕ να υλοποιηθούν μέσω χρηματοδοτικών προγραμμάτων από την ίδια, έχοντας ως κύριο όχημα τους ΦΔΠΠΕ. Συνεπώς, από την ίδρυσή τους μέχρι και σήμερα, η κύρια λειτουργία των ΦΔΠΠ επιτυγχάνεται μέσω της χρηματοδότησης από Ευρωπαϊκά Κοινοτικά Προγράμματα όπως το Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης (Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιβάλλον "ΕΠΠΕΡ"), για την προγραμματική περίοδο 2003 - 2009, το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (Επιχειρησιακό Πρόγραμμα

Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη "ΕΠΠΕΡΑΑ") για την προγραμματική περίοδο 2010-2015 ή τα κατά τόπους Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα "ΠΕΠ" για την ίδια περίοδο. Επιπρόσθετα της κύριας λειτουργίας τους, οι ΦΔΠΠΕ πραγματοποιούν δράσεις μέσω της χρηματοδότησης τους από άλλα Κοινοτικά Προγράμματα όπως τα Προγράμματα Εδαφικής Συνεργασίας Κρατών (Interreg), Leader, Life κλπ. Μικρά κενά στην χρηματοδότηση (μη επιλέξιμες δαπάνες από τα κοινοτικά προγράμματα) καλύπτονται μέσω της εθνικής συμμετοχής της χώρας μας σε αυτά ή μέσω κρατικών επιδοτήσεων (π. χ ΕΤΕΡΠΣ, Πράσινο Ταμείο κ.α.).

Το πρόβλημα που εξετάζει η παρούσα Διπλωματική Εργασία συνίσταται αφενός στην χρηματοοικονομική διερεύνηση της λειτουργίας των ΦΔΠΠΕ ώστε να εντοπιστούν οι αδυναμίες της οικονομικής τους λειτουργίας και αφετέρου στον τρόπο με τον οποίο θα μπορούσαν οι ΦΔΠΠ να υφίστανται ως οικονομικά αυτόνομοι οργανισμοί πέραν των κρατικών και κοινοτικών επιχορηγήσεων. Πρακτικές εφαρμογές & στρατηγικές για μια βιώσιμη ανεξάρτητη λειτουργία των ΦΔΠΠΕ έχουν αρχίσει δειλά - δειλά να εφαρμόζονται εδώ και μερικά έτη από αρκετούς φορείς, σε άλλους περισσότερο και σε άλλους λιγότερο. Οι πρακτικές αυτές αφορούν στην δημιουργία εσόδων κυρίως από οικοτουριστικές δράσεις (οικοξεναγήσεις, περιβαλλοντική εκπαίδευση μαθητών, εκδηλώσεις κ.α.) οι οποίες ολοένα εμφανίζουν αυξανόμενη ζήτηση πλέον και στην Ελλάδα. Επιπλέον, οι σκέψεις τόσο του επιστημονικού και όσο και του διοικητικού περιβάλλοντος των ΦΔΠΠΕ στρέφονται προς την δημιουργία συνθηκών οι οποίες θα εξασφαλίζουν έσοδα για τους φορείς που θα προέρχονται από τους χρήστες των πόρων των ΠΠ.

1.3 Σκοπός, Μεθοδολογία και Θέση Διπλωματικής Εργασίας

Η παρούσα Διπλωματική Εργασία διερευνά την χρηματοοικονομική λειτουργία των ΦΔΠΠΕ με σκοπό την εξέταση των δυνατοτήτων λειτουργίας αυτών ως αυτόνομων οικονομικά οργανισμών. Επιμέρους στόχοι της ΔΕ αποτελούν α) αποτύπωση της παρούσας οικονομικής κατάστασης των ΦΔΠΠΕ και ο προσδιορισμός των αδυναμιών αυτής καθώς και β) ο ποσοτικός προσδιορισμός των εκτιμήσεων για την διασφάλιση μιας μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας αυτών.

Για την ανάπτυξη των περιεχομένων της ΔΕ συγκεντρώθηκαν στοιχεία από τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις των ΦΔΠΠΕ για τις χρήσεις 2008, 2009 και 2010, οι οποίες αναφέρονται σε δύο διαφορετικές προγραμματικές περιόδους (2003 - 2009 και 2010-2015), και αναλύθηκαν με την χρήση επιλεγμένων αριθμοδεικτών οικονομικής κατάστασης (ρευστότητας, αποδοτικότητα, δαπανών λειτουργίας, διαρθρώσεως κεφαλαίων και βιωσιμότητας) ανά φορέα. Στη συνέχεια με βάση τα εξαγόμενα αποτελέσματα, καθώς και με την χρήση διαχρονικής διαστρωματικής ανάλυσης των αριθμοδεικτών, πραγματοποιήθηκε συνολική ερμηνεία αυτών με σκοπό τον προσδιορισμό της τρέχουσας οικονομικής καταστάσεως και της ρευστότητας, αποδοτικότητας και βιωσιμότητάς τους.

Επιπλέον, για την διερεύνηση των δυνατοτήτων βελτίωσης της υπάρχουσας κατάστασης, πραγματοποιήθηκε πρωτογενής ποιοτική έρευνα με συνεντεύξεις σε βάθος με ειδικούς του αντικείμενου, προκειμένου να εκτιμηθούν οι προοπτικές της οικονομικής βιωσιμότητας των ΦΔΠΠΕ.

Τέλος, για την διατύπωση προτάσεων στρατηγικού σχεδιασμού των ΦΔΠΠΕ με σκοπό την οικονομική βιωσιμότητά τους, πέραν των αποτελεσμάτων των παραπάνω ερευνών, συλλέχθηκαν και αξιοποιήθηκαν υφιστάμενα στοιχεία (κανονισμοί, θεσμικό καθεστώς κ.α.) καθώς και στοιχεία από προηγούμενες μελέτες και έρευνες για τις ΠΠ.

1.4 Δομή Εργασίας

Στο δεύτερο κεφάλαιο της ΔΕ γίνεται μία σύντομη ανάλυση του θεσμού των ΦΔΠΠΕ, των αρμοδιοτήτων τους, του θεσμικού πλαισίου που διέπει την λειτουργία τους, της οργάνωσης και διοίκησής τους καθώς των τρόπων χρηματοδότησής τους.

Στο τρίτο κεφάλαιο της ΔΕ περιγράφεται αναλυτικά η μεθοδολογία έρευνας. Συγκεκριμένα, αναλύεται η ερευνητική μεθοδολογία της χρηματοοικονομικής διερεύνησης, η επιλογή συγκέντρωσης και αξιολόγησης των συγκεκριμένων στοιχείων καθώς και η επιλογή των μεθόδων αξιολόγησής αυτών. Επιπλέον, αναλύεται η ποιοτική έρευνα που διεξήχθη σε ειδικούς, μέσω συνεντεύξεων, για συλλογή πρωτογενών δεδομένων, τα κριτήρια επιλογής των ερωτώμενων και παρουσιάζεται η δομή του ερωτηματολογίου.

Στο τέταρτο κεφάλαιο της ΔΕ παρουσιάζονται και αναλύονται τα αποτελέσματα της χρηματοοικονομικής διερεύνησης της υπάρχουσας οικονομικής κατάστασης των ΦΔΠΠΕ.

Στο πέμπτο κεφάλαιο της ΔΕ παρουσιάζονται αρχικά τα αποτελέσματα της έρευνας σχετικά με τις δυνατότητες βελτίωσης της υπάρχουσας κατάστασης των ΦΔΠΠΕ μέσω της ανεύρεσης νέων πόρων και νέων τρόπων χρηματοδότησης αυτών. Έπειτα, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα σχετικά με τις δυνάμεις και αδυναμίες των φορέων. Τέλος, παρουσιάζονται ποσοτικά ευρήματα λειτουργίας και βιωσιμότητας των ΦΔΠΠΕ και παραθέτονται και άλλες απόψεις και τοποθετήσεις των ερωτώμενων.

Τέλος, στο έκτο κεφάλαιο της ΔΕ, λαμβάνοντας υπόψη τα αποτελέσματα των προηγούμενων, παρουσιάζονται τα γενικότερα συμπεράσματα και οι προτάσεις στρατηγικού σχεδιασμού των ΦΔΠΠΕ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2:

ΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ

2.1 Ο Θεσμός των Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Ελλάδος (Φ.Δ.Π.Π.Ε.)

Οι Φορείς Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Ελλάδος (ΦΔΠΠΕ) είναι Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου (ΝΠΙΔ), μη κερδοσκοπικά, με κοινωφελή χαρακτήρα, οι οποίοι σήμερα απαριθμούνται στους 29 και δραστηριοποιούνται υπό την εποπτεία του Υπουργείου Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής (ΥΠΕΚΑ).

Η ίδρυση των ΦΔΠΠ ξεκίνησε μετά από μια αρκετά μεγάλη χρονική περίοδο προετοιμασίας και οριστικοποίησης του γενικού σχετικού θεσμικού πλαισίου, χωρίς να έχουν προηγηθεί οι απαραίτητες μελέτες σκοπιμότητας και βιωσιμότητας των Φορέων, που κλήθηκαν να οργανωθούν και να λειτουργήσουν σε περιοχές που δεν καλύπτονταν από «ισχυρό» και σαφές πλαίσιο προστασίας και διαχείρισης. Διάφοροι εξωγενείς παράγοντες οδήγησαν στη δημιουργία των δυο πρώτων ΦΔΠΠ, αυτών του Εθνικού Θαλάσσιου Πάρκου Ζακύνθου και του Εθνικού Πάρκου Σχοινιά – Μαραθώνα. Ο πρώτος ΦΔΠΠ ιδρύθηκε μετά τις ισχυρές πιέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης και υπό την απειλή της διακοπής της Ευρωπαϊκής χρηματοδότησης στην περιοχή και ο δεύτερος υπό την πίεση των αντιδράσεων από τη δημιουργία Ολυμπιακών Εγκαταστάσεων σε περιοχές του δικτύου Natura 2000. Η δημιουργία, ίδρυση και εξέλιξη των ΦΔΠΠΕ έχει ως ακολούθως.

Με το Νόμο 2742/1999 «Χωροταξικός σχεδιασμός και αειφόρος ανάπτυξη και άλλες διατάξεις», ΦΕΚ 207/Α'/07.10.1999, καθορίστηκε ο τρόπος Διοίκησης και Διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών και ρυθμίστηκε η λειτουργία των Φ.Δ.

Με το Προεδρικό Διάταγμα «Χαρακτηρισμός των χερσαίων και θαλάσσιων περιοχών του κόλπου Λαγανά και των νήσων Στροφάδων ως Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο...», ΦΕΚ 906/Δ'/22-12-1999, η διαχείριση της πρώτης θεσμοθετημένης περιοχής προστασίας ανατίθεται στον «Οργανισμό του Εθνικού Θαλάσσιου Πάρκου Ζακύνθου (Οργανισμός

ΕΘΠΖ)», ο οποίος συστήνεται με το ίδιο Προεδρικό Διάταγμα. Με νέο Προεδρικό Διάταγμα, το 2003, ΦΕΚ 1272/Δ'/27-11- 2003, τροποποιείται το Προεδρικό Διάταγμα του 1999, καταργείται ο Οργανισμός ΕΘΠΖ και συστήνεται ο Φορέας Διαχείρισης ΕΘΠΖ, σύμφωνα με όσα προβλέπονται στο Νόμο 2742/1999.

Με το Προεδρικό Διάταγμα «*Ίδρυση Φορέα Διαχείρισης του Εθνικού Πάρκου Σχοινιά-Μαραθώνα (Ν. Αττικής)*», ΦΕΚ 793/Δ/13.09.2002, ιδρύεται νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου με την επωνυμία Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Πάρκου Σχοινιά-Μαραθώνα, με το διακριτικό τίτλο ΦΟ.Δ.Ε.ΠΑ.Σ.Μ.

Με το Νόμο 3044/2002 «*Μεταφορά Συντελεστή Δόμησης και ρυθμίσεις άλλων θεμάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων*», ΦΕΚ 197/Α'/27.08.2002, ιδρύονται 25 Φορείς Διαχείρισης, με σκοπό τη διοίκηση και διαχείριση των αντίστοιχων προστατευόμενων περιοχών.

Με το άρθρο 5 του Προεδρικού Διατάγματος «*Χαρακτηρισμός της περιοχής των ορεινών όγκων των Τζουμέρκων (Αθαμανικών Ορέων), του Περιστερίου (Ορους Λάκμου), της χαράδρας του ποταμού Αράχθου και της ενδιάμεσης αυτών έκτασης της Κένταυρης Πίνδου ως Εθνικού Πάρκου, καθορισμός ζωνών προστασίας, καθορισμός χρήσεων, όρων και περιορισμών δόμησης και ίδρυση Φορέα Διαχείρισής της*», ΦΕΚ 49/Δ'/12.02.2009, «Συνιστάται, σύμφωνα με την παρ. 1α του άρθρου 15 του ν. 2742/1999, νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου, κοινωφελούς χαρακτήρα, με την επωνυμία «Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Πάρκου Τζουμέρκων, Περιστερίου και χαράδρας Αράχθου».

Ο κατάλογος κλείνει με την ίδρυση του Φορέα Διαχείρισης της λίμνης της Καστοριάς με την πολύ πρόσφατη υπογραφή του Προεδρικού Διατάγματος «*Χαρακτηρισμός της περιοχής της λίμνης Καστοριάς ως περιοχής προστασίας της φύσης και ίδρυση Φορέα Διαχείρισης αυτής*», ΦΕΚ ΑΑΠ/226/19.06.2012. Σύμφωνα με το σχετικό ΠΔ συστήνεται Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου, μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, με την επωνυμία «Φορέας Διαχείρισης της Περιοχής Προστασίας της Φύσης Υγρότοπου Λίμνης Καστοριάς», με σκοπό την αποτελεσματική προστασία, διατήρηση και διαχείριση της προστατευόμενης περιοχής.

Σημειώνεται ότι με το άρθρο 59 του Νόμου 4002/2011 «*Τροποποίηση της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας του Δημοσίου – Ρυθμίσεις για την ανάπτυξη και τη δημοσιονομική εξυγίανση – Θέματα αρμοδιότητας Υπουργείων Οικονομικών, Πολιτισμού και Τουρισμού και*

Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης», ΦΕΚ 180/Α΄/2011: «Ο Οργανισμός Ανάπτυξης και Διαχείρισης Πάρκου Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης «Αντώνης Τρίτσης», ο Οργανισμός Ανάπτυξης και Διαχείρισης Ελαιώνα Αττικής, ο Φορέας Διαχείρισης και Ανάπλασης του ποταμού Κηφισού Αττικής και των παραχειμάρρων του, Ν.Π.Ι.Δ. που συνεστήθησαν με τα προεδρικά διατάγματα 184/2002 (Α΄172), 205/2002 (Α΄187) και 346/2002 (Α΄ 287) αντίστοιχα και εποπτεύονται από τον Υπουργό Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, καταργούνται ως αυτοτελή νομικά πρόσωπα και συγχωνεύονται σε ένα νέο νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου, που συνιστάται με τον παρόντα νόμο, με την επωνυμία «Μητροπολιτικός Φορέας Ανάπλασης και Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Αττικής», που λειτουργεί χάριν του δημοσίου συμφέροντος, με πλήρη διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια, δεν έχει κερδοσκοπικό χαρακτήρα και τελεί υπό την εποπτεία του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής».

Τέλος, με το άρθρο 8 του Νόμου 4109/2013, «» (ΦΕΚ 16Α/23-01-2013), νομοθετήθηκε η συγχώνευση των φορέων αυτών σε μελλοντικό χρόνο, κυρίως σε επίπεδο περιφερειακής ενότητας, εξαιρουμένων κάποιων ΦΔΠΠΕ πλέον σημαντικής εθνικής σημασίας όπου θα διατηρήσουν την αυτοτέλειά τους. Οι νέοι Φορείς Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Ελλάδος έχουν υπό την χωρική τους αρμοδιότητα τις Προστατευόμενες Περιοχές των υπό κατάργηση Φορέων και ενσωματώνουν όλες τις αρμοδιότητες αυτών.

Στον Πίνακα 2.1 παρουσιάζονται οι Φορείς Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Ελλάδος, όπως υφίστανται σήμερα.

<u>A/A</u>	<u>ΦΟΡΕΙΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ</u>
1	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΑΙΝΟΥ
2	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΘΑΛΑΣΣΙΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΑΛΟΝΝΗΣΟΥ ΒΟΡΕΙΩΝ ΣΠΟΡΑΔΩΝ
3	Φ.Δ. ΥΓΡΟΤΟΠΩΝ ΑΜΒΡΑΚΙΚΟΥ
4	Φ.Δ. ΔΕΛΤΑ ΑΞΙΟΥ - ΛΟΥΔΙΑ - ΑΛΙΑΚΜΟΝΑ
5	Φ.Δ. ΛΙΜΝΩΝ ΚΟΡΩΝΕΙΑΣ - ΒΟΛΒΗΣ
6	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΔΑΣΟΥΝ ΔΑΔΙΑΣ - ΛΕΘΚΙΜΗΣ - ΣΟΥΦΛΙΟΥ
7	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΔΕΛΤΑ ΕΒΡΟΥ

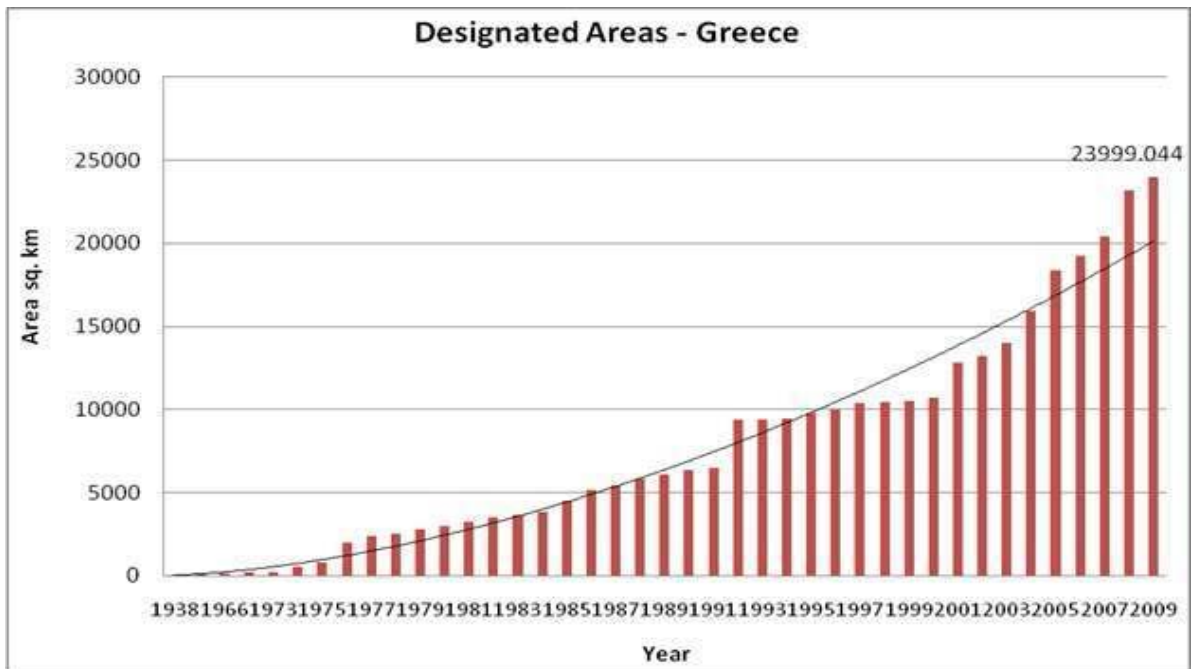
8	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΘΑΛΑΣΣΙΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΖΑΚΥΝΘΟΥ
9	Φ.Δ. ΣΤΕΝΩΝ ΚΑΙ ΕΚΒΟΛΩΝ ΠΟΤΑΜΩΝ ΑΧΕΡΟΝΤΑ ΚΑΙ ΚΑΛΑΜΑ
10	Φ.Δ. ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΟΙΚΟΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΡΛΑΣ - ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟΥ - ΚΕΦΑΛΟΒΡΥΣΟΥ - ΒΕΛΕΣΤΙΝΟΥ
11	Φ.Δ. ΚΑΡΠΑΘΟΥ ΣΑΡΙΑΣ
12	Φ.Δ. ΛΙΜΝΗΣ ΚΕΡΚΙΝΗΣ
13	Φ.Δ. ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑΣ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ
14	Φ.Δ. ΔΕΛΤΑ ΝΕΣΤΟΥ - ΒΙΣΤΩΝΙΔΑΣ - ΙΣΜΑΡΙΔΑΣ
15	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΟΙΤΗΣ
16	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΟΛΥΜΠΟΥ
17	Φ.Δ. ΛΙΜΝΗΣ ΠΑΜΒΩΤΙΔΑΣ
18	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ
19	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΠΑΡΝΗΘΑΣ
20	Φ.Δ. ΟΡΟΥΣ ΠΑΡΝΩΝΑ & ΥΓΡΟΤΟΠΟΥ ΜΟΥΣΤΟΥ
21	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΩΝ ΔΡΥΜΩΝ ΒΙΚΟΥ - ΑΩΟΥ ΚΑΙ ΠΙΝΔΟΥ
22	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΠΡΕΣΠΩΝ
23	Φ.Δ. ΟΡΟΣΕΙΡΑΣ ΡΟΔΟΠΗΣ
24	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΣΑΜΑΡΙΑΣ
25	Φ.Δ. ΥΓΡΟΤΟΠΩΝ ΚΟΤΥΧΙΟΥ - ΣΤΡΟΦΥΛΙΑΣ
26	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΣΧΙΝΙΪΑ - ΜΑΡΑΘΩΝΑ
27	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ, ΠΕΡΙΣΤΕΡΙΟΥ ΚΑΙ ΧΑΡΑΔΡΑΣ ΑΡΑΧΘΟΥ
28	Φ.Δ. ΧΕΛΜΟΥ - ΒΟΥΡΑΪΚΟΥ
29	Φ.Δ. ΛΙΜΝΗΣ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ

Πίνακας 2.1: Οι Φορείς Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Ελλάδος

Η σημασία των Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Ελλάδος υπογραμμίζεται από το γεγονός ότι διευρύνεται συνεχώς ο αριθμός των περιοχών στις οποίες

ορίζονται Φορείς Διαχείρισης, είτε με τον χαρακτηρισμό νέων περιοχών ως Π.Π. (Διάγραμμα 2.1), είτε με την προσθήκη νέων εκτάσεων στους υφιστάμενους ΦΔΠΠΕ ή και με τη δημιουργία νέων ΦΔΠΠΕ. Οι 29 ΦΔΠΠ έχουν στη δικαιοδοσία τους έκταση μεγαλύτερη των 1.700.000 ha, εκ των οποίων 1.000.000 εκτάρια είναι περιοχές του Δικτύου Natura 2000, μέγεθος που αντιστοιχεί μόνο σε 25% της έκτασης του Δικτύου, ενώ τα υπόλοιπα αντιστοιχούν σε περιοχές που λειτουργούν, σε πολλές περιπτώσεις, ως περιφερειακή ζώνη ή και ενδιάμεσες εκτάσεις.

Το Δίκτυο Natura 2000 αποτελεί ένα Ευρωπαϊκό Οικολογικό Δίκτυο περιοχών, οι οποίες φιλοξενούν φυσικούς τύπους οικοτόπων και οικοτόπους ειδών που είναι σημαντικοί σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Αποτελείται από δύο κατηγορίες περιοχών: Τις «Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ)» (Special Protection Areas - SPA) για την Ορνιθοπανίδα, όπως ορίζονται στην Οδηγία 79/409/ΕΚ, και τους «Τόπους Κοινοτικής Σημασίας (ΤΚΣ)» (Sites of Community Importance - SCI) όπως ορίζονται στην Οδηγία 92/43/ΕΚ. Οι ΖΕΠ, μετά τον χαρακτηρισμό τους από τα Κράτη Μέλη, εντάσσονται αυτόματα στο Δίκτυο Natura 2000, και η διαχείρισή τους ακολουθεί τις διατάξεις του άρθρου 6 της Οδηγίας 92/43/ΕΚ. Αντίθετα, για την ένταξη των ΤΚΣ πραγματοποιείται επιστημονική αξιολόγηση και διαπραγμάτευση μεταξύ των Κρατών Μελών και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σύμφωνα με τα αποτελέσματα των κατά οικολογική ενότητα Βιογεωγραφικών Σεμιναρίων. Ο κατάλογος των Τόπων Κοινοτικής Σημασίας όσον αφορά την Μεσογειακή ζώνη, στην οποία ανήκει εξ ολοκλήρου η Ελλάδα, οριστικοποιείται και δημοσιεύεται στην επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Μετά την οριστικοποίηση του καταλόγου των ΤΚΣ, τα Κράτη Μέλη υποχρεούνται να κηρύξουν τις περιοχές αυτές ως «Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (ΕΖΔ)» (Special Areas of Conservation - SAC)» το αργότερο μέσα σε μια εξαετία.

Διάγραμμα 2.1: Η έκταση των χαρακτηρισμένων προστατευόμενων περιοχών στην Ελλάδα, από το 1938 ως το 2009 (Πηγή: ΥΠΕΚΑ. Status, Response: Nationally designated protected areas)

Σήμερα το ελληνικό δίκτυο Natura 2000 καλύπτει περίπου 4.200.000 εκτάρια ή 42.995 τετραγωνικά χιλιόμετρα, περιλαμβάνοντας 419 περιοχές εκ των οποίων 241 περιοχές έχουν χαρακτηριστεί ως Ειδικές Ζώνες Διατήρησης, 202 περιοχές ως Ζώνες Ειδικής Προστασίας, ενώ 24 περιοχές ανήκουν ταυτόχρονα και στις δύο κατηγορίες. Συνολικά οι περιοχές του δικτύου, κατά μέσο όρο, καλύπτουν το 27,2% της χέρσου με 35.804 χιλιόμετρα και το 6,1% των εθνικών χωρικών υδάτων με 7.151 χιλιόμετρα. Αυτό αντιστοιχεί στο 4,5% της έκτασης του ευρωπαϊκού δικτύου, πράγμα που φέρνει την Ελλάδα στη δέκατη θέση σε σχέση με τα 27 κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο μέσος όρος κάλυψης εθνικού εδάφους χέρσου της Ευρώπης είναι 17,5%, οπότε το 27,2% της Ελλάδας την τοποθετεί στην έκτη θέση μεταξύ των 27 κρατών-μελών, ενώ στη θαλάσσια περιοχή υπάρχουν μικρότερα ποσοστά κάλυψης. Από το σύνολο των ελληνικών Natura το 14% είναι αγροτικές περιοχές, το 10% βοσκότοποι, το 23% δάση, το 24% θαμνότοποι, το 16% θαλάσσιες περιοχές, το 4% βάλτοι, το 3% εσωτερικά ύδατα και το 6% άλλες περιοχές. Συνολικά στην Ευρώπη των 27, το μέγιστο ποσοστό Natura καταγράφεται στη Σλοβενία (35,5 % της επικράτειας) και το ελάχιστο στο Ηνωμένο Βασίλειο (7,2 %).

2.2 Αρμοδιότητες των Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Ελλάδος

Σκοπός της ίδρυσης και λειτουργίας των Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Ελλάδος είναι η διαχείριση των περιοχών που αποτελούν αντικείμενο προστασίας και διατήρησης κατά την έννοια του άρθρου 18 του Ν. 1652/86. Ο ρόλος των Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Ελλάδος (ΦΔΠΠΕ) έγκειται αφενός στη προστασία της βιοποικιλότητας των Προστατευόμενων Περιοχών (ΠΠ) και αφετέρου η διαχείριση αυτών.

Συγκεκριμένα οι αρμοδιότητες των ΦΔΠΠ καθορίζονται με βάση το Νόμο 2742/1999 (άρθρο 15, παράγραφος 2), όπως τροποποιήθηκε με το Νόμο 3937/2011 (άρθρο 7, παράγραφος 3). Σύμφωνα με τη σχετική νομοθεσία, στην αρμοδιότητα των ΦΔΠΠ υπάγονται:

1. Η κατάρτιση και η ευθύνη της εφαρμογής των κανονισμών διοίκησης και λειτουργίας των προστατευομένων αντικειμένων, καθώς και των σχεδίων διαχείρισης που αναφέρονται στο άρθρο 18 παρ. 5 του Νόμου 1650/1986, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει.
2. Η παρακολούθηση και αξιολόγηση της εφαρμογής των κανονιστικών όρων και περιορισμών, που επιβάλλονται με τα διατάγματα των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 21 του Νόμου 1650/1986, καθώς και των κανονισμών διοίκησης και λειτουργίας και των σχεδίων διαχείρισης, που αναφέρονται στο άρθρο 18 παρ. 5 του Νόμου 1650/1986, σύμφωνα με όσα ειδικότερα ορίζονται στο άρθρο 21 παρ. 4 του Νόμου 1650/1986, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει. Στο πλαίσιο αυτό, οι ΦΔΠΠ μεριμνούν για τη συλλογή, ταξινόμηση και επεξεργασία περιβαλλοντικών στοιχείων και δεδομένων για τις περιοχές ευθύνης τους, καθώς και για τη συγκρότηση και λειτουργία σχετικών βάσεων δεδομένων και τεκμηρίωσης, σύμφωνα και με τα υπάρχοντα εθνικά πρότυπα. Για την άσκηση της λειτουργίας αυτής, οι ΦΔΠΠ συνεργάζονται με το Υπουργείο Περιβάλλοντος, άλλα αρμόδια υπουργεία, Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, ερευνητικά κέντρα και ινστιτούτα, μη κυβερνητικές οργανώσεις και άλλους οργανισμούς δημοσίου ή ιδιωτικού χαρακτήρα. Τα ανωτέρω στοιχεία, δεδομένα και πληροφορίες κοινοποιούνται και εντάσσονται στο Εθνικό

Σύστημα Πληροφοριών Περιβάλλοντος, που λειτουργεί στο Υπουργείο Περιβάλλοντος.

3. Η παροχή αιτιολογημένων γνωμοδοτήσεων πριν από την έγκριση των περιβαλλοντικών όρων των έργων και δραστηριοτήτων που εμπίπτουν στις περιοχές ευθύνης τους ή των οποίων οι επιπτώσεις επηρεάζουν, άμεσα ή έμμεσα, τις περιοχές αυτές, καθώς και σε κάθε άλλο θέμα για το οποίο ζητείται η γνώμη τους από τις αρμόδιες αρχές.
4. Η επικουρία των αρμοδίων διοικητικών και δικαστικών αρχών στον έλεγχο της εφαρμογής της περιβαλλοντικής νομοθεσίας και των περιβαλλοντικών και πολεοδομικών όρων, που ισχύουν ή επιβάλλονται αντιστοίχως, για έργα ή δραστηριότητες που πραγματοποιούνται στις περιοχές ευθύνης τους. Για το σκοπό αυτό, οι ΦΔΠΠ εισηγούνται ή αναφέρουν προς τις αρμόδιες αρχές τις πράξεις ή παραλείψεις εκείνες που συνιστούν παράβαση των όρων και περιορισμών που καθορίζονται με τα προεδρικά διατάγματα των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 21 του Νόμου 1650/1986 για τις περιοχές ευθύνης τους. Για τον ίδιο σκοπό, οι ΦΔΠΠ θέτουν στη διάθεση των αρμοδίων αρχών τα αναγκαία μέσα και προσωπικό που απαιτούνται για την εκτέλεση αποφάσεων με τις οποίες επιβάλλονται κυρώσεις ή άλλα μέτρα προστασίας της περιοχής.
5. Η κατάρτιση μελετών και ερευνών, καθώς και η εκτέλεση τεχνικών ή άλλων έργων, που περιλαμβάνονται στο οικείο σχέδιο διαχείρισης και τα αντίστοιχα προγράμματα δράσης και είναι απαραίτητα για την προστασία, διατήρηση, αποκατάσταση και ανάδειξη των προστατευομένων αντικειμένων, που εμπίπτουν στην περιοχή ευθύνης τους. Η κατασκευή, επισκευή και συντήρηση των αναγκαίων έργων υποδομής, καθώς και η προμήθεια του αναγκαίου επιστημονικού και τεχνικού εξοπλισμού για την άσκηση των λειτουργιών διαχείρισης.
6. Η ανάληψη εκπόνησης ή εκτέλεσης εθνικών ή ευρωπαϊκών προγραμμάτων και δράσεων, σχετικών με την περιοχή ευθύνης τους, τα οποία προάγουν ή προβάλλουν τους σκοπούς της διαχείρισης των προστατευομένων αντικειμένων.
7. Η ενημέρωση, εκπαίδευση και κατάρτιση του πληθυσμού σε θέματα αναγόμενα στις αρμοδιότητες και σκοπούς των ΦΔΠΠ, καθώς και την προστασία των περιοχών ευθύνης τους. Στο πλαίσιο αυτό, οι ΦΔΠΠ μπορούν να ιδρύουν κέντρα πληροφόρησης στην έδρα των προστατευομένων αντικειμένων, να διοργανώνουν προγράμματα κατάρτισης και επιμόρφωσης σε συνεργασία με άλλους αρμόδιους δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς, καθώς και συνέδρια, ημερίδες, επιμορφωτικά

σεμινάρια και άλλες ενημερωτικές εκδηλώσεις, για την προβολή των στόχων και των επιτευγμάτων της διαχείρισης, και να αναλαμβάνουν σχετική εκδοτική δραστηριότητα έντυπης ή και ηλεκτρονικής μορφής.

8. Η προώθηση, υποστήριξη, οργάνωση και εφαρμογή οικοτουριστικών προγραμμάτων, η έκδοση αδειών ξενάγησης και η χορήγηση αδειών επιστημονικής έρευνας και τεχνικών δοκιμών και αναλύσεων εντός των ορίων των προστατευόμενων αντικειμένων, σύμφωνα με τους ειδικότερους όρους και προϋποθέσεις που καθορίζονται στα προεδρικά διατάγματα των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 21 του ν. 1650/1986 και τον κανονισμό διοίκησης και λειτουργίας του προστατευόμενου αντικειμένου. Η χορήγηση σήματος ποιότητας και συνεργασίας σε επιχειρήσεις, που δραστηριοποιούνται εντός των προστατευόμενων αντικειμένων, σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις που τίθενται στον κανονισμό διοίκησης και λειτουργίας της προστατευόμενης περιοχής.
9. Η διαχείριση δημοσίων εκτάσεων, που παραχωρούνται ή μισθώνονται από το ΦΔΠΠ κατά τις κείμενες διατάξεις, καθώς και η ενοικίαση ιδιωτικών εκτάσεων, που περιλαμβάνονται στην περιοχή ευθύνης του, και η πραγματοποίηση σε αυτές των, προβλεπόμενων στον οικείο κανονισμό διοίκησης και λειτουργίας και το σχέδιο διαχείρισης, αναγκαίων παρεμβάσεων.

2.3 Το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας των Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Ελλάδος

Η λειτουργία των Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Ελλάδος διέπεται από νομοθετημένους Κανονισμούς Οικονομικής Διαχείρισης, Κανονισμούς Λειτουργίας Διοικητικού Συμβουλίου, Κανονισμούς Λειτουργίας Προσωπικού καθώς και Κανονισμούς Ανάθεσης Έργων - Μελετών - Προμηθειών.

Ενώ η δράση των ΦΔΠΠΕ είναι σύμφωνη με την εθνική και κοινοτική περιβαλλοντική νομοθεσία, στις περισσότερες περιπτώσεις αυτή προσδιορίζεται από Κοινές Υπουργικές Αποφάσεις, Ειδικές Περιβαλλοντικές Μελέτες (για το 60% των Π.Π.) και από Σχέδια Διαχείρισης (για το 75% των Π.Π.), αντί Προεδρικών Διαταγμάτων όπως ορίζει ο

Νόμος 2742/1999 ο οποίος και καθιέρωσε την ίδρυση και λειτουργία ΦΔΠΠΕ. Για τις 29 προστατευόμενες περιοχές, στις οποίες λειτουργούν Φορείς Διαχείρισης, μόνο 4 είναι χαρακτηρισμένες με Προεδρικό Διάταγμα. Οι υπόλοιπες ή δεν έχουν θεσμοθετημένο πλαίσιο προστασίας, ή αυτό που διαθέτουν είναι μερικό και πεπαλαιωμένο ή αφορά σε Κοινή Υπουργική Απόφαση η οποία έχει καταπέσει δικαστικά ή κινδυνεύει να καταπέσει.

Συγκεκριμένα και σύμφωνα με το Νόμο 2742/1999, η σύσταση και λειτουργία των ΦΔΠΠΕ απαιτεί την έκδοση αντίστοιχου Προεδρικού Διατάγματος, με το οποίο θα αναφέρεται και στο χαρακτηρισμό των περιοχών ως προστατευόμενων, στην οριοθέτησή τους και γενικότερα στη λειτουργία, προστασία και διαχείρισή τους. Ο Νόμος, δηλαδή, προβλέπει τη σύσταση Νομικών Προσώπων Ιδιωτικού Δικαίου, που θα είχαν θεσμικά κατοχυρωμένη οργανωτική δομή, θα δραστηριοποιούνταν εντός περιοχών που καλύπτονται από "ισχυρό" και σαφές θεσμικό πλαίσιο προστασίας και διαχείρισης και θα λειτουργούσαν ως Φορείς Διαχείρισης θεσμικά κατοχυρωμένων και οργανωμένων προστατευόμενων περιοχών. Επίσης, για την τεκμηρίωση της οικονομικής βιωσιμότητας ενός προτεινόμενου ΦΔΠΠ πρέπει σε κάθε περίπτωση να έχει προηγηθεί η κατάρτιση οικονομοτεχνικής μελέτης.

Παρόλα αυτά η σύσταση της πλειονότητας των ΦΔΠΠΕ (πλην των: Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Πάρκου Σχοινιά – Μαραθώνα, Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Θαλάσσιου Πάρκου Ζακύνθου, Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Πάρκου Τσουμέρκων, Περιστερίου και Χαράδρας Αράχθου και Φορέας Διαχείρισης Λίμνης Καστοριάς), έγινε με το Νόμο 3044/2002, ο οποίος με το άρθρο 13 συμπληρώνει το άρθρο 15 του Νόμου 2742/1999. Το αποτέλεσμα ήταν η δημιουργία φορέων που καλούνται να δραστηριοποιηθούν σε μη θεσμικά κατοχυρωμένες και οργανωμένες Π.Π. και χωρίς συγκεκριμένες πηγές εξασφάλισης χρηματοδότησης.

Επιπλέον και σχετικά με το θεσμικό πλαίσιο των αρμοδιοτήτων των ΦΔΠΠΕ, οι φορείς μπορούν να ασκούν διοίκηση και διαχείριση της Π.Π. αλλά δεν διαθέτουν εκτελεστική εξουσία η οποία παρέχεται από άλλες δημόσιες αρχές ή υπηρεσίες κατά περίπτωση. Επί της ουσίας, οι αρμοδιότητες των ΦΔΠΠΕ δεν έχουν ισχυρό υπόβαθρο. Ο ρόλος των ΦΔΠΠΕ είναι περισσότερο επικουρικός με χαρακτήρα κυρίως ενημερωτικό, γνωμοδοτικό, πιστοποιητικό, εποπτικό, προώθησης και συντονισμού δράσεων και παρεμβάσεων προς τις εκάστοτε αρμόδιες αρχές.

Σημαντική είναι η αδυναμία άσκησης ελέγχου από τους ΦΔΠΠΕ. Παρόλο που στους φορείς ένα μεγάλο μέρος του προσωπικού αποτελείται από οικοφύλακες της Π.Π., αυτοί ουσιαστικά έχουν την αρμοδιότητα μόνο να εποπτεύουν την τήρηση των περιβαλλοντικών όρων, να εντοπίζουν παραβατικές συμπεριφορές και ενημερώνουν τις υπηρεσίες που έχουν αρμοδιότητα επιβολής του νόμου. Θα πρέπει να επισημανθεί ότι η φύλαξη μπορεί να είναι αποτελεσματική μόνον εφ' όσον αυτοί που την ασκούν έχουν και τη δυνατότητα να επιβάλουν θεσμικά το νόμο.

Συμπερασματικά, οι ΦΔΠΠΕ στην άσκηση των αρμοδιοτήτων τους δεν διαθέτουν ισχυρό θεσμικό υπόβαθρο, με αποτέλεσμα η υπόσταση των Φορέων στη συνείδηση τόσο των τοπικών κοινωνιών όσο και των αρμοδίων κρατικών υπηρεσιών να ποικίλει σημαντικά από Φορέα σε Φορέα και να εξαρτάται από παράγοντες που έχουν σχέση περισσότερο με ατομικά/προσωπικά δεδομένα και συγκυρίες και όχι τους ίδιους τους θεσμούς.

2.4 Οργάνωση - Διοίκηση Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Ελλάδος

Οι ΦΔΠΠΕ υπάγονται και αποπτεύονται από το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής (ΥΠΕΚΑ), ενώ η διοίκησή τους ασκείται από Διοικητικά Συμβούλια (ΔΣ) που έχουν συσταθεί με Αποφάσεις του Υπουργού Περιβάλλοντος και έχουν τριετή θητεία που μπορεί να ανανεωθεί. Τόσο ο Πρόεδρος του κάθε ΔΣ όσο και ο Αριθμός και η εκπροσώπηση των μελών τους, καθορίζονται επίσης με Υπουργικές Αποφασεις.

Το σύστημα διακυβέρνησης των ΦΔΠΠ βασίστηκε στην επιλογή αντιπροσώπευσης των κύριων μετόχων διαχείρισης (stakeholders) στην εκάστοτε περιοχή. Τα ΔΣ αποτελούνται από επτά έως και έντεκα μέλη, καθώς και από αντίστοιχο αριθμό αναπληρωματικών μελών, τα οποία εκπροσωπούν το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, τυχόν κατά περίπτωση άλλα αρμόδια Υπουργεία, την οικεία Περιφέρεια, την οικεία Αποκεντρωμένη Διοίκηση, τις οικείες Δημοτικές Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης, τις κατά τόπους παραγωγικές οργανώσεις που δραστηριοποιούνται στην Π.Π., ειδικούς επιστήμονες, καθώς και εκπροσώπους Μη

Κυβερνητικών Οργανώσεων που έχουν, σύμφωνα με τοκαταστατικό τους, ως σκοπό την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και διαθέτουν προηγούμενη δράση και εμπειρία σε σχετικά θέματα.

Το ΔΣ είναι αρμόδιο για την άσκηση των αρμοδιοτήτων του φορέα. Αποφασίζει, επίσης, για κάθε θέμα που αφορά στη διοίκηση και λειτουργία του οικείου φορέα, τη διαχείριση της περιουσίας και τη διάθεση των πόρων του, καθώς και για κάθε άλλο θέμα που ανάγεται στην εκπλήρωση των σκοπών του ΦΔΠΠ και του προστατευόμενου αντικειμένου.

Όσον αφορά την λειτουργική δομή και την στελέχωση των ΦΔΠΠΕ σημειώνεται ότι οι φορείς αυτοί από τελούνται από 4 τμήματα ως εξής: Τμήμα Επιχειρησιακού Σχεδιασμού Έρευνας και Ανάπτυξης, Τμήμα Διοίκησης, Τμήμα Πληροφόρησης, Ενημέρωσης και Προβολής, Τμήμα Φύλαξης και Συντήρισης Υποδομών. Τα προαναφερόμενα τμήματα αναφέρονται στην Διευθυνση των ΦΔΠΠΕ η οποία στελεχώνεται συνήθως από τους Συντονιστές των έργων καθώς οι περισσότεροι ΦΔΠΠΕ δεν διαθέτουν τακτικό προσωπικό.

Αν και κατά περίπτωση φορέα, προβλέπεται απασχόληση έως και 30 ατόμων όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης, σύμφωνα με την Επιτροπή "Φύση 2000", η πλειοψηφία των φορέων στελεχώνεται με λιγότερο από το προβλεπόμενο προσωπικό, ενώ η αδυναμία πρόσληψης τακτικού προσωπικού, ακόμη και του απαραίτητου για κάθε φορέα, οδηγεί με τη σειρά της στην αδυναμία κατανομής και ανάθεσης αρμοδιοτήτων (οργανόγραμμα) και συντηρεί την αβεβαιότητα, τη μειωμένη απόδοση και τον πλημμελή έλεγχο για μεγάλο μέρος του προσωπικού (Επιτροπή "Φύση 2000", Σεπτέμβριος 2011).

Δεδομένου ότι οι ΦΔΠΠΕ χρηματοδοτούν τα λειτουργικά τους έξοδα κυρίως μέσω κοινοτικών προγραμμάτων, απασχολούν προσωπικό που στην πλειοψηφία τους είναι ορισμένου χρόνου. Το γεγονός αυτό σε συνδιασμό με τις χρονοβόρες διαδικασίες πρόσληψης προσωπικού μέσω ΑΣΕΠ (που μοριοδοτεί την ανεργία περισσότερο από την εμπειρία καθώς πρόκειται για συμβάσεις εργασίας ορισμένου χρόνου), δημιουργούν πολλές φορές "κενά" στους ΦΔΠΠΕ ή προωθούν την στελέχωσή τους με προσωπικό χωρίς εμπειρία στο αντικείμενο της προστασίας του περιβάλλοντος.

Σύμφωνα με την Επιτροπή "Φύση 2000", το διοικητικό – τεχνικό προσωπικό υπερέχει, σε αριθμό, έναντι του επιστημονικού προσωπικού. Το σύνολο σχεδόν των ΦΔΠΠΕ (94%), περιλαμβάνει στη στελέχωσή του φύλακες, ενώ ειδικούς επιστήμονες (Δασολόγους, Περιβαλλοντολόγους, Βιολόγους κ.ά.) απασχολεί μόνο το 47% των Φορέων. Οι φύλακες, σε ορισμένους ΦΔΠΠΕ, φθάνουν και τα 20 άτομα, με αποτέλεσμα να αποτελούν την πιο

πολυάριθμη ομάδα εργαζόμενων στους Φορείς (39%,) με δεύτερη αυτή των επιστημόνων που σχετίζονται με το περιβάλλον (34%). Από τους σχετικούς με το περιβάλλον επιστήμονες των ΦΔΠΠΕ υπερέχουν αριθμητικά οι Δασολόγοι-Δασοπόνοι (35%), ακολουθούν οι Περιβαλλοντολόγοι (20%) και οι Μηχανικοί διαφόρων ειδικοτήτων (16%), ενώ η συμμετοχή των Βιολόγων περιορίζεται στο 14% (Επιτροπή "Φύση 2000", Σεπτέμβριος 2011).

2.5 Χρηματοδότηση των Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Ελλάδος

Κύρια πηγή χρηματοδότησης για τους ΦΔΠΠΕ μέχρι σήμερα, αποτελούν οι κοινοτικές και εθνικές επιχορηγήσεις μέσω των συγχρηματοδοτούμενων από την Ευρωπαϊκή Ένωση Επιχειρησιακών Προγραμμάτων. Συγκεκριμένα για την τρίτη προγραμματική περίοδο (έως και το 2009) το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιβάλλον (ΕΠΠΕΡ), ενώ για την τρέχουσα προγραμματική περίοδο (2010-2015) το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη (ΕΠΠΕΡΑΑ) και τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΠΕΠ) για 5 φορείς.

Όσον αφορά την τρέχουσα προγραμματική περίοδο, ο συνολικός προϋπολογισμός που είναι διαθέσιμος από το ΕΠΠΕΡΑΑ και το Ε.Π. "Μακεδονία - Θράκη" του Π.Ε.Π. Κεντρικής Μακεδονίας για κάθε ΦΔΠΠΕ, ανέρχεται στο ποσό των 4.700.000,00€ για το σύνολο της εξαετίας (2010-2015). Ωστόσο, αυτό δε σημαίνει πως κάθε φορέας θα απορροφήσει το προαναφερόμενο ποσό διότι οι ανάγκες των ΦΔΠΠΕ πικοίλουν από φορέα σε φορέα. Επίσης, υπάρχουν προβλήματα λειτουργικού, δομικού, θεσμικού χαρακτήρα που δυσχεραίνουν την απορρόφηση των κονδυλίων.

Η πλειοψηφία των ΦΔΠΠ αντιμετωπίζει προβλήματα στην χρηματοδότησή τους μέσω των επιχειρησιακών προγραμμάτων, σε βαθμό που και η καταβολή, ακόμα, και των αποδοχών του προσωπικού τους καθίσταται αδύνατη για μεγάλα χρονικά διαστήματα. Εξαιρέση αποτελούν οι 4 φορείς της Κεντρικής Μακεδονίας (Φ.Δ. Δέλτα Αξιού - Λουδία - Αλιάκμονα, Φ.Δ. Λιμνών Κορώνειας - Βόλβης, Φ.Δ. Λίμνης Κερκίνης και Φ.Δ. Εθνικού Δρυμού Ολύμπου) που χρηματοδοτούνται μέσω του Περιφερειακού Επιχειρησιακού

Προγράμματος "Μακεδονία - Θράκη". Μέχρι στιγμής έχουν εγκριθεί προς χρηματοδότηση έργα που ο συνολικός τους προϋπολογισμός ξεπερνά το 75% των διαθέσιμων κονδυλίων για τους ΦΔΠΠΕ.

Η εκταμίευση της χρηματοδότησης των ΦΔΠΠΕ από συγχρηματοδοτούμενα επιχειρησιακά προγράμματα προϋποθέτει, ότι ο φορέας θα έχει την ικανότητα (γνώση - εμπειρία, διαχειριστική επάρκεια, φορολογική και ασφαλιστική ενημερότητα, προπαρασκευαστικές μελέτες έργων) να υποβάλει σχετικό αίτημα προκειμένου οι αρμόδιες αρχές να εγκρίνουν την χρηματοδότηση μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα. Σε πολλές περιπτώσεις ΦΔΠΠ δεν καλύπτονται οι προαναφερόμενες προϋποθέσεις σε αρκετές περιπτώσεις, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται κενά στη ροή της χρηματοδότησης.

Επιπλέον, τα τελευταία τρία έτη (2011-2013), συμπληρωματικά των προαναφερόμενων προγραμμάτων, λειτουργούν και τα προγράμματα μικρής κρατικής χρηματοδότησης μέσω του Πράσινου Ταμείου, καλύπτοντας ανάγκες των ΦΔΠΠΕ που δεν είναι επιλέξιμες από τα κοινοτικά προγράμματα (συντηρίσεις εξοπλισμού, δικαστικά έξοδα κ.α.). Δεν είναι όμως γνωστό εάν οι -έστω και μικρές αλλά σημαντικές- κρατικές ενισχύσεις τέτοιου είδους, θα εξακολουθήσουν να υπάρχουν, αν λάβουμε υπόψη αφενός ότι η στήριξη των ΦΔΠΠΕ από το Πράσινο Ταμείο έχει προγραμματιστεί μόνο για αυτά τα τρία χρόνια και αφετέρου την οικονομική κρίση που διέπει την χώρα.

Λαμβάνοντας υπόψη τα προαναφερόμενα, αρκετοί ΦΔΠΠΕ έχουν αναζητήσει πρόσθετη χρηματοδότηση από άλλα Ευρωπαϊκά Προγράμματα (Interreg, LIFE, ΕΠΕΑΕΚ κλπ) και λιγότεροι τυγχάνουν να έχουν έσοδα από ίδιους πόρους (οικονομικές ενισχύσεις, οικοξεναγήσεις και περιβαλλοντική εκπαίδευση, είσπραξη τέλους 1% επί της τιμής πώλησης της ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται εντός της Π.Π. κλπ) τα οποία χρησιμοποιούνται για την κάλυψη αναγκών και δαπανών που δεν είναι επιλέξιμες από τα κοινοτικά προγράμματα όπως ήδη έχει αναφερθεί.

Σύμφωνα με το άρθρο 15 του Νόμου 2742/1999, οι πόροι των ΦΔΠΠΕ είναι:

1. Επιχορηγήσεις από το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, άλλα υπουργεία, οργανισμούς και επιχειρήσεις του ευρύτερου δημοσίου τομέα, το Πράσινο Ταμείο και άλλα νομικά πρόσωπα, που έχουν σχέση με τη χρηματοδότηση της προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος, καθώς και οργανισμούς της τοπικής αυτοδιοίκησης και των δύο βαθμών, σε βάρος του προϋπολογισμού τους.

2. Κοινοτικοί και εθνικοί πόροι, που διατίθενται για την εκπόνηση προγραμμάτων, μελετών και ερευνών, σχετικών με θέματα που ανάγονται στους σκοπούς και τις δραστηριότητες του φορέα διαχείρισης.
3. Πρόσοδοι από την εκμετάλλευση περιουσιακών στοιχείων, επιχορηγήσεις, δωρεές, κληρονομίες, κληροδοσίες και κάθε είδους τακτικές ή έκτακτες εισφορές ημεδαπών ή αλλοδαπών, φυσικών ή νομικών προσώπων.
4. Έσοδα από την πώληση υλικών, εκδόσεων, δεδομένων και κάθε άλλου πνευματικού προϊόντος, που παράγει ή εκμεταλλεύεται ο ΦΔΠΠ, καθώς και αμοιβές από την εκτέλεση ερευνών, μελετών και κάθε είδους υπηρεσιών, στο πλαίσιο των σκοπών του για λογαριασμό τρίτων. Έσοδα που προέρχονται από την εκμετάλλευση και προβολή του προστατευμένου αντικειμένου, όπως έσοδα από εισιτήρια, ξεναγήσεις ομάδων επισκεπτών, προβολή και εκμετάλλευση οπτικοακουστικού υλικού, εκχώρηση σημάτων ποιότητας και συνεργασίας σε επιχειρήσεις. Από τα έσοδα αυτά, ποσοστό 30% αποδίδεται ετησίως στο Πράσινο Ταμείο και διατίθεται αποκλειστικά για την αναδιανομή πόρων μεταξύ των ΦΔΠΠ.
5. Επιχορηγήσεις από άλλες πηγές και κάθε άλλο έσοδο από οποιαδήποτε αιτία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3:

ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Η παρούσα εργασία περιλαμβάνει δύο σκέλη. Αφενός, την χρηματοοικονομική διερεύνηση της λειτουργίας των Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Ελλάδος, και αφετέρου, την έρευνα των δυνατοτήτων βελτίωσης της υπάρχουσας κατάστασης στους Φ.Δ.Π.Π.Ε. Η διεξαγωγή και των δύο ερευνών πραγματοποιήθηκαν με μελέτες περιπτώσεων σε επιλεγμένους Φορείς Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Ελλάδος.

Η μέθοδος της μελέτης περίπτωσης - πολλαπλών περιπτώσεων ιδιαίτερα - κερδίζει συνεχώς έδαφος, καθώς επιτρέπει μια αναλυτική και εις βάθος προσέγγιση του αντικειμένου της έρευνας και επιπλέον οδηγεί σε περισσότερο πλούσια και λεπτομερή δεδομένα, τα οποία δεν είναι εύκολο να συλλεχθούν με τη χρήση διαφορετικών μεθόδων (Yin 1994, Miles and Huberman 1994). Μολονότι οι περιπτωσιακές μελέτες δεν μπορούν να οδηγήσουν σε γενικεύσεις, κρίθηκαν ως η κατάλληλη μέθοδος για τη συγκεκριμένη έρευνα, καθώς προσφέρουν μι γνώση από "πρώτο χέρι" ως προς τις πραγματικές συνθήκες λειτουργίας των Φ.Δ.Π.Π.Ε. (Σιάρδος, 2005).

Η συλλογή των ποιοτικών δεδομένων έγινε με χρήση ερωτηματολογίων σε 18 δομημένες, προσωπικές συνεντεύξεις με διαφορετικούς εκπροσώπους των Φ.Δ.Π.Π.Ε. Τα απαραίτητα οικονομικά δεδομένα αντλήθηκαν από τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις αυτών για το χρονικό διάστημα 2008 έως και 2010. Για την μελέτη και αξιολόγηση της παρούσας οικονομικής κατάστασης των Φ.Δ.Π.Π.Ε., χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος της ανάλυσης χρηματοοικονομικών καταστάσεων με αριθμοδείκτες.

3.1 Χρηματοοικονομική διερεύνηση της λειτουργίας των Φ.Δ.Π.Π.Ε.

3.1.1 Παρουσίαση δεδομένων και στοιχείων

Για τη διεξαγωγή της έρευνας επιλέχθηκαν 20 Φορείς Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών (Πίνακας 3.1) οι οποίοι ποικίλουν ως προς το μέγεθος τους (έκταση προστατευόμενης περιοχής, αριθμός εργαζομένων), ως προς τα οικονομικά τους μεγέθη (κεφάλαια, ύπαρξη ίδιων εσόδων) αλλά και ως προς το χαρακτήρα της Π.Π. (δασικού, υγροτοπικού, θαλάσσιου χαρακτήρα), αποτελώντας αντιπροσωπευτικό δείγμα των 29 Φ.Δ.Π.Π.Ε., συμπεριλαμβανομένου και του Φορέα Διαχείρισης Λίμνης Καστοριάς που ιδρύθηκε το 2012. Ειδικότερα, στην έρευνα συμπεριλήφθησαν τόσο Φορείς Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών οι οποίοι έχουν ίδια έσοδα, όσο και Φ.Δ.Π.Π. οι οποίοι δεν λαμβάνουν ίδια έσοδα. Σημαντικό κριτήριο στην επιλογή των περιπτώσεων αποτέλεσε και η προθυμία συμμετοχής και παροχής οικονομικών δεδομένων από πλευράς των Φ.Δ.Π.Π.Ε.

A/A	ΦΟΡΕΙΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΠΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΝ ΣΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ
1	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΘΑΛΑΣΣΙΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΑΛΟΝΝΗΣΟΥ ΒΟΡΕΙΩΝ ΣΠΟΡΑΔΩΝ
2	Φ.Δ. ΥΓΡΟΤΟΠΩΝ ΑΜΒΡΑΚΙΚΟΥ
3	Φ.Δ. ΔΕΛΤΑ ΑΞΙΟΥ - ΛΟΥΔΙΑ - ΑΛΙΑΚΜΟΝΑ
4	Φ.Δ. ΛΙΜΝΩΝ ΚΟΡΩΝΕΙΑΣ - ΒΟΛΒΗΣ
5	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΔΑΣΟΥΝ ΔΑΔΙΑΣ - ΛΕΘΚΙΜΗΣ - ΣΟΥΦΛΙΟΥ
6	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΘΑΛΑΣΣΙΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΖΑΚΥΝΘΟΥ
7	Φ.Δ. ΣΤΕΝΩΝ ΚΑΙ ΕΚΒΟΛΩΝ ΠΟΤΑΜΩΝ ΑΧΕΡΟΝΤΑ ΚΑΙ ΚΑΛΑΜΑ
8	Φ.Δ. ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΟΙΚΟΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΡΛΑΣ - ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟΥ - ΚΕΦΑΛΟΒΡΥΣΟΥ - ΒΕΛΕΣΤΙΝΟΥ
9	Φ.Δ. ΛΙΜΝΗΣ ΚΕΡΚΙΝΗΣ
10	Φ.Δ. ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑΣ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ
11	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΟΙΤΗΣ
12	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΟΛΥΜΠΟΥ
13	Φ.Δ. ΛΙΜΝΗΣ ΠΑΜΒΩΤΙΔΑΣ
14	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ

15	Φ.Δ. ΟΡΟΥΣ ΠΑΡΝΩΝΑ & ΥΓΡΟΤΟΠΟΥ ΜΟΥΣΤΟΥ
16	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΩΝ ΔΡΥΜΩΝ ΒΙΚΟΥ - ΑΩΟΥ ΚΑΙ ΠΙΝΔΟΥ
17	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΠΡΕΣΠΩΝ
18	Φ.Δ. ΟΡΟΣΕΙΡΑΣ ΡΟΔΟΠΗΣ
19	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΣΑΜΑΡΙΑΣ
20	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ, ΠΕΡΙΣΤΕΡΙΟΥ ΚΑΙ ΧΑΡΑΔΡΑΣ ΑΡΑΧΘΟΥ

Πίνακας 3.1: Οι Φορείς Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών που συμμετέχουν στην έρευνα

Τα οικονομικά δεδομένα αντλήθηκαν από τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις των προαναφερθέντων Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών για τις χρήσεις 2008, 2009 και 2010. Στο σημείο αυτό αξίζει να σημειωθεί ότι η επιλογή της συγκεκριμένης τριετίας από την ερευνήτρια δεν έγινε τυχαία. Τα έτη 2008-2010 παρουσιάζουν δύο πλεονεκτήματα. Πρώτον, την δυνατότητα ύπαρξης ισολογισμών για τα προαναφερόμενα έτη, δεδομένου ότι οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις των Φ.Δ.Π.Π. συντάσσονται και ελέγχονται στο πλαίσιο υλοποίησης συγχρηματοδοτούμενων έργων (Γ' ΚΠΣ, ΕΣΠΑ), γεγονός που συνήθως καθυστερεί την σύνταξη τους λόγω γραφειοκρατικών ζητημάτων (καθυστέρηση ένταξης έργου στο Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων, καθυστέρηση διαδικασίας προκήρυξης διαγωνισμού και ανάθεσης του έργου κλπ). Δεύτερον, η συγκεκριμένη τριετία περιλαμβάνει χρονικά διαστήματα δύο προγραμματικών περιόδων. Συγκεκριμένα, τα έτη 2008 και 2009 αποτελούν μέρος της υλοποίησης του Επιχειρησιακού Προγράμματος Περιβάλλον 2006-2009 (ΕΠΠΕΡ) στο πλαίσιο του Γ' ΚΠΣ, ενώ το έτος 2010 αποτελεί μέρος του Επιχειρησιακού Προγράμματος Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη (ΕΠΕΡΡΑΑ) ή για ορισμένους Φ.Δ.Π.Π., μέρος του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος (ΠΕΠ) της εκάστοτε περιφέρειας στο πλαίσιο του Ε.Σ.Π.Α.

Η επιλογή των ετών 2008-2010 αντικατοπτρίζει όλα τα στάδια του κύκλου ζωής ενός έργου/πράξης που υλοποιείται στο πλαίσιο επιχειρησιακού προγράμματος. Κατά το αρχικό στάδιο υλοποίησης των έργων/πράξεων (π.χ. 2010), συνήθως δεν υπάρχουν πολλά υπό υλοποίηση υποέργα, δηλαδή δεν υπάρχει υψηλή χρηματοδότηση (κεφάλαια), ούτε και επενδύσεις σε πάγια (εξοπλισμός, μελέτες¹ κτλ). Στο ενδιάμεσο στάδιο (π.χ. 2008), οι Φ.Δ.Π.Π.Ε λαμβάνουν υψηλή χρηματοδότηση (κεφάλαια) λόγω της υλοποίησης πολλών

¹ Η χρήση της λέξης "μελέτη" στο κείμενο δεν γίνεται με την αυστηρή χρήση του όρου, αλλά για να αποδοθεί η φύση των έργων που αφορούν υπηρεσίες κατά τις οποίες το παραδοτέο έργο καταχωρείται λογιστικά στα πάγια (λογ.16), καθώς οι Φ.Δ.Π.Π.Ε. δεν διαθέτουν την κατάλληλη πιστοποίηση διαχωριστικής επάρκειας για την προκήρυξη τόσο μελετών όσο και τεχνικών έργων.

έργων διαφορετικής φύσης (αυτεπιστασία, προμήθειες, υπηρεσίες - μελέτες κτλ). Κατά το τελικό στάδιο υλοποίησης των έργων/πράξεων (π.χ. 2009), η χρηματοδότηση που λαμβάνουν οι Φ.Δ.Π.Π.Ε. είναι μετρίου ύψους καθώς αυτή προορίζεται για την αποπληρωμή όσων έργων δεν έχει τελειώσει η υλοποίησή τους, καθώς και για την χρηματοδότηση των λειτουργικών εξόδων (μισθοδοσία, ενοίκια, διάφορα έξοδα κτλ) του κάθε φορέα (έργα αυτεπιστασίας).

3.1.2 Μέθοδος έρευνας

Στην παρούσα έρευνα η ανάλυση των οικονομικών δεδομένων πραγματοποιήθηκε με την χρήση των Ισολογισμών και των Καταστάσεων Αποτελεσμάτων Χρήσης των 20 Φ.Δ.Π.Π., η κριτική διερεύνηση μιας σειράς χρηματοοικονομικών αριθμοδεικτών και η παράθεση διαχρονικής διαστρωματικής ανάλυσης αυτών. Η χρήση των αριθμοδεικτών αποτελεί μια από τις πλέον διαδεδομένες και δυναμικές μεθόδους χρηματοοικονομικής ανάλυσης (Νιάρχος, 2004). Οι αριθμοδείκτες που παρουσιάζουν την οικονομική κατάσταση των Φ.Δ.Π.Π. οι οποίοι συμπεριλήφθηκαν στην έρευνα, υπολογίστηκαν με βάση τους διαθέσιμους ισολογισμούς για διάστημα 3 ετών (2008-2010).

Η ανάλυση χρηματοοικονομικών καταστάσεων είναι ένα σύστημα πληροφόρησης που αντλεί τα δεδομένα του από τις δημοσιευμένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις και άλλες πηγές και δημιουργεί την πληροφόρηση με την μελέτη, αξιολόγηση και ερμηνεία των σχέσεων και τάσεων μεταξύ διαφόρων χρηματοοικονομικών δεδομένων που γίνεται με ποσοτικά και ποιοτικά μέσα (Λαζαρίδης και Παπαδόπουλος, 2001).

Σκοπός της ανάλυσης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων είναι η διερεύνηση της οικονομικής θέσης και των αποτελεσμάτων χρήσεων μιας οικονομικής μονάδας. Η ανάλυση γίνεται κατά δύο τρόπους:

- με τη διαχρονική σύγκριση του ισολογισμού μιας χρήσεως με ένα ή περισσότερους ισολογισμούς προηγούμενων χρήσεων της οικονομικής μονάδας, με σκοπό την μελέτη και αξιολόγηση των μεταβολών της οικονομικής μονάδας στην παρέλευση του χρόνου,

- με σύγκριση του ισολογισμού μιας οικονομικής μονάδας με τους ισολογισμούς άλλων ομοειδών οικονομικών μονάδων με σκοπό την εκτίμηση της θέσης της συγκεκριμένης οικονομικής μονάδας εντός του κλάδου².

Οι τεχνικές και μέθοδοι που χρησιμοποιεί η ανάλυση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, ιδιαίτερα η παραδοσιακή προσέγγιση είναι α) οι συγκριτικές καταστάσεις, β) οι καταστάσεις τάσης, γ) οι καταστάσεις κοινού μεγέθους και δ) οι αριθμοδείκτες (Λαζαρίδης και Παπαδόπουλος, 2001).

Στην έρευνα που ακολουθεί, η χρηματοοικονομική ανάλυση πραγματοποιήθηκε με τη χρήση των ισολογισμών των επιλεγμένων Φ.Δ.Π.Π. και την εκτίμηση μιας σειράς αριθμοδεικτών. Όπως προαναφέρθηκε, η χρήση των αριθμοδεικτών αποτελεί μια από τις πλέον διαδεδομένες και δυναμικές μεθόδους χρηματοοικονομικής ανάλυσης (Νιάρχος, 2004). Ωστόσο, θα πρέπει να αναφερθεί ότι ο υπολογισμός και η παρουσίαση των διαφόρων αριθμοδεικτών αποτελεί μία μέθοδο ανάλυσης, η οποία πολλές φορές προσφέρει μόνο ενδείξεις. Για το λόγο αυτό, μεμονωμένοι αριθμοδείκτες δε μπορούν να δώσουν πλήρη εικόνα της οικονομικής θέσεως μιας επιχείρησης – στην συγκεκριμένη περίπτωση ενός Φ.Δ.Π.Π. – αν δεν συσχετιστούν: α) με αντίστοιχους αριθμοδείκτες μιας σειράς προηγούμενων χρήσεων της ίδιας οικονομικής μονάδας ώστε να αποκαλυφθεί η τάση τους, β) με αντίστοιχους πρότυπους ή προϋπολογιστικούς αριθμοδείκτες, που καθορίζονται είτε μέσα είτε έξω από την οικονομική μονάδα και που δείχνουν σε ποιο βαθμό επιτεύχθηκαν οι προγραμματισμένοι στόχοι και γ) με αντίστοιχους αριθμοδείκτες άλλων ομοειδών οικονομικών μονάδων, ώστε να φανεί η θέση της συγκεκριμένης οικονομικής μονάδας σε σχέση με αυτές ή τον κλάδο (Αδαμίδης, 1998).

Για την εκπόνηση της παρούσας εργασίας δεν δύναται η δυνατότητα χρήσης πρότυπων ή προϋπολογιστικών αριθμοδεικτών για το σύνολο των Φ.Δ.Π.Π.Ε. καθώς δεν έχει δημοσιευτεί κάτι σχετικό από το ΥΠΕΚΑ ή κάποια άλλη δημόσια αρχή. Ωστόσο, στο πλαίσιο υλοποίησης της έρευνας αυτής, πέραν του υπολογισμού των χρηματοοικονομικών αριθμοδεικτών για κάθε υπό εξέταση Φορέα, σε δεύτερο επίπεδο, εξετάζεται η διαχρονική πορεία του κάθε δείκτη καθώς και ο μέσος όρος του διαχρονικά, ώστε να αποκαλυφθεί η τάση του κάθε Φορέα Διαχείρισης. Σε τρίτο επίπεδο, υπολογίζεται ο μέσος όρος του δείκτη

² Ο όρος «κλάδος» αναφέρεται στο σύνολο των 29 Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Ελλάδος

ανά έτος για το σύνολο των Φ.Δ.Π.Π. και γίνεται συσχέτιση του κάθε Φορέα σε σχέση με τους υπόλοιπους Φορείς και τον κλάδο, ώστε να αποκαλυφθεί η θέση του σε αυτόν.

Η χρήση της διαχρονικής διαστρωματικής ανάλυσης, δηλαδή η σύγκριση του κάθε αριθμοδείκτη με τον αντίστοιχο άλλων ομοειδών οικονομικών μονάδων και για μια σειρά ετών, βοηθά να προβλεφθεί η μελλοντική χρηματοοικονομική κατάσταση της οικονομικής μονάδας καθώς και να διαπιστωθεί αν μια ευνοϊκή κατάσταση μετατρέπεται σε μη ευνοϊκή ή αντίθετα αν μια δυσμενής οικονομική κατάσταση βελτιώνεται με την πάροδο του χρόνου (Νιάρχος, 2004).

Υπάρχουν πολλοί εναλλακτικοί αριθμοδείκτες που αποδίδουν την χρηματοοικονομική και λειτουργική κατάσταση μιας οικονομικής μονάδας. Οι κυριότεροι και οι περισσότερο χρησιμοποιούμενοι στη χρηματοοικονομική ανάλυση λογιστικών καταστάσεων μπορούν να καταταγούν στις εξής κατηγορίες:

1. Αριθμοδείκτες ρευστότητας (Liquidity ratios). Χρησιμοποιούνται για τον προσδιορισμό τόσο της βραχυχρόνιας οικονομικής θέσεως μιας επιχειρήσεως όσο και της ικανότητάς της να ανταποκριθεί στις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της.
2. Αριθμοδείκτες δραστηριότητας (Activity ratios). Χρησιμοποιούνται προκειμένου να μετρηθεί ο βαθμός αποτελεσματικότητας μιας επιχειρήσεως στη χρησιμοποίηση των περιουσιακών της στοιχείων, κατά πόσο δηλαδή γίνεται ικανοποιητική ή όχι χρησιμοποίηση αυτών.
3. Αριθμοδείκτες αποδοτικότητας (Profitability ratios). Με αυτούς μετράται η αποδοτικότητα μιας επιχειρήσεως, η δυναμικότητα των κερδών της και η ικανότητα της διοικήσεώς της. Με άλλα λόγια οι αριθμοδείκτες αποδοτικότητας μετρούν το βαθμό επιτυχίας ή αποτυχίας μιας επιχείρησης σε δεδομένη χρονική περίοδο.
4. Αριθμοδείκτες δαπανών λειτουργίας (Operating expense ratios). Οι αριθμοδείκτες αυτοί παρέχουν ένδειξη της πολιτικής που ακολουθεί η διοίκηση μιας επιχειρήσεως έναντι των διαφόρων δαπανών λειτουργίας της και της αποτελεσματικότητας έναντι των επί μέρους δαπανών.
5. Αριθμοδείκτες διαθρώσεων κεφαλαίων και βιωσιμότητας (Financial structure and viability ratios). Με αυτούς εκτιμάται η μακροχρόνια ικανότητα μιας επιχειρήσεως να ανταποκρίνεται στις υποχρεώσεις της και ο βαθμός προστασίας που απολαμβάνουν οι πιστωτές της.

6. Αριθμοδείκτες επενδύσεων ή επενδυτικοί αριθμοδείκτες (Investment ratios). Οι αριθμοδείκτες αυτοί συσχετίζουν τον αριθμό των μετοχών μιας επιχειρήσεως και τη χρηματιστηριακή τους τιμή με τα κέρδη, μερίσματα και τα άλλα περιουσιακά στοιχεία της. (Νιάρχος, 2004).

Στο πλαίσιο της χρηματοοικονομικής έρευνας των Φ.Δ.Π.Π.Ε. και προκειμένου να σκιαγραφηθεί η πορεία και η βιωσιμότητα τους, υπολογίστηκαν και αναλύθηκαν αριθμοδείκτες ρευστότητας, αποδοτικότητας, δαπανών λειτουργίας καθώς και διαρθρώσεων κεφαλαίων και βιωσιμότητας. Για την επιλογή των αριθμοδεικτών κάθε κατηγορίας, σημαντικό κριτήριο αποτέλεσε η ύπαρξη στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις των Φ.Δ.Π.Π.Ε., των ζητούμενων μεγεθών για τον υπολογισμό του κάθε αριθμοδείκτη. Οι Φ.Δ.Π.Π.Ε. δεν αποτελούν επιχειρήσεις αλλά ιδρύθηκαν ως Ν.Π.ΙΔ. κοινωφελούς και μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, με αποτέλεσμα στον ισολογισμό, την κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης και την κατάσταση γενικής εκμετάλλευσης, να μην παρουσιάζονται στοιχεία και μεγέθη για λογαριασμούς όπως πωλήσεις, αποθέματα, πελάτες καθώς δεν υφίστανται.

3.2 Δυνατότητες βελτίωσης της υπάρχουσας κατάστασης

3.2.1 Μέθοδος έρευνας

Στο πλαίσιο της εργασίας διενεργήθηκε πρωτογενής έρευνα με στόχο την καταγραφή τάσεων και απόψεων εκπροσώπων άμεσα ή έμμεσα εμπλεκόμενοι με την λειτουργία των Φ.Δ.Π.Π.Ε. Οι ερωτώμενοι αυτοί διαθέτουν άποψη άξια καταγραφής τόσο σε θέματα οικονομικής διαχείρισης και διοικητικής λειτουργίας των Φ.Δ.Π.Π.Ε. όσο και σε θέματα ευρύτερης λειτουργίας και δραστηριοποίησης αυτών κυρίως λόγω θέσης, επιστημονικών γνώσεων ή/και εξειδικευμένης σχετικής εμπειρίας.

Οι απόψεις αυτές αποτέλεσαν τις κατευθυντήριες γραμμές για την εκτίμηση των δυνατοτήτων βελτίωσης της υπάρχουσας οικονομικής κατάστασης των Φ.Δ.Π.Π.Ε. Εξίσου σημαντικός στόχος ήταν η συλλογή στοιχείων ικανών να χρησιμοποιηθούν τόσο στην αξιολόγηση της υφιστάμενης οικονομικής κατάστασης των Φ.Δ.Π.Π.Ε. όσο και στην

διατύπωση προτάσεων για τον στρατηγικό σχεδιασμό των Φ.Δ.Π.Π.Ε. με σκοπό την οικονομική αυτονομία τους.

Ο χαρακτήρας της έρευνας είναι ποιοτικός, που σημαίνει ότι σκοπός της είναι η αποτύπωση και καταγραφή απόψεων και τάσεων των ερωτώμενων και όχι η συλλογή στατιστικών στοιχείων. Ο ερευνητής που ακολουθεί ποιοτική μέθοδο παρατηρεί, παίρνει συνεντεύξεις, περιγράφει και ερμηνεύει τα φαινόμενα, όπως ακριβώς έχουν. Όταν ο ερευνητής εργάζεται πάνω στο πεδίο που μελετά, είναι πάντα ενεργός, γιατί οι ποιοτικές μέθοδοι απαιτούν να γίνεται χρήση όλων εκείνων των στοιχείων που ο ερευνητής συναντά: σχόλια από όσους σχετίζονται με το αντικείμενο ή κάτι που ο ίδιος παρατηρεί. Οφείλει να καταγράψει τα γεγονότα, αλλά ταυτοχρόνως έρχεται αντιμέτωπος με τον ίδιο του τον εαυτό. Αναλαμβάνει να συνδυάσει με ένα λογικό τρόπο δεδομένα, στοιχεία και καταστάσεις, ώστε να καταλήξει σε ένα συμπέρασμα. Αυτό συμβαίνει μέσω του τρόπου με τον οποίο αντιλαμβάνεται την παρουσία πραγμάτων και τη σπουδαιότητά τους (Παρασκευοπούλου, 2008).

Οι συνεντεύξεις χωρίζονται σε δομημένες και μη δομημένες. Στις δομημένες συνεντεύξεις ζητείται από τον ερωτώμενο να απαντήσει σε προκαθορισμένες ερωτήσεις, οι οποίες έχουν συγκεκριμένο αριθμό και περιεχόμενο. Στις μη δομημένες συνεντεύξεις λαμβάνει χώρα μια συζήτηση που είναι κατά μια έννοια ελεύθερη, αλλά που η ελευθερία της σχετίζεται με τη φύση της συζήτησης και το θέμα που ερευνάται. Αναμφίβολα, πολλές ποιοτικές συνεντεύξεις συντίθενται από αρκετά αυστηρά σχεδιασμένα μέρη και από μέρη όχι προσχεδιασμένα και πάντοτε υφίσταται αρμονική σύνδεση μεταξύ τους (Rubin & Rubin, 1995).

Στην παρούσα έρευνα, η πρώτη προσέγγιση των ερωτώμενων έγινε κυρίως μέσω τηλεφώνου, προκειμένου να διευκρινιστεί ο σκοπός της έρευνας, καθώς και η δυνατότητα / ενδιαφέρον συμμετοχής τους σε αυτή. Κατά τη διάρκεια της πρώτης αυτής επικοινωνίας και προτροπή κάποιων ερωτώμενων, συμφωνήθηκε να τους αποσταλεί ένα ερωτηματολόγιο, προκειμένου να προετοιμαστούν για τη συνέντευξη (δομημένη συνέντευξη βάσει ερωτηματολογίου).

Σε δεύτερη φάση, πραγματοποιήθηκε η σύνταξη του ερωτηματολογίου, το οποίο στάλθηκε στους ερωτώμενους κυρίως με την χρήση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και τέθηκαν στη διάθεσή τους τα προσωπικά στοιχεία επικοινωνίας (αριθμός σταθερού και κινητού τηλεφώνου, αριθμός φαξ, ηλεκτρονική διεύθυνση και ταχυδρομική διεύθυνση) της

συντάκτριας του ερωτηματολογίου και διενεργώντας την έρευνα για οποιαδήποτε διευκρινιστική ερώτηση. Στους ερωτώμενους δόθηκε επαρκής χρόνος για τη μελέτη των ερωτήσεων και την παροχή διευκρινίσεων.

Το ερωτηματολόγιο που σχεδιάστηκε παρατίθεται στο Παράρτημα II της Διπλωματικής Εργασίας και περιλαμβάνει 24 ερωτήσεις. Στις περισσότερες ερωτήσεις δόθηκαν ενδεικτικές απαντήσεις, υπήρξε όμως ενθάρρυνση των ερωτώμενων στην παράθεση και επιπλέον προσωπικών τους απόψεων (κάτι στο οποίο ανταποκρίθηκαν), επιλέγοντας και συμπληρώνοντας αναλυτικά την επιλογή «Άλλο.....». Συμπεριλήφθηκαν βέβαια και κάποιες ανοιχτές ερωτήσεις, οι οποίες έδωσαν τη δυνατότητα στον ερωτώμενο να απαντήσει ό,τι νομίζει, να αιτιολογήσει την απάντησή του και να αναπτύξει περαιτέρω την άποψή του.

Κατά το τελικό στάδιο, διεξήχθησαν δομημένες εξατομικευμένες τηλεφωνικές κυρίως συνεντεύξεις, με βάση τις οποίες συμπληρώθηκαν περαιτέρω σχόλια και απόψεις. Στο τέλος των συνεντεύξεων τα ερωτηματολόγια συλλέχθηκαν, μαζί με πρόσθετες σημειώσεις που προέκυψαν από την συζήτηση. Τα στοιχεία αυτά αποτέλεσαν τη βάση για την εξαγωγή βασικών «ποιοτικών» συμπερασμάτων, τόσο σε θέματα εκτίμησης των δυνατοτήτων βελτίωσης της υπάρχουσας οικονομικής κατάστασης των Φ.Δ.Π.Π.Ε., όσο για την διατύπωση προτάσεων για τον στρατηγικό σχεδιασμό των Φ.Δ.Π.Π.Ε. με σκοπό την οικονομική αυτονομία τους.

3.2.2 Επιλογή ερωτηθέντων και δομή ερωτηματολογίου

Στο πλαίσιο της έρευνας βάσει ερωτηματολογίου, οι συμμετέχοντες σε αυτή επιλέχθηκαν με τρόπο μη τυχαίο (non-probability sample) και υποκειμενικό (judgemental sample), καθώς η συνέντευξη απευθύνθηκε σε 18 άτομα, τα οποία η ερευνήτρια, πάντα κατά την κρίση της και με γνώμονα την πενταετή επαγγελματική της εμπειρία ως Υπεύθυνη Οικονομικής Διαχείρισης στο Τμήμα Διοίκησης του Φορέα Διαχείρισης Δέλτα Αξιού - Λουδία - Αλιάκμονα, αξιολόγησε ως βέλτιστη πηγή πληροφόρησης, αναγνωρίζοντας τα ως «experts» σε θέματα λειτουργίας, δραστηριοποίησης και στρατηγικού σχεδιασμού των Φ.Δ.Π.Π.Ε. Βασική μέριμνα κατά την επιλογή των ερωτώμενων ήταν να υπάρξει

εκπροσώπηση από όλους τους Φ.Δ.Π.Π.. (Πρόεδροι Δ.Σ., Συντονιστές, Υπεύθυνοι Οικονομικής Διαχείρισης) καθώς και εκπροσώπηση έμμεσα εμπλεκόμενων στην λειτουργία αυτών υπηρεσιών.

Το ερωτηματολόγιο που τέθηκε στη διάθεση των ερωτώμενων συνοδεύεται από μία διαβιβαστική σελίδα, στην οποία περιγράφεται συνοπτικά η σκοπιμότητα και το πλαίσιο στο οποίο διενεργείται η έρευνα, η βασική στόχευσή της και ο τρόπος αξιοποίησης των αποτελεσμάτων της. Στο τέλος του διαβιβαστικού η ερευνήτρια καλεί τους ερωτώμενους να αναπτύξουν όσο περισσότερο μπορούν τις απόψεις τους, ως προετοιμασία για την συνέντευξη που θα ακολουθήσει. Θεωρώντας δε τη συνεισφορά καθενός από τους ερωτώμενους σημαντική, ευχαριστεί εκ των προτέρων για την συνεργασία τους.

Η εξατομικευμένη συνέντευξη ακολούθησε τη δομή του ερωτηματολογίου. Έγινε συζήτηση πάνω σε κάθε ερώτηση και τελικά εμπλουτίστηκε με σειρά απόψεων και σχολίων το ήδη συμπληρωμένο ερωτηματολόγιο. Στην συνέχεια παρουσιάζονται οι ερωτήσεις του ερωτηματολογίου, πάνω στις οποίες κινήθηκε η συζήτηση.

Οι πρώτες ερωτήσεις (1-5) αφορούν στην αξιολόγηση της υπάρχουσας κατάστασης, σε σχέση με την ανάπτυξη της οικονομικής αυτοτέλειας των Φ.Δ.Π.Π.Ε. (δυνατότητες, λόγοι ανάπτυξης, αίτια μη επίτευξης, σημασία).

Ακολουθούν ερωτήσεις (6-13) αναφορικά με τα οικονομικά των Φ.Δ.Π.Π.Ε. και τις δυνητικές πηγές εσόδων τους (πολιτική επιχορηγήσεων-βιωσιμότητα, ίδια έσοδα, ίδια έσοδα/λειτουργικά έξοδα, δυνητικά ίδια έσοδα, δυνητικά ίδια έσοδα/λειτουργικά έξοδα, πιθανές πηγές εσόδων, σημασία δυνητικών πηγών εσόδων).

Οι επόμενες ερωτήσεις (14-15) επικεντρώνονται στις παρεπόμενες ενέργειες που απαιτούνται, τόσο σε επίπεδο κεντρικής διοίκησης (ΥΠΕΚΑ), όσο και σε επίπεδο λειτουργικής μονάδας, προκειμένου να συμβάλουν στην οικονομική αυτοτέλεια των Φ.Δ.Π.Π.Ε.

Εν συνεχεία, οι ερωτήσεις (16-21) στοχεύουν στην εξέταση του εσωτερικού περιβάλλοντος (δυνατά και αδύναμα σημεία), του εξωτερικού περιβάλλοντος (ευκαιρίες και απειλές) του εκάστοτε Φορέα Διαχείρισης, ανάλυση που είναι ευρέως γνωστή ως SWOT Ανάλυση (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) καθώς και της σχέσης του με την ευρύτερη περιοχή (σημασία για την περιοχή, συμβολή στην οικονομική ανάπτυξη της περιοχής).

Πριν το τέλος, με μία ερώτηση (22) εξετάζεται η συμβολή της επικείμενης συγχώνευσης των Φ.Δ.Π.Π.Ε., σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν.4109/2013, τόσο στην επίτευξη της οικονομικής τους αυτοτέλειας, όσο και στην αποτελεσματικότερη λειτουργία τους.

Οι τελευταίες ερωτήσεις (23-24) δίνουν την ευκαιρία στους ερωτώμενους να καταθέσουν οποιαδήποτε άποψή τους σχετικά με την οικονομική αυτοτέλεια των Φ.Δ.Π.Π.Ε. και την ενδυνάμωση της επιχειρησιακής λειτουργίας τους, καθώς και ότι άλλο αυτοί κρίνουν σκόπιμο.

Αξίζει σε αυτό το σημείο να σημειωθεί η πολύ καλή συνεργασία και διάθεση από πλευράς των συμμετεχόντων στην έρευνα, η οποία βοήθησε σημαντικά στο τελικό αποτέλεσμα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4:

ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΩΝ Φ.Δ.Π.Π.Ε.

4.1 Ανάλυση χρηματοοικονομικών καταστάσεων Φ.Δ.Π.Π.Ε.

Εισαγωγικά θα πρέπει να αναφερθεί ότι οι Φ.Δ.Π.Π.Ε. δεν αποτελούν επιχειρήσεις αλλά ιδρύθηκαν ως Ν.Π.ΙΔ. κοινωφελούς και μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, με αποτέλεσμα στον ισολογισμό, την κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης και την κατάσταση γενικής εκμετάλλευσης, να μην παρουσιάζονται στοιχεία και μεγέθη για λογαριασμούς όπως πωλήσεις, αποθέματα, πελάτες, μακροχρόνιες υποχρεώσεις κλπ, καθώς δεν υφίστανται.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να σημειωθεί ότι:

1. Για τον Φορέα Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Ολύμπου οι προσκομιζόμενες οικονομικές καταστάσεις διαφέρουν από αυτές του ισολογισμού και της Κατάστασης Αποτελεσμάτων Χρήσης καθώς και τα ζητούμενα στοιχεία για την παρούσα έρευνα ούτε παρουσιάζονται σε αυτές αλλά ούτε μπορούν να αντληθούν από αυτές.
2. Για το ν Φο ρέα Διαχείρισης Περιοχής Οικοανάπτυξης Κάρλας - Μαυροβουνίου - Κεφαλόβρυσου - Βελεστίνου δεν προσκομίστηκαν χρηματοοικονομικές καταστάσεις για το έτος 2008.
3. Για τον Φορέα Διαχείρισης Εθνικού Πάρκου Σχινιά - Μαραθώνα δεν υπάρχουν κατατρισμένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις για την υπό εξέταση περίοδο.
4. Ο Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Πάρκου Τζουμέρκων, Περιστερίου και Χαράδρας Αραχθού προσκόμισε ισολογισμό και Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης μόνο για το έτος 2010 καθώς ιδρύθηκε το 2009 και κατά το έτος 2010 πραγματοποίησε περιορισμένες δαπάνες, καθώς η λειτουργία του ξεκίνησε το 2012 με την ένταξη του ΤΔΠ. Επίσης, για το έτος 2010, οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις εμφανίζουν μηδενικά τα σύνολα ενεργητικού και παθητικού.

5. Ο Φορέας Διαχείρισης Λίμνης Καστοριάς, ιδρύθηκε το 2012 και συνεπώς δεν διαθέτει οικονομικές καταστάσεις για τα υπό εξέταση έτη.

Κατόπιν αυτών, από τους 29 ΦΔΠΠΕ, εκ των οποίων οι 25 ΦΔΠΠΕ θα μπορούσαν να συμμετέχουν στην έρευνα με στοιχεία, εξετάζονται 18 περιπτώσεις ΦΔΠΠΕ που ανταποκρίθηκαν, αναφέροντας στην έρευνα και τους Φ.Δ. Εθνικού Δρυμού Ολύμπου και Φ.Δ. Εθνικού Πάρκου Τζουμέρκων, Περιστερίου και Χαράδρας Αραχθού, καθώς συμμετείχαν στην έρευνα προσκομίζοντας τα όποια οικονομικά στοιχεία διαθέτουν.

4.1.1 Ανάλυση Ρευστότητας - Αριθμοδείκτες ρευστότητας (Liquidity ratios)

Η έννοια της ρευστότητας αναφέρεται στην ικανότητα μιας επιχείρησης να μπορεί να ικανοποιεί τις βραχυχρόνιες υποχρεώσεις της και υποδηλώνει δυνατότητα μετατροπής ενεργητικών στοιχείων σε διαθέσιμα (Γκίκας, 2002). Οι αριθμοδείκτες ρευστότητας χρησιμοποιούνται για τον προσδιορισμό της βραχυχρόνιας οικονομικής θέσης μιας οικονομικής μονάδας και της ικανότητάς της να ανταποκρίνεται στις τρέχουσες υποχρεώσεις της (Νιάρχος 2004). Αναφέρονται στο μέγεθος και στις σχέσεις των βραχυχρόνιων υποχρεώσεων και των κυκλοφοριακών στοιχείων μιας οικονομικής μονάδας. Επιπλέον, οι αριθμοδείκτες ρευστότητας αποτελούν πολύτιμο εργαλείο ελέγχου για τη διοίκηση της οικονομικής μονάδας, σχετικά με τον τρόπο απασχόλησης του κεφαλαίου κίνησης το οποίο και σχετίζεται άμεσα με τις τρέχουσες λειτουργικές ανάγκες και κατ' επέκταση με τη βιωσιμότητα αυτής. Η οικονομική κατάσταση μιας οικονομικής μονάδας μπορεί να θεωρηθεί καλή μόνο αν αυτή έχει επαρκή ρευστότητα. Για τους σκοπούς αυτούς κρίθηκε σκόπιμο να υπολογιστούν ο Αριθμοδείκτης Γενικής Ρευστότητας (current ratio), ο Αριθμοδείκτης Ειδικής Ρευστότητας (acid test ratio) και ο Αριθμοδείκτης Ταμειακής Ρευστότητας (cash ratio).

i. Αριθμοδείκτης γενικής ρευστότητας ή κεφαλαίου κινήσεως (Current ratio)

$$\text{Αριθμοδείκτης Γενικής Ρευστότητας}^3 = \frac{\text{Κυκλοφορούν Ενεργητικό} + \text{Μεταβατικοί Λογαριασμοί Ενεργητικού}}{\text{Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις} + \text{Μεταβατικοί Λογαριασμοί Παθητικού}}$$

Ο αριθμοδείκτης Γενικής Ρευστότητας δείχνει τόσο το μέτρο της ρευστότητας μιας οικονομικής μονάδας, όσο και το περιθώριο ασφαλείας που διατηρεί η διοίκηση της για να είναι σε θέση να αντιμετωπίσει μια πιθανή ανεπιθύμητη εξέλιξη στη ροή των κεφαλαίων κίνησης. Επιπλέον, παρέχει ενδείξεις του βαθμού ασφαλείας, με τον οποίο βραχυχρόνιες περιπτώσεις μπορούν να χορηγηθούν στην επιχείρηση από τους πιστωτές της, δηλαδή αντανακλά την τρέχουσα ικανότητα της επιχείρησης να ανταποκρίνεται στην πληρωμή των καθημερινών απαιτητών υποχρεώσεών της. Όσο μεγαλύτερη είναι η τιμή του δείκτη, τόσο καλύτερη από πλευράς ρευστότητας, είναι η θέση της συγκεκριμένης οικονομικής μονάδας. Ωστόσο, το μέγεθος του συγκεκριμένου αριθμοδείκτη εξαρτάται από πολλές συνιστώσες, όπως το είδος της επιχείρησης (ο δείκτης μιας οικονομικής μονάδας κοινής ωφελείας θα διαφέρει κατά πολύ από τον αντίστοιχο δείκτη μιας βιομηχανικής μονάδας), η ποσότητα των τρεχουσών υποχρεώσεών της και η ευκαμψία των αναγκών της σε κεφάλαια κίνησης. Γενικά, ένας αριθμοδείκτης γύρω στο 2, μπορεί πολλές φορές να θεωρηθεί ικανοποιητικός σε περιπτώσεις όπου εξετάζονται βιομηχανικές ή εμπορικές επιχειρήσεις. Τέλος, υψηλές τιμές του δείκτη ενδέχεται να φανερώνουν και αναποτελεσματική διοίκηση, καθώς όταν το κυκλοφορούν ενεργητικό είναι σημαντικά υψηλότερο από τις τρέχουσες υποχρεώσεις υποδηλώνεται ότι δεσμεύονται κεφάλαια χωρίς να χρησιμοποιούνται (μη αποδοτική επένδυση κεφαλαίων).

ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ								
Α/Α	Φ.Δ.Π.Π.	2008		2009		2010		Μ.Ο. του Φ.Δ.
		ΤΙΜΗ	ΤΑΣΗ	ΤΙΜΗ	ΤΑΣΗ	ΤΙΜΗ	ΤΑΣΗ	
1	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΘΑΛΑΣΣΙΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΑΛΟΝΝΗΣΟΥ ΒΟΡΕΙΩΝ ΣΠΟΡΑΔΩΝ	2,55	100,00%	7,08	277,46%	2,00	78,54%	3,88
2	Φ.Δ. ΥΓΡΟΤΟΠΩΝ ΑΜΒΡΑΚΙΚΟΥ	0,61	100,00%	6,28	1037,00%	3,25	537,12%	3,38

³ Γκίκας, (2002)

3	Φ.Δ. ΔΕΛΤΑ ΑΕΙΟΥ - ΛΟΥΔΙΑ - ΑΛΙΑΚΜΟΝΑ	1,37	100,00%	1,95	142,21%	1,04	76,37%	1,45
4	Φ.Δ. ΛΙΜΝΩΝ ΚΟΡΩΝΕΙΑΣ - ΒΟΛΒΗΣ	8,07	100,00%	0,17	2,10%	1,04	12,94%	3,10
5	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΔΑΣΟΥΝ ΔΑΔΙΑΣ - ΛΕΘΚΙΜΗΣ - ΣΟΥΦΛΙΟΥ	0,91	100,00%	0,03	3,19%	0,01	0,85%	0,32
6	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΘΑΛΑΣΣΙΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΖΑΚΥΝΘΟΥ	0,13	100,00%	0,27	211,46%	0,22	177,24%	0,21
7	Φ.Δ. ΣΤΕΝΩΝ ΚΑΙ ΕΚΒΟΛΩΝ ΠΟΤΑΜΩΝ ΑΧΕΡΟΝΤΑ ΚΑΙ ΚΑΛΑΜΑ	1,07	100,00%	1,14	106,95%	1,01	94,53%	1,07
8	Φ.Δ. ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΟΙΚΟΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΡΛΑΣ - ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟΥ - ΚΕΦΑΛΟΒΡΥΣΟΥ - ΒΕΛΕΣΤΙΝΟΥ	-	-	0,91	100,00%	0,85	93,21%	0,88
9	Φ.Δ. ΛΙΜΝΗΣ ΚΕΡΚΙΝΗΣ	0,85	100,00%	0,08	9,53%	0,23	27,52%	0,39
10	Φ.Δ. ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑΣ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ	29,51	100,00%	1,00	3,40%	1.606,05	5443,27%	545,52
11	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΟΙΤΗΣ	8,66	100,00%	1,26	14,59%	0,63	7,28%	3,52
12	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΟΛΥΜΠΟΥ	-	-	-	-	-	-	-
13	Φ.Δ. ΛΙΜΝΗΣ ΠΑΜΒΩΤΙΔΑΣ	2,32	100,00%	51,35	2216,58%	0,08	3,56%	17,92
14	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ	27,62	100,00%	1,64	5,95%	0,07	0,24%	9,78
15	Φ.Δ. ΟΡΟΥΣ ΠΑΡΝΩΝΑ & ΥΓΡΟΤΟΠΟΥ ΜΟΥΣΤΟΥ	1,02	100,00%	1,03	101,08%	1,12	109,60%	1,05
16	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΩΝ ΔΡΥΜΩΝ ΒΙΚΟΥ - ΑΩΟΥ ΚΑΙ ΠΙΝΔΟΥ	1,00	100,00%	1,00	99,59%	1,00	99,72%	1,00
17	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΠΡΕΣΠΩΝ	0,66	100,00%	26,64	4045,09%	1,31	198,67%	9,53
18	Φ.Δ. ΟΡΟΣΕΙΡΑΣ ΡΟΔΟΠΗΣ	8,66	100,00%	31,84	367,83%	0,02	0,23%	13,51
19	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΣΑΜΑΡΙΑΣ	0,56	100,00%	0,98	175,34%	8,35	1488,67%	3,30
20	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ, ΠΕΡΙΣΤΕΡΙΟΥ ΚΑΙ ΧΑΡΑΔΡΑΣ ΑΡΑΧΘΟΥ	-	-	-	-	0,00	-	0,00
Μέσος Όρος όλων των Φ.Δ. ανά έτος		5,62	100,00%	7,48	133,09%	85,70	1524,79%	

Πίνακας 4.1: Αριθμοδείκτης Γενικής Ρευστότητας (2008-2010)

Από τα στοιχεία του Πίνακα 4.1 γίνεται αντιληπτό ότι οι εξεταζόμενοι Φ.Δ.Π.Π.Ε. εμφανίζουν, υψηλή Γενική Ρευστότητα, γεγονός που υποδηλώνει ότι μπορούν να ανταποκρίνονται στην πληρωμή των τρεχουσών υποχρεώσεών τους και των σταθερών δαπανών τους καθώς και ότι μπορούν να ανταπεξέλθουν σε τυχόν τρέχουσες ζημίες και έκτακτα έξοδα.

Όπως αναφέρεται και πιο πάνω, όσον αφορά βιομηχανικές και εμπορικές επιχειρήσεις ένας αριθμοδείκτης γύρω στο 2, μπορεί πολλές φορές να θεωρηθεί ικανοποιητικός. Η φύση όμως των Φ.Δ.Π.Π. ως Ν.Π.Ι.Δ. μη κερδοσκοπικού σκοπού και κοινωφελούς χαρακτήρα, καθιστά αδύνατη την ύπαρξη αποθεμάτων διότι δεν επιτελείται η εμπορική λειτουργία. Σε αυτή την περίπτωση, ένας αριθμοδείκτης γύρω στο 1 είναι ικανοποιητικός. Ωστόσο, στην πλειοψηφία τους, οι τιμές του δείκτη κυμαίνονται σε πολύ υψηλότερα επίπεδα.

Μελετώντας την ποιότητα του κυκλοφορούντος ενεργητικού, διαπιστώνεται ότι οι υψηλές τιμές του δείκτη οφείλονται στην ύπαρξη υψηλών διαθεσίμων. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με την ύπαρξη ορισμένων περιπτώσεων όπου ο δείκτης παρουσιάζει εξαιρετικά χαμηλές τιμές, οι οποίες δεν οφείλονται στην αύξηση των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων αλλά στην μείωση των άμεσα ρευστοποιήσιμων στοιχείων του κυκλοφορούντος ενεργητικού, υποδηλώνει ότι οι Φ.Δ.Π.Π., των οποίων τα κεφάλαια προέρχονται κατά το μεγαλύτερο μέρος από κρατικές και κοινοτικές επιδοτήσεις, συνηθίζουν να δεσμεύουν υψηλά χρηματικά ποσά για μεγάλο χρονικό διάστημα (από μερικούς μήνες έως και για πάνω από ένα έτος), προκειμένου να ανταποκριθούν στις λειτουργικές τους ανάγκες, δεδομένου ότι οι εκταμιεύσεις των επιδοτήσεων πραγματοποιούνται με κωλυσιεργικές και γραφειοκρατικές διαδικασίες. Τούτο, θα πρέπει να προκαλεί ανησυχία καθώς οι κατά περίπτωση φορείς θα δυσκολευτούν να αντεπεξέλθουν στις υποχρεώσεις τους σε περίπτωση καθυστέρησης είσπραξης νέας επιχορήγησης. Ωστόσο, όπως φαίνεται και στον Πίνακα 4.1 ο δείκτης σημειώνει πολύ χαμηλά επίπεδα όχι σε σταθερή βάση αλλά μεμονωμένες περιπτώσεις, γεγονός που υποδεικνύει περιόδους καθυστέρησης επιχορηγήσεων.

Σε άλλες περιπτώσεις ο χαμηλός δείκτης είναι σημάδι αδυναμίας ανταπόκρισης σε ενδεχόμενες ευκαιρίες επένδυσης, οι οποίες απαιτούν ρευστά διαθέσιμα. Στην συγκεκριμένη περίπτωση, οι Φ.Δ.Π.Π. υλοποιούν επενδύσεις βάσει εγκεκριμένων ΣΑΕΠ και ΤΔΠ και οι λαμβανόμενες επιχορηγήσεις προορίζονται μόνο για τα συγκεκριμένα έργα. Συνεπώς, η ύπαρξη και μόνο ενός υψηλού δείκτη δεν σημαίνει ότι οι Φ.Π.Π.Π. μπορούν να εκμεταλλευτούν μία ενδεχόμενη ευκαιρία επένδυσης.

Αναλυτικότερα, κατά μέσο όρο φορέα για την υπό εξέταση τριετία, παρατηρούνται 10 φορείς οι οποίοι σημειώνουν υψηλές τιμές, 4 φορείς που παρουσιάζουν χαμηλές τιμές και 4 φορείς που η τιμή του αριθμοδείκτη γενικής ρευστότητας κυμαίνεται σε ικανοποιητικά επίπεδα. Συγκεκριμένα ο Φορέας Διαχείρισης Λιμνοθάλασσας Μεσολογγίου παρουσιάζει εξαιρετικά υψηλή τιμή δείκτη εξαιτίας τόσο των υψηλής τάξης χρηματικών διαθεσίμων όσο

και της χαμηλής τάξης των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων. Όμοια, άλλοι 4 φορείς παρουσιάζουν εξαιρετικά υψηλή τιμή δείκτη γενικής ρευστότητας αλλά σε μικρότερη τάξη μεγέθους. Το γεγονός αυτό ενδέχεται να οφείλεται σε πιθανές εισπράξεις επιδοτήσεων στα τέλη του έτους ή και στην αποπληρωμή ενός μεγάλου μέρους βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων λίγο πριν την λήξη της χρήσης. Επίσης, είναι εμφανές ότι μόνο 4 φορείς σημειώνουν σταθερές τιμές γενικής ρευστότητας για την υπό εξέταση περίοδο και οι οποίες κυμαίνονται σε ικανοποιητικά επίπεδα. Τούτο υποδηλώνει την αποτελεσματικότητα της διοίκησης και την ορθή οικονομική διαχείριση.

Τέλος, σε επίπεδο φορέα παρατηρείται ότι σε πολλές περιπτώσεις μετά από μία εξαιρετικά υψηλή τιμή δείκτη γενικής ρευστότητας, σημειώνεται μία εξαιρετικά χαμηλή τιμή του δείκτη αυτού. Το γεγονός αυτό επαληθεύει πως δεν υπάρχει ομαλή και συνεχής ροή κεφαλαίων στους Φ.Π.Π. ώστε αφενός να υπάρχει αντιστοιχία μεταξύ των εισερχόμενων κεφαλαίων και των εξοφλούμενων υποχρεώσεων και αφετέρου να μην χρειάζεται η δέσμευση χρηματικών διαθεσίμων για μεγάλο χρονικό διάστημα και ιδιαίτερα σε περιόδους όπου η χώρα αντιμετωπίζει προβλήματα ρευστότητας.

ii. Αριθμοδείκτης ειδικής ρευστότητας (Acid test ratio)

$$\text{Αριθμοδείκτης Ειδικής Ρευστότητας}^4 = \frac{\text{Διαθέσιμα} + \text{Χρεόγραφα} + \text{Απαιτήσεις} + \text{Έσοδα Εισπρακτέα}}{\text{Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις} - \text{Προκαταβολές Πελατών} + \text{Έσοδα Δεδουλευμένα}}$$

Ο αριθμοδείκτης ειδικής ρευστότητας παρουσιάζει κατά πόσο μία οικονομική μονάδα είναι ικανή να εκπληρώσει τις βραχυχρόνιες υποχρεώσεις της χωρίς να προβεί σε πωλήσεις των αποθεμάτων της και ως εκ τούτου αποτελεί καλύτερη ένδειξη της ικανότητας μιας επιχείρησης να εξοφλεί τις τρέχουσες υποχρεώσεις της απ' ότι ο προηγούμενος δείκτης. Τιμές του αριθμοδείκτη γύρω στη μονάδα θεωρούνται ικανοποιητικές μόνο όταν στις απαιτήσεις της επιχείρησης δεν περιλαμβάνονται επισφαλείς απαιτήσεις. Αντίθετα, τιμές του δείκτη μικρότερες της μονάδας δείχνουν ότι τα άμεσα ρευστοποιήσιμα στοιχεία της επιχείρησης δεν επαρκούν για την κάλυψη των τρεχουσών υποχρεώσεών της, με αποτέλεσμα να εξαρτάται από τις μελλοντικές της πωλήσεις προκειμένου να εξασφαλίσει επαρκή ρευστότητα.

⁴ Γκίκας, (2002)

ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ

Α/Α	Φ.Δ.Π.Π.	2008		2009		2010		Μ.Ο. του Φ.Δ.
		ΤΙΜΗ	ΤΑΣΗ	ΤΙΜΗ	ΤΑΣΗ	ΤΙΜΗ	ΤΑΣΗ	
1	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΘΑΛΑΣΣΙΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΑΛΟΝΝΗΣΟΥ ΒΟΡΕΙΩΝ ΣΠΟΡΑΔΩΝ	2,54	100,00 %	7,08	279,10%	2,00	79,00%	3,87
2	Φ.Δ. ΥΓΡΟΤΟΠΩΝ ΑΜΒΡΑΚΙΚΟΥ	0,60	100,00 %	6,28	1037,69%	3,25	537,47%	3,38
3	Φ.Δ. ΔΕΛΤΑ ΑΞΙΟΥ - ΛΟΥΔΙΑ - ΑΛΙΑΚΜΟΝΑ	1,45	100,00 %	1,95	134,26%	8,62	594,75%	4,00
4	Φ.Δ. ΛΙΜΝΩΝ ΚΟΡΩΝΕΙΑΣ - ΒΟΛΒΗΣ	8,07	100,00 %	0,17	2,10%	1,04	12,94%	3,10
5	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΔΑΣΟΥΝ ΔΑΔΙΑΣ - ΛΕΘΚΙΜΗΣ - ΣΟΥΦΛΙΟΥ	2,39	100,00 %	0,03	1,22%	0,01	0,33%	0,81
6	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΘΑΛΑΣΣΙΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΖΑΚΥΝΘΟΥ	0,13	100,00 %	0,27	211,46%	0,22	177,24%	0,21
7	Φ.Δ. ΣΤΕΝΩΝ ΚΑΙ ΕΚΒΟΛΩΝ ΠΟΤΑΜΩΝ ΑΧΕΡΟΝΤΑ ΚΑΙ ΚΑΛΑΜΑ	1,07	100,00 %	1,14	106,95%	1,01	94,53%	1,07
8	Φ.Δ. ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΟΙΚΟΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΡΛΑΣ - ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟΥ - ΚΕΦΑΛΟΒΡΥΣΟΥ - ΒΕΛΕΣΤΙΝΟΥ	-	-	0,91	100,00%	0,85	93,21%	0,88
9	Φ.Δ. ΛΙΜΝΗΣ ΚΕΡΚΙΝΗΣ	1,53	100,00 %	0,08	5,28%	0,23	15,18%	0,61
10	Φ.Δ. ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑΣ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ	29,51	100,00 %	0,004	0,01%	1.604,71	5438,71 %	544,74
11	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΟΙΤΗΣ	8,66	100,00 %	1,26	14,59%	0,63	7,28%	3,52
12	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΟΛΥΜΠΟΥ	-	-	-	-	-	-	-
13	Φ.Δ. ΛΙΜΝΗΣ ΠΑΜΒΩΤΙΔΑΣ	2,32	100,00 %	51,35	2216,58%	0,08	3,56%	17,92
14	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ	27,62	100,00 %	1,64	5,95%	0,07	0,24%	9,78
15	Φ.Δ. ΟΡΟΥΣ ΠΑΡΝΩΝΑ & ΥΓΡΟΤΟΠΟΥ ΜΟΥΣΤΟΥ	2,22	100,00 %	ΔΕΝ ΟΡΙΖΕΤΑΙ ⁵	-	14,04	632,21%	8,13
16	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΩΝ ΔΡΥΜΩΝ ΒΙΚΟΥ - ΑΛΟΥ ΚΑΙ ΠΙΝΔΟΥ	2,70	100,00 %	117,04	4328,73 %	1,00	36,88%	40,25
17	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΠΡΕΣΠΩΝ	0,66	100,00 %	26,64	4045,09 %	1,31	198,67%	9,53
18	Φ.Δ. ΟΡΟΣΕΙΡΑΣ ΡΟΔΟΠΗΣ	8,66	100,00 %	31,84	367,83%	0,02	0,23%	13,51
19	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΣΑΜΑΡΙΑΣ	0,56	100,00 %	0,98	175,34%	8,35	1488,67 %	3,30

⁵ Η συγκεκριμένη τιμή του αριθμοδείκτη δεν ορίζεται καθώς ο παρανομαστής είναι μηδενικός

20	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ, ΠΕΡΙΣΤΕΡΙΟΥ ΚΑΙ ΧΑΡΑΔΡΑΣ ΑΡΑΧΘΟΥ	-	-	-	-	0,00	-	0,00
Μέσος Όρος όλων των Φ.Δ. ανά έτος		5,92	100,00%	14,63	246,99%	86,71	1464,13%	

Πίνακας 4.2: Αριθμοδείκτης Ειδικής Ρευστότητας (2008-2010)

Όσον αφορά το δείκτη ειδικής ρευστότητας, σε γενικές γραμμές οι Φ.Δ.Π.Π. εμφανίζουν ικανοποιητικές τιμές πάνω από την μονάδα. Όπως ήδη αναφέρθηκε, ο συγκεκριμένος δείκτης παρέχει καλύτερες ενδείξεις σχετικά με την ικανότητα μιας οικονομικής μονάδας να εξοφλεί τις τρέχουσες υποχρεώσεις της. Έτσι μπορεί να ειπωθεί ότι οι Φ.Δ.Π.Π. έχουν καλή τρέχουσα οικονομική κατάσταση, αφού τα άμεσα ρευστοποιήσιμα στοιχεία των φορέων υπερκαλύπτουν τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις αυτών.

Χαρακτηριστικό στοιχείο της σύστασης του δείκτη για τους συγκεκριμένους φορείς, αποτελεί το υψηλό ποσοστό συμμετοχής των διαθεσίμων. Επιπλέον, στις απαιτήσεις των εν λόγω φορέων δεν περιλαμβάνονται επισφαλείς ή ανεπίδεκτες είσπραξης απαιτήσεις, γεγονός που ενισχύει την ρευστότητα τους.

Αναλυτικότερα, κατά μέσο όρο φορέα για την υπό εξέταση τριετία, παρατηρούνται 13 φορείς οι οποίοι σημειώνουν υψηλές τιμές ειδικής ρευστότητας εξαιτίας της ύπαρξης μεγάλων ποσών διαθεσίμων. Για 1 φορέα, ο δείκτης ειδικής ρευστότητας θεωρείται οριακά ικανοποιητικός δηλαδή τα αμέσως ρευστοποιήσιμα στοιχεία είναι οριακά επαρκή να καλύψουν τρέχουσες υπερχρεώσεις του. Δεν συμβαίνει το ίδιο για άλλες 4 περιπτώσεις φορέων για τις οποίες ο δείκτης παίρνει τιμές μικρότερες της μονάδας υποδηλώνοντας ότι οι φορείς αυτοί εξαρτώνται από τις μελλοντικές εισπράξεις επιδοτήσεων, καθώς οι Φ.Δ.Π.Π. δεν έχουν πωλήσεις, προκειμένου να εξασφαλίσουν επαρκή ρευστότητα.

Επιπρόσθετα παρατηρείται ότι, αν και η τάση του δείκτη ειδικής ρευστότητας για το σύνολο των φορέων σε βάθος τριετίας είναι ανοδική, γεγονός που οφείλεται στον επιρροή του μέσου όρου για κάθε έτος από πολύ υψηλές τιμές ειδικής ρευστότητας που σημειώνονται σε μεμονωμένες περιπτώσεις φορέων (πχ Φ.Δ. Μεσολογγίου), οι τιμές του δείκτη για την πλειοψηφία των Φ.Δ.Π.Π. μειώνονται κατά το έτος 2010 μετά από μία πολύ υψηλή τιμή του δείκτη για το έτος 2008 ή 2009. Η συμπεριφορά αυτή του δείκτη είναι λογική καθώς κατά τα έτη 2008 και 2009, η υλοποίηση των επιχειρησιακών προγραμμάτων στους Φ.Δ.Π.Π. βρισκόταν στο στάδιο της πλήρους ωριμότητας και της ολοκλήρωσής τους αντίστοιχα,

γεγονός που υποδηλώνει την είσπραξη υψηλών ποσών επιδοτήσεων για την αποπληρωμή και ολοκλήρωση των έργων. Αντίθετα, το έτος 2010 αποτελεί την αφετηρία για την έναρξη μίας νέας προγραμματικής περιόδου όπου η υλοποίηση των έργων βρίσκεται στο στάδιο του προγραμματισμού και οι φορείς λαμβάνουν επιδοτήσεις κυρίως για την κάλυψη των σταθερών⁶ τους εξόδων.

Τέλος, οι δύο δείκτες (γενικής και ειδικής ρευστότητας) τείνουν να συμπίπτουν για τις περισσότερες περιπτώσεις Φ.Δ.Π.Π. και αυτό οφείλεται στην απουσία αποθεμάτων. Αξίζει να σημειωθεί ότι στις περιπτώσεις όπου παρατηρούνται διαφορές μεταξύ των δύο δεικτών, κατά το πλείστον, οι τιμές δείκτη ειδικής ρευστότητας είναι μεγαλύτερες των αντίστοιχων τιμών του δείκτη γενικής ρευστότητας. Αυτό συμβαίνει διότι στις συγκεκριμένες περιπτώσεις κατά τον υπολογισμό του δείκτη γενικής ρευστότητας, λαμβάνουν χώρα υψηλές τιμές των μεταβατικών λογαριασμών παθητικού και συγκεκριμένα του λογαριασμού έσοδα επομένων χρήσεων.

iii. Αριθμοδείκτης ταμειακής ρευστότητας (Cash ratio)

$$\text{Αριθμοδείκτης Ταμειακής Ρευστότητας}^7 = \frac{\text{Διαθέσιμα} + \text{Χρεόγραφα}}{\text{Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις} - \text{Προκαταβολές Πελατών} + \text{Έξοδα Δεδουλευμένα}}$$

Ο αριθμοδείκτης ταμειακής ρευστότητας φανερώνει την εικόνα της επάρκειας ή όχι μετρητών στην οικονομική μονάδα σε σχέση με τις τρέχουσες λειτουργικές της ανάγκες δηλαδή, την ικανότητα της οικονομικής μονάδας να εξοφλήσει τις ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις της με τα μετρητά που διαθέτει.

⁶ Στο σημείο αυτό η χρήση του όρου "σταθερά έξοδα" έχει ευρύτερη έννοια καθώς με αυτή νοείται η έννοια των τρεχουσών αναγκών των φορέων, σταθερών και μεταβλητών, πλην των δαπανών που αφορούν την αποπληρωμή συγκεκριμένων έργων. Η ερευνήτρια εσκεμμένα δεν χρησιμοποιεί τον όρο "λειτουργικά έξοδα" καθώς στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις των Φ.Δ.Π.Π.Ε. στα λειτουργικά έξοδα αυτών περιλαμβάνονται όλες οι δαπάνες εκτός των εκτάκτων και ανόργανων εξόδων.

⁷ Γκίκας, (2002)

ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΗΣ ΤΑΜΕΙΑΚΗΣ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ

Α/Α	Φ.Δ.Π.Π.	2008		2009		2010		Μ.Ο του Φ.Δ.
		ΤΙΜΗ	ΤΑΣΗ	ΤΙΜΗ	ΤΑΣΗ	ΤΙΜΗ	ΤΑΣΗ	
1	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΘΑΛΑΣΣΙΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΑΛΟΝΝΗΣΟΥ ΒΟΡΕΙΩΝ ΣΠΟΡΑΔΩΝ	2,47	100,00 %	6,97	282,04%	1,62	65,50%	3,69 1
2	Φ.Δ. ΥΓΡΟΤΟΠΩΝ ΑΜΒΡΑΚΙΚΟΥ	0,60	100,00 %	6,28	1037,69%	3,25	537,47 %	3,38
3	Φ.Δ. ΔΕΛΤΑ ΑΞΙΟΥ - ΛΟΥΔΙΑ - ΑΛΙΑΚΜΟΝΑ	1,45	100,00 %	0,70	48,34%	8,59	592,70 %	3,58
4	Φ.Δ. ΛΙΜΝΩΝ ΚΟΡΩΝΕΙΑΣ - ΒΟΛΒΗΣ	8,07	100,00 %	0,14	1,75%	1,04	12,91%	3,09
5	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΔΑΣΟΥΝ ΔΑΔΙΑΣ - ΛΕΘΚΙΜΗΣ - ΣΟΥΦΛΙΟΥ	1,71	100,00 %	0,02	1,10%	0,00	0,25%	0,58
6	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΘΑΛΑΣΣΙΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΖΑΚΥΝΘΟΥ	0,11	100,00 %	0,27	248,00%	0,13	122,18 %	0,17
7	Φ.Δ. ΣΤΕΝΩΝ ΚΑΙ ΕΚΒΟΛΩΝ ΠΟΤΑΜΩΝ ΑΧΕΡΟΝΤΑ ΚΑΙ ΚΑΛΑΜΑ	1,07	100,00 %	1,11	104,04%	1,00	94,06%	1,06
8	Φ.Δ. ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΟΙΚΟΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΡΛΑΣ - ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟΥ - ΚΕΦΑΛΟΒΡΥΣΟΥ - ΒΕΛΕΣΤΙΝΟΥ	-	-	0,91	100,00%	0,85	93,21%	0,88
9	Φ.Δ. ΛΙΜΝΗΣ ΚΕΡΚΙΝΗΣ	1,53	100,00 %	0,07	4,47%	0,20	13,28%	0,60
10	Φ.Δ. ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑΣ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ	29,51	100,00 %	0,004	0,01%	1.600,88	5425,72%	543,46
11	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΟΙΤΗΣ	8,66	100,00 %	1,26	14,59%	0,63	7,28%	3,52
12	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΟΛΥΜΠΟΥ	-	-	-	-	-	-	-
13	Φ.Δ. ΛΙΜΝΗΣ ΠΑΜΒΩΤΙΔΑΣ	2,32	100,00 %	51,35	2216,58%	0,08	3,56%	17,9 2
14	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ	26,62	100,00 %	1,55	5,81%	0,06	0,22%	9,41
15	Φ.Δ. ΟΡΟΥΣ ΠΑΡΝΩΝΑ & ΥΓΡΟΤΟΠΟΥ ΜΟΥΣΤΟΥ	0,22	100,00 %	ΔΕΝ ΟΡΙΖΕΤΑΙ ⁸		14,04	6451,13%	7,13
16	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΩΝ ΔΡΥΜΩΝ ΒΙΚΟΥ - ΑΩΟΥ ΚΑΙ ΠΙΝΔΟΥ	2,70	100,00 %	117,04	4328,73 %	1,00	36,88%	40,2 5
17	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΠΡΕΣΠΩΝ	0,14	100,00 %	10,11	7420,50 %	0,01	4,22%	3,42
18	Φ.Δ. ΟΡΟΣΕΙΡΑΣ ΡΟΔΟΠΗΣ	8,42	100,00 %	31,84	378,20%	0,02	0,24%	13,4 3
19	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΣΑΜΑΡΙΑΣ	0,56	100,00 %	0,00	0,01%	8,35	1488,67%	2,97

⁸ Η συγκεκριμένη τιμή του αριθμοδείκτη δεν ορίζεται καθώς ο παρανομαστής είναι μηδενικός

20	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ, ΠΕΡΙΣΤΕΡΙΟΥ ΚΑΙ ΧΑΡΑΔΡΑΣ ΑΡΑΧΘΟΥ	-	-	-	-	0,00	-	0,00
Μέσος Όρος όλων των Φ.Δ. ανά έτος		5,66	100,00%	13,51	238,80%	86,41	1527,71%	

Πίνακας 4.3: Αριθμοδείκτης Ταμειακής Ρευστότητας (2008-2010)

Όσον αφορά το δείκτη ταμειακής ρευστότητας, οι Φ.Δ.Π.Π. βρίσκονται σε καλή, από πλευράς ταμειακής ρευστότητας, θέση. Ο συγκεκριμένος αριθμοδείκτης παρουσιάζει τον αυστηρότερο τρόπο μέτρησης της ικανότητας μιας οικονομικής μονάδας να ικανοποιεί τις βραχυχρόνιες υποχρεώσεις της. Σύμφωνα με τον Πίνακα 4.3, οι Φ.Δ.Π.Π. σημειώνουν υψηλές τιμές για τον συγκεκριμένο αριθμοδείκτη γεγονός που σημαίνει ότι τα ταμειακά διαθέσιμα των υπό εξέταση φορέων επαρκούν πολλάκις για να πληρωθούν οι άμεσες ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις τους.

Χαρακτηριστικό στοιχείο της σύστασης και αυτού του δείκτη, αποτελεί το υψηλό ποσοστό συμμετοχής των διαθεσίμων καθώς και η απουσία χρεογράφων. Ο δείκτης ταμειακής ρευστότητας παρουσιάζει τις ίδιες τάσεις και κατευθύνσεις με τους προηγούμενους δύο αριθμοδείκτες ρευστότητας. Συγκεκριμένα και σύμφωνα με όσα αναλύθηκαν πιο πάνω, αν και φαινομενικά η τάση του δείκτη για το σύνολο των φορέων σε βάθος τριετίας είναι ανοδική, οι τιμές του δείκτη για την πλειοψηφία των Φ.Δ.Π.Π. μειώνονται κατά το έτος 2010 μετά από μία πολύ υψηλή τιμή του δείκτη για το έτος 2008 ή 2009.

Αναλυτικότερα, κατά μέσο όρο φορέα για την υπό εξέταση τριετία, παρατηρούνται 13 φορείς οι οποίοι σημειώνουν υψηλές τιμές ταμειακής ρευστότητας εξαιτίας της ύπαρξης μεγάλων ποσών διαθεσίμων. Για 2 φορείς ο δείκτης εδικής ρευστότητας θεωρείται οριακά ικανοποιητικός δηλαδή τα ταμειακά διαθέσιμα είναι οριακά επαρκή για να καλύψουν τρέχουσες υπερχρεώσεις τους, ενώ για άλλες 3 περιπτώσεις φορέων για τις οποίες ο δείκτης παίρνει χαμηλές τιμές. Ένας πολύ χαμηλός αριθμοδείκτης ταμειακής ρευστότητας δεν αποτελεί κατά ανάγκη ένδειξη προβλημάτων ρευστότητας, αλλά μπορεί να σχετίζεται με κάποιο επενδυτικό πρόγραμμα εξαιρετικά επωφελές για την επιχείρηση ή με την ύπαρξη μιας προεγκριθείσας δυνατότητας δανεισμού ανά πάσα στιγμή (Γκίκας, 2002). Στην περίπτωση των Φ.Δ.Π.Π.Ε. η χαμηλή ένδειξη του αριθμοδείκτη ταμειακής ρευστότητας είναι πολύ πιθανό να σχετίζεται με την ύπαρξη μιας προεγκριθείσας επιχορήγησης.

Τέλος, ο αριθμοδείκτης ταμειακής ρευστότητας τείνει να συμπίπτει για τις περισσότερες περιπτώσεις Φ.Δ.Π.Π. με τις τιμές του αριθμοδείκτη ειδικής ρευστότητας. Στις περιπτώσεις όπου παρατηρούνται διαφορές μεταξύ των δύο δεικτών, οι τιμές του αριθμοδείκτη ειδικής ρευστότητας είναι μεγαλύτερες των αντίστοιχων τιμών του αριθμοδείκτη ταμειακής ρευστότητας καθώς κατά τον υπολογισμό του δείκτη ταμειακής ρευστότητας, δεν λαμβάνεται υπόψη ο λογαριασμός των απαιτήσεων.

4.1.2 Ανάλυση Αποδοτικότητας - Αριθμοδείκτες αποδοτικότητας (Profitability ratios)

Η έννοια της αποδοτικότητας αναφέρεται στην ικανότητα μιας οικονομικής μονάδας να δημιουργεί κέρδη (Γκίκας, 2002). Η ικανότητα δημιουργίας κερδών ενδιαφέρει όλους τους άμεσα συσχετιζόμενους φορείς της οικονομικής μονάδας (διοίκηση, εργαζόμενους, προμηθευτές κτλ). Οι αριθμοδείκτες αποδοτικότητας αναφέρονται αφενός στις σχέσεις κερδών και απασχολουμένων κεφαλαίων και αφετέρου, στις σχέσεις μεταξύ κερδών και πωλήσεων. Στο πλαίσιο της έρευνας αυτής θα εξεταστεί η σχέση μεταξύ κερδών και κεφαλαίων από την οποία προκύπτει η απόδοση μιας οικονομικής μονάδας η οποία μπορεί να συγκριθεί με την απόδοση άλλων εναλλακτικών επενδύσεων καθώς και με την απόδοση άλλων οικονομικών μονάδων. Συγκεκριμένα, οι αριθμοδείκτες αποδοτικότητας μπορούν να χρησιμοποιηθούν από τους Φ.Δ.Π.Π.Ε. στις φάσεις προγραμματισμού των διαφόρων επενδύσεων καθώς και ελέγχου και αμοιβής των υπευθύνων στελεχών.

Στο πλαίσιο της παρούσας μελέτης εξετάζονται οι εξής δείκτες αποδοτικότητας:

i. Αριθμοδείκτης αποδοτικότητας ενεργητικού (Return on total assets - ROA)

$$\text{Αριθμοδείκτης Αποδοτικότητας Ενεργητικού}^9 = 100 \times \frac{\text{Καθαρά Κέρδη Εκμεταλλεύσεως}}{\text{Σύνολο Ενεργητικού}}$$

Ο αριθμοδείκτης αυτός, μετρά την απόδοση των συνολικών περιουσιακών στοιχείων μιας οικονομικής μονάδας, καθώς και των επιμέρους τμημάτων αυτής και αποτελεί ένα είδος αξιολόγησης και ελέγχου της διοίκησής της (Νιάρχος, 2004). Ο υπολογισμός του δείκτη αυτού επιτρέπει τη σύγκριση της αποδοτικότητας μιας οικονομικής μονάδας με την αποδοτικότητα άλλων μορφών επενδύσεων (επιτόκιο), την παρακολούθηση της αποδοτικότητας διαχρονικά καθώς και τη σύγκρισή της με τα αντίστοιχα μεγέθη άλλων ομοειδών οικονομικών μονάδων ή με το μέσο όρο του κλάδου όπου ανήκει η οικονομική μονάδα.

Χαμηλή αποδοτικότητα του συνόλου των απασχολούμενων κεφαλαίων ενδέχεται να σημαίνει μια κάποια υπερεπένδυση κεφαλαίων στην οικονομική μονάδα σε σύγκριση με τα έσοδά της, υψηλά γενικά έξοδα, κακή διαχείριση και γενικά δυσμενείς οικονομικές συνθήκες. Αντίθετα, υψηλή αποδοτικότητα παρέχει ένδειξη ότι η οικονομική μονάδα βαδίζει σωστά και σταθερά, χωρίς να αντιμετωπίζει τους παραπάνω αρνητικούς παράγοντες (Νιάρχος, 2004).

Καθώς για τον προσδιορισμό των μεγεθών που χρησιμοποιούνται στον υπολογισμό του αριθμοδείκτη αυτού έχουν διατυπωθεί διάφορες απόψεις, επισημαίνεται ότι στο προσδιορισμό του ύψους των Καθαρών Λειτουργικών Κερδών αφαιρέθηκαν οι τυχόν τόκοι ξένων κεφαλαίων καθώς το ύψος τους είναι εξαιρετικά χαμηλό και επιπλέον δεν θεωρείται ότι αποτελούν αμοιβή των ξένων κεφαλαίων διότι στους ΦΔΠΠΕ δεν υπάρχουν μερίσματα ως αμοιβή των ιδίων κεφαλαίων. Επίσης, για τον προσδιορισμό του Ενεργητικού, λήφθηκαν υπόψη τα Καθαρά Πάγια μετά αποσβέσεων.

ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΗΣ ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ								
Α/Α	Φ.Δ.Π.Π.	2008		2009		2010		Μ.Ο. του Φ.Δ.
		ΤΙΜΗ	ΤΑΣΗ	ΤΙΜΗ	ΤΑΣΗ	ΤΙΜΗ	ΤΑΣΗ	
1	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΘΑΛΑΣΣΙΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΑΛΟΝΝΗΣΟΥ ΒΟΡΕΙΩΝ ΣΠΟΡΑΔΩΝ	114,25%	100,00%	33,29%	29,14%	-52,23%	-45,72%	31,77%

⁹ Νιάρχος, (2004)

2	Φ.Δ. ΥΓΡΟΤΟΠΩΝ ΑΜΒΡΑΚΙΚΟΥ	-20,45%	100,00%	67,20%	-328,54%	53,33%	-260,75%	33,36%
3	Φ.Δ. ΔΕΛΤΑ ΑΞΙΟΥ - ΛΟΥΔΙΑ - ΑΛΙΑΚΜΟΝΑ	-23,79%	100,00%	-14,09%	59,23%	-20,39%	85,69%	19,42%
4	Φ.Δ. ΛΙΜΝΩΝ ΚΟΡΩΝΕΙΑΣ - ΒΟΛΒΗΣ	45,17%	100,00%	16,39%	36,30%	-11,15%	-24,68%	16,80%
5	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΔΑΣΟΥΝ ΔΑΔΙΑΣ - ΛΕΘΚΙΜΗΣ - ΣΟΥΦΛΙΟΥ	1,71%	100,00%	-41,99%	-2452,74%	-50,97%	2977,63%	30,42%
6	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΘΑΛΑΣΣΙΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΖΑΚΥΝΘΟΥ	-56,67%	100,00%	86,99%	-153,52%	-23,07%	40,72%	2,42%
7	Φ.Δ. ΣΤΕΝΩΝ ΚΑΙ ΕΚΒΟΛΩΝ ΠΟΤΑΜΩΝ ΑΧΕΡΟΝΤΑ ΚΑΙ ΚΑΛΑΜΑ	-1,08%	100,00%	-21,59%	1998,45%	-0,91%	84,05%	-7,86%
8	Φ.Δ. ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΟΙΚΟΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΡΛΑΣ - ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟΥ - ΚΕΦΑΛΟΒΡΥΣΟΥ - ΒΕΛΕΣΤΙΝΟΥ	-	-	0,00% ¹⁰	100,00%	-23,98%	-	11,99%
9	Φ.Δ. ΛΙΜΝΗΣ ΚΕΡΚΙΝΗΣ	-18,22%	100,00%	102,62%	563,16%	-11,85%	65,05%	44,23%
10	Φ.Δ. ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑΣ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ	0,57%	100,00%	0,05%	8,38%	0,06%	10,70%	0,23%
11	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΟΙΤΗΣ	85,29%	100,00%	-98,84%	-115,88%	-51,76%	-60,69%	21,77%
12	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΟΛΥΜΠΟΥ	-	-	-	-	-	-	-
13	Φ.Δ. ΛΙΜΝΗΣ ΠΑΜΒΩΤΙΔΑΣ	0,27%	100,00%	45,52%	16863,60%	141,04%	-52247,94%	31,75%
14	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ	-15,65%	100,00%	37,62%	-240,47%	210,79%	1347,26%	62,94%
15	Φ.Δ. ΟΡΟΥΣ ΠΑΡΝΩΝΑ & ΥΓΡΟΤΟΠΟΥ ΜΟΥΣΤΟΥ	-5,00%	100,00%	-12,09%	241,63%	-27,07%	541,15%	14,72%
16	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΩΝ ΔΡΥΜΩΝ ΒΙΚΟΥ - ΑΛΟΥ ΚΑΙ ΠΙΝΔΟΥ ¹¹	0,00%	100,00%	0,00%	100,00%	0,00%	100,00%	0,00%
17	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΠΡΕΣΠΩΝ	-91,65%	100,00%	107,42%	-117,20%	-9,52%	10,39%	2,08%
18	Φ.Δ. ΟΡΟΣΕΙΡΑΣ ΡΟΔΟΠΗΣ	-4,07%	100,00%	-8,56%	210,32%	-11,48%	282,25%	-8,04%
19	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΣΑΜΑΡΙΑΣ	38,13%	100,00%	42,22%	110,74%	7,51%	19,69%	29,28%
20	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ, ΠΕΡΙΣΤΕΡΙΟΥ ΚΑΙ ΧΑΡΑΔΡΑΣ ΑΡΑΧΘΟΥ	-	-	-	-	0,00%	-	-
Μέσος Όρος όλων των Φ.Δ. ανά έτος		2,87%	100,00%	7,61%	265,01%	-30,81%	1073,15%	-

Πίνακας 4.4: Αριθμοδείκτης Αποδοτικότητας Ενεργητικού (2008-2010)

¹⁰ Οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις του συγκεκριμένου φορέα παρουσιάζουν μηδενικά αποτελέσματα εκμετάλλευσης και χρήσης για το έτος 2009

¹¹ Οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις του συγκεκριμένου φορέα παρουσιάζουν μηδενικά αποτελέσματα εκμετάλλευσης και χρήσης για τα έτη 2008, 2009 και 2010

Από τα στοιχεία του Πίνακα 4.4 γίνεται αντιληπτό ότι η πλειοψηφία των εξεταζόμενων Φ.Δ.Π.Π.Ε. εμφανίζει μηδενική αποδοτικότητα -δεν υφίσταται η έννοια της αρνητικής αποδοτικότητας- καθώς οι περισσότεροι από τους φορείς πραγματοποιούν ζημιές εκμετάλλευσης στις υπό εξέταση χρήσεις.

Τα βαθύτερα αίτια αυτού του γεγονότος οφείλονται στην αδυναμία επίτευξης εσόδων που να ανταποκρίνονται στο ύψος των λειτουργικών τους τουλάχιστον εξόδων με αποτέλεσμα την επίτευξη ζημιών εκμετάλλευσης. Δεδομένου ότι οι Φ.Δ.Π.Π.Ε. πραγματοποιούν δαπάνες και λαμβάνουν έσοδα βάσει εγκεκριμένου Τ.Δ.Π. θα πρέπει τα αποτελέσματα εκμετάλλευσης να εμφανίζονται αν όχι θετικά τουλάχιστον μηδενικά. Ένα τέτοιο αποτέλεσμα θα μπορούσε να επιτευχθεί μέσω της ορθής χρήσης του προϋπολογισμού. Ωστόσο, ανασταλτικό παράγοντα αποτελεί το γραφειοκρατικό και κωλυσιεργικό σύστημα είσπραξης εθνικών και κοινοτικών επιχορηγήσεων. Επίσης, για τους φορείς που επιτυγχάνουν ίδια έσοδα από άλλους πόρους, μια ενδεχόμενη αύξηση αυτών θα μπορούσε να λειτουργήσει καταλυτικά στην επίτευξη ζημιών στην χρήση. Η έννοια της αποδοτικότητας στους Φ.Δ.Π.Π.Ε. έχει περισσότερο να κάνει με την πραγματοποίηση μεγάλου όγκου δαπανών σε μία χρήση ή την μειωμένη εισροή κεφαλαίων κυρίως αφού τα αποτελέσματα της εκμετάλλευσης προσδιορίζονται από αυτούς τους δυο παράγοντες ως συνάρτηση των Αποτελεσμάτων Εκμετάλλευσης και όχι από την επίτευξη πωλήσεων.

Μία άλλη πιθανή αιτία για την πραγματοποίηση ζημιών εκμετάλλευσης είναι η πιθανότητα διενέργειας υπερεπενδύσεων από τους φορείς σε ακίνητα και λοιπά πάγια στοιχεία, οι οποίες απαιτούν μεγάλες ετήσιες αποσβέσεις που μειώνουν τα κέρδη των φορέων.

Αναλυτικότερα, εξετάζοντας κατά μέσο όρο φορέα για την υπό εξέταση τριετία, παρατηρούνται μόνο 7 φορείς οι οποίοι σημειώνουν τιμές αποδοτικότητας ενεργητικού έως και 32%. Επιπλέον, σε επίπεδο φορέα παρατηρείται ότι στην συντριπτική πλειοψηφία των υπό εξέταση Φ.Δ.Π.Π. οι τιμές του αριθμοδείκτη αποδοτικότητας ενεργητικού βαίνουν μειούμενες κατά την πάροδο της τριετίας. Μάλιστα, στις περισσότερες περιπτώσεις οι τιμές του αριθμοδείκτη αποδοτικότητας ενεργητικού εμφανίζουν υψηλή διακύμανση τόσο ανά έτος όσο και ανά φορέα, λαμβάνοντας για τον ίδιο φορέα τιμές με μεγάλες αποκλίσεις από χρονιά σε χρονιά.

Τέλος, η τάση του δείκτη για το σύνολο του κλάδου, ενώ αρχικά εμφανίζεται ανοδική σημειώνοντας σημαντική αποδοτικότητα ενεργητικού για το 2008 και ακόμη υψηλότερη για

το 2009, το έτος 2010 εμφανίζει μηδενική αποδοτικότητα. Η συμπεριφορά αυτή του δείκτη είναι λογική και σχετίζεται με τον κύκλο ζωής των επιχειρησιακών προγραμμάτων που υλοποιούν οι Φ.Δ.Π.Π.Ε. Συγκεκριμένα, κατά το έτος 2008 η υλοποίηση των επιχειρησιακών προγραμμάτων στους Φ.Δ.Π.Π. βρισκόταν στο στάδιο της ανάπτυξης - ωριμότητας κατά το οποίο παρατηρείται η υλοποίηση έργων (προμήθειες, υπηρεσίες, πάγια κτλ) πέραν των σταθερών εξόδων των φορέων. Τούτο καταδεικνύει την αύξηση των εσόδων για την αποπληρωμή έργων που έχουν συντελούνται ή έχουν ήδη συντελεστεί αλλά ταυτόχρονα αύξηση των εξόδων, των αποσβέσεων και των αγορών παγίων με συνέπεια να παρουσιάζεται αύξηση της αποδοτικότητας του ενεργητικού αλλά όχι τόσο ταχεία λόγω της αύξησης του ενεργητικού. Κατά το έτος 2009, η υλοποίηση των επιχειρησιακών προγραμμάτων βρισκόταν στο στάδιο της ωριμότητας - παρακμής κατά την οποία παρατηρείται η ολοκλήρωση και αποπληρωμή έργων που δεν έχουν ολοκληρωθεί ακόμα. Τούτο σημαίνει την είσπραξη υψηλών ποσών επιδοτήσεων για την αποπληρωμή των όσων έργων δεν έχουν ολοκληρωθεί αλλά και την μείωση των εξόδων (προμήθειες και υπηρεσίες) πέραν των σταθερών καθώς και των επενδύσεων σε πάγια, με συνέπεια να παρουσιάζεται υψηλή αύξηση της αποδοτικότητας του ενεργητικού. Αντίθετα, το έτος 2010 αποτελεί την αφετηρία για την έναρξη μίας νέας προγραμματικής περιόδου όπου η υλοποίηση των έργων βρίσκεται στο στάδιο της εισαγωγής και οι φορείς λαμβάνουν περιορισμένα έσοδα κυρίως για την κάλυψη των σταθερών¹² τους εξόδων. Η καθυστέρηση δε της ένταξης των έργων των Φ.Δ.Π.Π. στο Π.Δ.Ε. και η είσπραξη των πρώτων εσόδων συνήθως επιφέρει ζημίες και αρνητικές αποδοτικότητες.

ii. Αριθμοδείκτης αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων (Return on net worth)

$$\text{Αριθμοδείκτης Αποδοτικότητας Ιδίων Κεφαλαίων}^{13} = 100 \times \frac{\text{Καθαρά Κέρδη Εκμεταλλεύσεως}}{\text{Σύνολο Ιδίων Κεφαλαίων}}$$

Ο αριθμοδείκτης αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων μετρά την αποτελεσματικότητα με την οποία τα κεφάλαια των φορέων μιας οικονομικής μονάδας απασχολούνται σε αυτή. Ένας

¹² Στο σημείο αυτό η χρήση του όρου "σταθερά έξοδα" έχει ευρύτερη έννοια καθώς με αυτή νοείται η έννοια των τρεχουσών αναγκών των φορέων, σταθερών και μεταβλητών, πλην των δαπανών που αφορούν την αποπληρωμή συγκεκριμένων έργων. Η ερευνήτρια εσκεμμένα δεν χρησιμοποιεί τον όρο "λειτουργικά έξοδα" καθώς στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις των Φ.Δ.Π.Π.Ε. στα λειτουργικά έξοδα αυτών περιλαμβάνονται όλες οι δαπάνες εκτός των εκτάκτων και ανόργανων εξόδων.

¹³ Νιάρχος, (2004)

υψηλός δείκτης αποτελεί ένδειξη ότι η οικονομική μονάδα σε γενικές γραμμές είναι εύρωστη κάτι που μπορεί πιθανό να οφείλεται στην επιτυχημένη διοίκησή της ή σε ευνοϊκές γι' αυτή συνθήκες. Αντίθετα ένας χαμηλός δείκτης αποτελεί ένδειξη ότι η οικονομική μονάδα πάσχει σε κάποιο τομέα της (ανεπαρκής διοίκηση, χαμηλή παραγωγικότητα, υπερεπένδυση κεφαλαίων). Ωστόσο ο δείκτης δεν παρέχει πληροφορίες για το ποιος είναι ο τομέας στον οποίο η οικονομική μονάδα δεν έχει τα επιθυμητά αποτελέσματα.

ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΗΣ ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ								
Α/Α	Φ.Δ.Π.Π.	2008		2009		2010		Μ.Ο. του Φ.Δ.
		ΤΙΜΗ	ΤΑΣΗ	ΤΙΜΗ	ΤΑΣΗ	ΤΙΜΗ	ΤΑΣΗ	
1	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΘΑΛΑΣΣΙΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΑΛΟΝΝΗΣΟΥ ΒΟΡΕΙΩΝ ΣΠΟΡΑΔΩΝ	141,48%	100,00%	35,45%	25,06%	-59,36%	-41,95%	39,19%
2	Φ.Δ. ΥΓΡΟΤΟΠΩΝ ΑΜΒΡΑΚΙΚΟΥ	-124,70%	100,00%	69,36%	-55,62%	73,18%	-58,69%	5,95%
3	Φ.Δ. ΔΕΛΤΑ ΑΞΙΟΥ - ΛΟΥΔΙΑ - ΑΛΙΑΚΜΟΝΑ	-28,96%	100,00%	-15,22%	52,55%	-49,35%	170,40%	-31,18%
4	Φ.Δ. ΛΙΜΝΩΝ ΚΟΡΩΝΕΙΑΣ - ΒΟΛΒΗΣ	50,59%	100,00%	16,48%	32,57%	-11,76%	-23,25%	18,43%
5	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΔΑΣΟΥΝ ΔΑΔΙΑΣ - ΛΕΘΚΙΜΗΣ - ΣΟΥΦΛΙΟΥ	2,35%	100,00%	-54,81%	-2335,50%	235,00%	-10013,49%	-95,82%
6	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΘΑΛΑΣΣΙΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΖΑΚΥΝΘΟΥ	362,04%	100,00%	118,14%	32,63%	-38,26%	-10,57%	147,30%
7	Φ.Δ. ΣΤΕΝΩΝ ΚΑΙ ΕΚΒΟΛΩΝ ΠΟΤΑΜΩΝ ΑΧΕΡΟΝΤΑ ΚΑΙ ΚΑΛΑΜΑ	-17,20%	100,00%	174,46%	1014,41%	106,12%	617,05%	-99,26%
8	Φ.Δ. ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΟΙΚΟΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΡΛΑΣ - ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟΥ - ΚΕΦΑΛΟΒΡΥΣΟΥ - ΒΕΛΕΣΤΙΝΟΥ	-	-	0,00% ¹⁴	100,00%	-26,93%	-	-13,47%
9	Φ.Δ. ΛΙΜΝΗΣ ΚΕΡΚΙΝΗΣ	99,71%	100,00%	68,96%	69,16%	-30,27%	-30,36%	46,13%
10	Φ.Δ. ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑΣ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ	0,59%	100,00%	12,80%	2174,31%	0,06%	10,34%	4,48%
11	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΟΙΤΗΣ	90,16%	100,00%	118,07%	130,95%	114,39%	126,87%	-47,43%
12	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΟΛΥΜΠΟΥ	-	-	-	-	-	-	-
13	Φ.Δ. ΛΙΜΝΗΣ ΠΑΜΒΩΤΙΔΑΣ	0,31%	100,00%	45,82%	14740,89%	319,56%	102801,07%	-91,14%
14	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ	-16,16%	100,00%	44,64%	276,28%	211,18%	-1306,93%	79,89%

¹⁴ Οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις του συγκεκριμένου φορέα παρουσιάζουν μηδενικά αποτελέσματα εκμετάλλευσης και χρήσης για το έτος 2009

15	Φ.Δ. ΟΡΟΥΣ ΠΑΡΝΩΝΑ & ΥΓΡΟΤΟΠΟΥ ΜΟΥΣΤΟΥ	-13,57%	100,00%	-28,68%	211,25%	-40,33%	297,08%	-27,53%
16	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΩΝ ΔΡΥΜΩΝ ΒΙΚΟΥ - ΑΩΟΥ ΚΑΙ ΠΙΝΔΟΥ ¹⁵	0,00%	100,00%	0,00%	100,00%	0,00%	100,00%	0,00%
17	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΠΡΕΣΠΩΝ	176,72%	100,00%	110,01%	62,25%	-27,93%	-15,80%	86,27%
18	Φ.Δ. ΟΡΟΣΕΙΡΑΣ ΡΟΔΟΠΗΣ	-4,21%	100,00%	-8,58%	203,90%	-18,84%	447,55%	-10,54%
19	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΣΑΜΑΡΙΑΣ	100,96%	100,00%	93,21%	92,33%	7,56%	7,49%	67,24%
20	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ, ΠΕΡΙΣΤΕΡΙΟΥ ΚΑΙ ΧΑΡΑΔΡΑΣ ΑΡΑΧΘΟΥ					0,00%		
Μέσος Όρος όλων των Φ.Δ. ανά έτος		48,24%	100,00%	11,95%	24,77%	-41,37%	-85,77%	

Πίνακας 4.5: Αριθμοδείκτης Αποδοτικότητας Ιδίων Κεφαλαίων (2008-2010)

Όσον αφορά το αριθμοδείκτη αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων, για το σύνολο του κλάδου των Φ.Δ.Π.Π.Ε. δεν μπορεί να διεξαχθεί κάποιο συμπέρασμα καθώς οι τιμές του αριθμοδείκτη παρουσιάζουν υψηλή διακύμανση τόσο ανά έτος όσο και ανά φορέα, λαμβάνοντας για τον ίδιο φορέα τιμές με μεγάλες αποκλίσεις από χρονιά σε χρονιά. Ωστόσο, για να προσδιοριστεί αν ένας φορέας βρίσκεται σε πλεονεκτική θέση ή όχι, από πλευράς αποδόσεως των κεφαλαίων του, αρκεί να συγκριθεί ο αριθμοδείκτης της αποδοτικότητας με τους άλλους αντίστοιχους αριθμοδείκτες των λοιπών φορέων.

Συγκεκριμένα, εξετάζοντας κατά μέσο όρο φορέα για την υπό εξέταση τριετία, παρατηρείται ότι οι μισοί φορείς εμφανίζουν μηδενική αποδοτικότητα -δεν υφίσταται η έννοια της αρνητικής αποδοτικότητας- καθώς πραγματοποιούν ζημιές εκμετάλλευσης στις υπό εξέταση χρήσεις. Όπως έχει ήδη προαναφερθεί και αναλυθεί, τα βαθύτερα αίτια αυτού του γεγονότος οφείλονται στην αδυναμία επίτευξης εσόδων που να ανταποκρίνονται στο ύψος των λειτουργικών τους τουλάχιστον εξόδων ή στην διενέργεια υπερεπενδύσεων σε ακίνητα και λοιπά πάγια στοιχεία, οι οποίες απαιτούν μεγάλες ετήσιες αποσβέσεις, με αποτέλεσμα την επίτευξη ζημιών εκμετάλλευσης. Οι άλλοι μισοί φορείς σημειώνουν από πολύ χαμηλά έως πολύ υψηλά επίπεδα αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων. Επιπλέον, παρατηρείται ότι η συντριπτική πλειοψηφία των Φ.Δ.Π.Π. παρουσιάζει μείωση της τιμής του δείκτη κατά την διάρκεια της τριετίας, γεγονός που επαληθεύεται και από την τάση του κλάδου.

¹⁵ Οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις του συγκεκριμένου φορέα παρουσιάζουν μηδενικά αποτελέσματα εκμετάλλευσης και χρήσης για τα έτη 2008, 2009 και 2010

Τέλος, δεν μπορεί να ειπωθεί κάποιο συμπέρασμα για το σύνολο του κλάδου σχετικά με τους δύο προαναφερόμενους δείκτες αποδοτικότητας και την αποδοτικότητα χρήσης ξένων κεφαλαίων που προέρχονται από τους πιστωτές των φορέων, καθώς οι μισοί Φ.Δ.Π.Π. παρουσιάζουν αυξημένο τον αριθμοδείκτη αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων σε σχέση με τον αριθμοδείκτη αποδοτικότητας ενεργητικού, ενώ οι άλλοι μισοί φορείς παρουσιάζουν τον ίδιο δείκτη μειωμένο σε σχέση με αυτόν της αποδοτικότητας ενεργητικού. Ωστόσο, για τους Φ.Δ.Π.Π. όπου η αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων είναι μεγαλύτερη από την αποδοτικότητα του ενεργητικού ή την αποδοτικότητα του συνόλου των απασχολούμενων κεφαλαίων, τότε η επίδραση της χρήσης κεφαλαίων που προέρχονται από πιστωτές, στα κέρδη ενός φορέα, είναι θετική και επωφελής.

Υποκατηγορία των αριθμοδεικτών αποδοτικότητας αποτελούν οι αριθμοδείκτες δαπανών λειτουργίας, οι οποίοι παρέχουν ένδειξη της πολιτικής που ακολουθεί η διοίκηση μιας οικονομικής μονάδας έναντι των διαφόρων δαπανών λειτουργίας και της αποτελεσματικότητας έναντι των επί μέρους δαπανών. Μία ανοδική πορεία των λειτουργικών δαπανών πρέπει να διερευνηθεί μήπως δεν καταβάλλονται προσπάθειες συμπίεσως αυτών ή αυξάνονται δυσανάλογα των άλλων μεγεθών της οικονομικής μονάδας (Νιάρχος, 2004).

Για τις ανάγκες της παρούσας έρευνας εξετάζεται ο αριθμοδείκτης καλύψεως επενδύσεων.

iii. Αριθμοδείκτης καλύψεως επενδύσεων (Ratio of accumulated depreciation to new investments)

$$\text{Αριθμοδείκτης Καλύψεως Επενδύσεων}^{16} = 100 \times \frac{\text{Συνολικές Αποσβέσεις Περιόδου}}{\text{Μεταβολή Αξίας Ακαθάριστων Παγίων στην Περίοδο}}$$

Ο Αριθμοδείκτης καλύψεως επενδύσεων μετρά το ποσοστό των νέων επενδύσεων που χρηματοδοτήθηκε από τις αποσβέσεις.

¹⁶ Νιάρχος, (2004)

ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΗΣ ΚΑΛΥΨΕΩΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

Α/Α	Φ.Δ.Π.Π.	2008		2009		2010		Μ.Ο. του Φ.Δ.
		ΤΙΜΗ	ΤΑΣΗ	ΤΙΜΗ	ΤΑΣΗ	ΤΙΜΗ	ΤΑΣΗ	
1	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΘΑΛΑΣΣΙΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΑΛΟΝΝΗΣΟΥ ΒΟΡΕΙΩΝ ΣΠΟΡΑΔΩΝ	7,43%	100,00 %	62,38%	840,00%	ΔΕΝ ΟΡΙΖΕΤΑΙ	-	34,90%
2	Φ.Δ. ΥΓΡΟΤΟΠΩΝ ΑΜΒΡΑΚΙΚΟΥ			160,89%	100,00%	ΔΕΝ ΟΡΙΖΕΤΑΙ	-	160,89%
3	Φ.Δ. ΔΕΛΤΑ ΑΞΙΟΥ - ΛΟΥΔΙΑ - ΑΛΙΑΚΜΟΝΑ	29,29%	100,00 %	86409,88%	295017,66 %	10498,98%	35845,27%	32312,72%
4	Φ.Δ. ΛΙΜΝΩΝ ΚΟΡΩΝΕΙΑΣ - ΒΟΛΒΗΣ	98,83%	100,00 %	22,34%	22,61%	ΔΕΝ ΟΡΙΖΕΤΑΙ	-	60,59%
5	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΔΑΣΟΥΝ ΔΑΔΙΑΣ - ΛΕΘΚΙΜΗΣ - ΣΟΥΦΛΙΟΥ	10,54%	100,00 %	802,05%	7609,87 %	ΔΕΝ ΟΡΙΖΕΤΑΙ	-	406,30%
6	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΘΑΛΑΣΣΙΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΖΑΚΥΝΘΟΥ	46,77%	100,00 %	100,40%	214,69%	ΔΕΝ ΟΡΙΖΕΤΑΙ	-	73,58%
7	Φ.Δ. ΣΤΕΝΩΝ ΚΑΙ ΕΚΒΟΛΩΝ ΠΟΤΑΜΩΝ ΑΧΕΡΟΝΤΑ ΚΑΙ ΚΑΛΑΜΑ	673,70%	100,00 %	ΔΕΝ ΟΡΙΖΕΤΑΙ	-	ΔΕΝ ΟΡΙΖΕΤΑΙ	-	673,70%
8	Φ.Δ. ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΟΙΚΟΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΡΛΑΣ - ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟΥ - ΚΕΦΑΛΟΒΡΥΣΟΥ - ΒΕΛΕΣΤΙΝΟΥ					606,01%	100,00%	606,01%
9	Φ.Δ. ΛΙΜΝΗΣ ΚΕΡΚΙΝΗΣ	ΔΕΝ ΟΡΙΖΕΤΑΙ	-	35,43%	100,00%	50,42%	142,32%	42,92%
10	Φ.Δ. ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑΣ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ	308,06%	100,00 %	ΔΕΝ ΟΡΙΖΕΤΑΙ	-	ΔΕΝ ΟΡΙΖΕΤΑΙ	-	308,06%
11	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΟΙΤΗΣ			ΔΕΝ ΟΡΙΖΕΤΑΙ	-	ΔΕΝ ΟΡΙΖΕΤΑΙ	-	-
12	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΟΛΥΜΠΟΥ	-	-	-	-	-	-	-
13	Φ.Δ. ΛΙΜΝΗΣ ΠΑΜΒΩΤΙΔΑΣ	12317,14%	100,00 %	169,92%	1,38%	103266,97 %	838,40%	38584,68%
14	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ	0,00%	-	1,25%	-	13713,93%	-	4571,73 %
15	Φ.Δ. ΟΡΟΥΣ ΠΑΡΝΩΝΑ & ΥΓΡΟΤΟΠΟΥ ΜΟΥΣΤΟΥ	12,50%	100,00 %	2127,38 %	17021,38%	ΔΕΝ ΟΡΙΖΕΤΑΙ	-	1069,94 %
16	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΩΝ ΔΡΥΜΩΝ ΒΙΚΟΥ - ΑΩΟΥ ΚΑΙ ΠΙΝΔΟΥ			158,16%	100,00%	63851,60%	40371,55%	32004,88%

17	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΠΡΕΣΠΩΝ	100,00%	100,00 %	103,75%	103,75%	ΔΕΝ ΟΡΙΖΕΤΑΙ	-	101,88%
18	Φ.Δ. ΟΡΟΣΕΙΡΑΣ ΡΟΔΟΠΗΣ	11,94%	100,00 %	68,96%	577,61%	51740,06%	433345,92 %	17273,65%
19	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΣΑΜΑΡΙΑΣ			4,78%	100,00%	17832,90%	372688,38 %	5945,90%
20	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ, ΠΕΡΙΣΤΕΡΙΟΥ ΚΑΙ ΧΑΡΑΔΡΑΣ ΑΡΑΧΘΟΥ		-		-		-	-
Μέσος Όρος όλων των Φ.Δ. ανά έτος		1134,68 %	100,00 %	6444,83 %	567,99%	35865,98%	3160,88 %	

Πίνακας 4.6: Αριθμοδείκτης Καλύψεως Επενδύσεων (2008-2010)

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να σημειωθούν τα κάτωθι:

- Για τους υπ' αριθμ. 2, 8, 11, 16 και 19 Φ.Δ.Π.Π. δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για το έτος 2007 ώστε να υπολογιστεί η μεταβολή των ακαθάριστων παγίων. Για τον υπ' αριθμ. 8 φορές δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για το έτος 2008.
- Για τους υπ' αριθμ. 2, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 15 και 17 Φ.Δ.Π.Π. και για όπου δεν δίνεται τιμή δείκτη (-), δεν υπήρξε μεταβολή της αξίας των ακαθάριστων παγίων για την συγκεκριμένη χρήση.
- Για τον υπ' αριθμ. 14 φορές οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις των ετών 2007 και 2008 δεν εμφανίζουν λογισμένες αποσβέσεις.
- Για τον υπ' αριθμ. 20 φορές οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις εμφανίζουν μηδενική αξία ενεργητικού και παθητικού για το έτος 2010.

Από τον Πίνακα 4.6 προκύπτει ότι οι νέες επενδύσεις των Φ.Δ.Π.Π. για την περίοδο 2008-2010 χρηματοδοτήθηκαν κατά ένα μεγάλο ποσοστό, από τις πραγματοποιηθείσες αποσβέσεις της αντίστοιχης περιόδου. Συγκεκριμένα, οι κατά μέσο όρο τιμές του δείκτη για κάθε φορά εμφανίζονται ιδιαίτερα υψηλές, με την πλειοψηφία των Φ.Δ.Π.Π., για όπου παρεχόταν πληροφόρηση και ήταν εφικτός ο υπολογισμός του δείκτη, να σημειώνει άνοδο αυτού. Το γεγονός αυτό οφείλεται στην μείωση της αγοράς νέων παγίων κατά την εξεταζόμενη τριετία, ενώ οι αποσβέσεις συνεχίζουν να λογίζονται για τα πάγια στοιχεία που έχουν αποκτηθεί τα προηγούμενα έτη και δεν έχουν αποσβεστεί πλήρως (π.χ. οι υπ' αριθμ. 18 και 19 Φ.Δ.Π.Π.). Η εξέλιξη αυτή του αριθμοδείκτη καλύψεως επενδύσεων, συνάδει και με τον κύκλο ζωής των επιχειρησιακών προγραμμάτων που υλοποιούν οι Φ.Δ.Π.Π. Ωστόσο, η τάση για το σύνολο του κλάδου ενώ αρχικά σημειώνει υψηλή τιμή, στην συνέχεια η τιμή

αυτή μειώνεται για να αυξηθεί εντονότερα το 2010. Η πρόσκαιρη μείωση της τάσης του αριθμοδείκτη για το έτος 2009, πιθανόν να οφείλεται στο γεγονός ότι κατά το συγκεκριμένο έτος οι διενεργηθείσες αποσβέσεις προερχόταν μόνο από την ήδη μειωμένη αγορά παγίων στοιχείων που αποκτήθηκαν το ίδιο έτος και όχι από την αγορά παγίων προηγούμενων ετών οι αποσβέσεις των οποίων λογίστηκαν μέσα στην χρήση (π.χ. χαμηλής αξίας εξοπλισμός).

4.1.3 Ανάλυση Δομής Κεφαλαίων - Αριθμοδείκτες διαρθρώσεως κεφαλαίων και βιωσιμότητας (Financial structure and viability ratios)

Η Ανάλυση της δομής κεφαλαίων έχει βασικό σκοπό την εκτίμηση της ικανότητας μακροχρόνιας επιβίωσης μιας οικονομικής μονάδας. Αντίθετα, η ανάλυση ρευστότητας έχει βασικό σκοπό την εκτίμηση της ικανότητας βραχυχρόνιας επιβίωσης μιας οικονομικής μονάδας (Γκίκας, 2002). Η διαδικασία προσδιορισμού της οικονομικής κατάστασης μιας οικονομικής μονάδας από μακροχρόνια σκοπιά περιλαμβάνει την ανάλυση της διάρθρωσης των κεφαλαίων της. Λέγοντας διάρθρωση κεφαλαίων μιας οικονομικής μονάδας εννοούμε τα διάφορα είδη και τις μορφές των κεφαλαίων που χρησιμοποιεί για τη χρηματοδότησή της, δηλαδή τα ίδια και δανειακά κεφάλαια (βράχυ-μέσο και μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις της). Η σπουδαιότητα της διάρθρωσης των κεφαλαίων απορρέει από την ουσιαστική διαφορά αλλά και τη σχέση μεταξύ των ίδιων και δανειακών κεφαλαίων.

Στο πλαίσιο της παρούσας μελέτης εξετάζονται οι εξής δείκτες διαρθρώσεως κεφαλαίων και βιωσιμότητας:

i. Αριθμοδείκτης ιδίων κεφαλαίων προς συνολικά (Ratio of owner's equity to total assets)

$$\text{Αριθμοδείκτης Ιδίων Κεφαλαίων προς συνολικά κεφάλαια}^{17} = 100 \times \frac{\text{Ίδια Κεφάλαια}}{\text{Συνολικά Κεφάλαια}}$$

¹⁷ Νιάρχος, (2004)

Η σχέση αυτή δείχνει το ποσοστό του συνόλου των περιουσιακών στοιχείων μιας οικονομικής μονάδας, που έχει χρηματοδοτηθεί από τους φορείς της. Ο αριθμοδείκτης Ιδίων προς Συνολικά Κεφάλαια είναι ιδιαίτερα σημαντικός για μία οικονομική μονάδα, διότι εμφανίζει την οικονομική δύναμη αυτής και αντανακλά τη μακροχρόνια ρευστότητα της με το να παρέχει ένδειξη για την ύπαρξη ή όχι πίεσης για την εξόφληση και εξυπηρέτηση των υποχρεώσεών της. Όσο μεγαλύτερη η τιμή του δείκτη, τόσο μικρότερη η πιθανότητα να υποστεί η οικονομική μονάδα σημαντικές ζημίες και να βρεθεί σε επικίνδυνη κατάσταση εξαιτίας ενδεχόμενης πίεσης για την εξόφληση των υποχρεώσεων.

ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΗΣ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ ΠΡΟΣ ΣΥΝΟΛΙΚΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ								
Α/Α	Φ.Δ.Π.Π.	2008		2009		2010		Μ.Ο. του Φ.Δ.
		ΤΙΜΗ	ΤΑΣΗ	ΤΙΜΗ	ΤΑΣΗ	ΤΙΜΗ	ΤΑΣΗ	
1	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΘΑΛΑΣΣΙΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΑΛΟΝΝΗΣΟΥ ΒΟΡΕΙΩΝ ΣΠΟΡΑΔΩΝ	80,75%	100,00%	93,89%	116,27%	88,00%	108,98%	87,55%
2	Φ.Δ. ΥΓΡΟΤΟΠΩΝ ΑΜΒΡΑΚΙΚΟΥ	16,40%	100,00%	96,87%	590,65%	72,87%	444,32%	62,05%
3	Φ.Δ. ΔΕΛΤΑ ΑΞΙΟΥ - ΛΟΥΔΙΑ - ΑΛΙΑΚΜΟΝΑ	82,14%	100,00%	92,59%	112,72%	41,31%	50,29%	72,01%
4	Φ.Δ. ΛΙΜΝΩΝ ΚΟΡΩΝΕΙΑΣ - ΒΟΛΒΗΣ	89,28%	100,00%	99,50%	111,45%	94,78%	106,15%	94,52%
5	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΔΑΣΟΥΝ ΔΑΔΙΑΣ - ΛΕΘΚΙΜΗΣ - ΣΟΥΦΛΙΟΥ	72,94%	100,00%	76,60%	105,02%	21,69%	29,74%	57,08%
6	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΘΑΛΑΣΣΙΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΖΑΚΥΝΘΟΥ	15,65%	100,00%	73,64%	-470,48%	60,30%	-385,23%	39,43%
7	Φ.Δ. ΣΤΕΝΩΝ ΚΑΙ ΕΚΒΟΛΩΝ ΠΟΤΑΜΩΝ ΑΧΕΡΟΝΤΑ ΚΑΙ ΚΑΛΑΜΑ	6,28%	100,00%	12,38%	197,01%	0,86%	13,62%	6,50%
8	Φ.Δ. ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΟΙΚΟΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΡΛΑΣ - ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟΥ - ΚΕΦΑΛΟΒΡΥΣΟΥ - ΒΕΛΕΣΤΙΝΟΥ	-	-	76,18%	100,00%	89,02%	116,85%	82,60%
9	Φ.Δ. ΛΙΜΝΗΣ ΚΕΡΚΙΝΗΣ	18,27%	100,00%	-148,80%	814,29%	39,15%	-214,26%	-42,64%
10	Φ.Δ. ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑΣ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ	96,61%	100,00%	0,37%	0,39%	99,94%	103,44%	65,64%
11	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΟΙΤΗΣ	94,60%	100,00%	83,71%	88,49%	45,25%	47,84%	74,52%
12	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΟΛΥΜΠΟΥ	-	-	-	-	-	-	-
13	Φ.Δ. ΛΙΜΝΗΣ ΠΑΜΒΩΤΙΔΑΣ	86,84%	100,00%	99,34%	114,40%	44,14%	50,82%	76,77%
14	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ	96,83%	100,00%	84,28%	87,04%	-99,82%	-103,09%	27,10%

15	Φ.Δ. ΟΡΟΥΣ ΠΑΡΝΩΝΑ & ΥΓΡΟΤΟΠΟΥ ΜΟΥΣΤΟΥ	36,85%	100,00%	42,15%	114,39%	67,13%	182,16%	48,71%
16	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΩΝ ΔΡΥΜΩΝ ΒΙΚΟΥ - ΑΛΟΥ ΚΑΙ ΠΙΝΔΟΥ	-0,01%	100,00%	-0,43%	3306,61%	-0,29%	2258,69%	-0,25%
17	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΠΡΕΣΠΩΝ	51,86%	100,00%	97,64%	-188,26%	34,08%	-65,71%	26,62%
18	Φ.Δ. ΟΡΟΣΕΙΡΑΣ ΡΟΔΟΠΗΣ	96,65%	100,00%	99,70%	103,15%	60,96%	63,07%	85,77%
19	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΣΑΜΑΡΙΑΣ	37,76%	100,00%	45,29%	119,94%	99,27%	262,88%	60,78%
20	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ, ΠΕΡΙΣΤΕΡΙΟΥ ΚΑΙ ΧΑΡΑΔΡΑΣ ΑΡΑΧΘΟΥ	-	-	-	-	ΔΕΝ ΟΡΙΖΕΤΑΙ ¹⁸	-	-
Μέσος Όρος όλων των Φ.Δ. ανά έτος		47,54%	100,00%	56,94%	119,78%	47,70%	100,34%	

Πίνακας 4.7: Αριθμοδείκτης Ιδίων Κεφαλαίων προς Συνολικά Κεφάλαια (2008-2010)

Όσον αφορά τον δείκτη ιδίων κεφαλαίων προς συνολικά κεφάλαια, κατά μέσο όρο φορέα στο εξεταζόμενο διάστημα, εμφανίζεται ασταθής και μάλιστα με μεγάλες διακυμάνσεις τόσο ανά φορέα όσο και ανά έτος.

Κατά τη σύγκριση του αριθμοδείκτη ιδίων προς συνολικά κεφάλαια, για μια σειρά ετών, οι διαφορές μεταξύ οικονομικών μονάδων του ίδιου κλάδου, που τυχόν παρατηρούνται, ενδέχεται να οφείλονται είτε στην αξία των παγίων και στο ύψος των διενεργούμενων αποσβέσεων, είτε στην ακολουθούμενη οικονομική πολιτική κάθε μιας οικονομικής μονάδας (Νιάρχος, 2004).

Συγκεκριμένα, για 10 φορείς ο δείκτης κυμαίνεται πάνω από το 50%, τιμή ικανοποιητική καθώς σημαίνει ότι η χρηματοδότηση των φορέων αυτών προέρχεται πάνω από το μισό από ίδια κεφάλαια και υποδεικνύει ότι οι συγκεκριμένοι φορείς έχουν την δυνατότητα κάλυψης των υποχρεώσεών τους μακροχρόνια.

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι, για 2 φορείς, οι τιμές του δείκτη είναι αρνητικές. Το αποτέλεσμα αυτό οφείλεται στην ύπαρξη αρνητικών ιδίων κεφαλαίων στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις των συγκεκριμένων φορέων εξαιτίας των ζημιολόγων αποτελεσμάτων 2 ή και περισσότερων χρήσεων, τα οποία δεν έχουν καλυφθεί από τα ίδια κεφάλαια.

¹⁸ Για το συγκεκριμένο φορέα οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις του έτους 2010 παρουσιάζουν μηδενικό ενεργητικό και παθητικό

Επιπλέον, για 6 φορείς, ο δείκτης κυμαίνεται σε επίπεδα χαμηλότερα του 50%, γεγονός που υποδεικνύει αφενός μεν ότι οι φορείς αυτοί καλύπτουν το μεγαλύτερο μέρος της χρηματοδότησής των περιουσιακών τους στοιχείων με κεφάλαια που προέρχονται από τους πιστωτές τους, αφετέρου δε ότι οι φορείς βρίσκονται σε δύσκολη οικονομική κατάσταση και είναι περισσότερο ευάλωτοι να υποστούν ζημιές, το βάρος για την κάλυψη των οποίων θα φέρουν τα ίδια κεφάλαια.

Δεδομένου ότι οι Φ.Δ.Π.Π.Ε. καλύπτουν σχεδόν όλες τους τις υποχρεώσεις με κεφάλαια που προέρχονται από κρατικές και ευρωπαϊκές επιδοτήσεις, η χρήση ξένων κεφαλαίων οφείλεται είτε στο μεγάλο ύψος των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων που εμφανίζουν οι φορείς κατά περιόδους καθυστέρησης εκταμιεύσεων είτε στην αξία των παγίων και στο ύψος των διενεργούμενων αποσβέσεων καθώς μια υπερεπένδυση των κεφαλαίων των φορέων σε ακίνητα και λοιπά πάγια στοιχεία απαιτεί μεγάλες ετήσιες αποσβέσεις, οι οποίες μειώνουν τα κέρδη τους και συνεπώς τα ίδια κεφάλαια τους σε σχέση με το σύνολο των κεφαλαίων.

Τέλος, η τάση του δείκτη για το σύνολο του κλάδου, παρουσιάζει ανοδική τάση το 2009, σε σχέση με το έτος 2008, και πτωτική τάση το 2010, σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Η τάση αυτή συνάδει με τον κύκλο ζωής των υπό υλοποίηση προγραμμάτων των Φ.Δ.Π.Π. καθώς η εισροή ιδίων κεφαλαίων σε αυτούς παρουσιάζεται πιο έντονη τα έτη 2008 και 2009 ενώ οι υποχρεώσεις τους μειώνονται κατά την πάροδο της τριετίας και ιδιαίτερα κατά το έτος 2009 όπου ολοκληρώνονται τα προγράμματα του Γ' ΚΠΣ.

ii. Αριθμοδείκτης ιδίων κεφαλαίων προς πάγια (Ratio of owner's equity to fixed assets)

$$\text{Αριθμοδείκτης Ιδίων Κεφαλαίων προς Πάγια}^{19} = \frac{\text{Ίδια Κεφάλαια}}{\text{Καθαρά Πάγια}}$$

Ο Αριθμοδείκτης Ιδίων Κεφαλαίων προς Πάγια φανερώνει τον τρόπο χρηματοδότησης των παγίων επενδύσεων μιας οικονομικής μονάδας. Ένας αυξημένος

¹⁹ Νιάρχος, (2004)

αριθμοδείκτης ιδίων κεφαλαίων προς πάγια σημαίνει ότι η αύξηση του παγίου κεφαλαίου χρηματοδοτείται κατά μεγαλύτερο ποσοστό από τα ίδια κεφάλαια. Ενώ μία αντίθετη ένδειξη ενδέχεται να αντανακλά μια κάποια υπερεπένδυση των κεφαλαίων της οικονομικής μονάδας.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να σημειωθούν τα κάτωθι:

- Για τους υπ' αριθμ. 7, 9, 10, 16 και 17 Φ.Δ.Π.Π. η αναπόσβεστη αξία του παγίου ενεργητικού είναι μηδενική καθώς τα πάγια έχουν αποσβεστεί πλήρως.

ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΗΣ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ ΠΡΟΣ ΠΑΓΙΑ								
Α/Α	Φ.Δ.Π.Π.	2008		2009		2010		Μ.Ο. του Φ.Δ.
		ΤΙΜΗ	ΤΑΣΗ	ΤΙΜΗ	ΤΑΣΗ	ΤΙΜΗ	ΤΑΣΗ	
1	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΘΑΛΑΣΣΙΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΑΛΟΝΝΗΣΟΥ ΒΟΡΕΙΩΝ ΣΠΟΡΑΔΩΝ	1,60	100,00%	1,66	103,80%	3,35	209,69%	2,20
2	Φ.Δ. ΥΓΡΟΤΟΠΩΝ ΑΜΒΡΑΚΙΚΟΥ	0,33	100,00%	1,21	363,07%	6,17	1857,26%	2,57
3	Φ.Δ. ΔΕΛΤΑ ΑΞΙΟΥ - ΛΟΥΔΙΑ - ΑΛΙΑΚΜΟΝΑ	1,09	100,00%	1,08	99,53%	1,07	98,28%	1,08
4	Φ.Δ. ΛΙΜΝΩΝ ΚΟΡΩΝΕΙΑΣ - ΒΟΛΒΗΣ	6,62	100,00%	1,00	15,05%	1,00	15,15%	2,87
5	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΔΑΣΟΥΝ ΔΑΔΙΑΣ - ΛΕΘΚΙΜΗΣ - ΣΟΥΦΛΙΟΥ	0,97	100,00%	0,77	79,58%	0,22	22,52%	0,65
6	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΘΑΛΑΣΣΙΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΖΑΚΥΝΘΟΥ	-0,19	100,00%	0,81	-417,47%	0,68	-348,82%	0,43
7	Φ.Δ. ΣΤΕΝΩΝ ΚΑΙ ΕΚΒΟΛΩΝ ΠΟΤΑΜΩΝ ΑΧΕΡΟΝΤΑ ΚΑΙ ΚΑΛΑΜΑ	-	-	-	-	-	-	-
8	Φ.Δ. ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΟΙΚΟΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΡΛΑΣ - ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟΥ - ΚΕΦΑΛΟΒΡΥΣΟΥ - ΒΕΛΕΣΤΙΝΟΥ	-	-	0,97	100,00%	0,98	100,96%	0,98
9	Φ.Δ. ΛΙΜΝΗΣ ΚΕΡΚΙΝΗΣ	-	-	-1,86	100,00%	0,58	-31,19%	-1,57
10	Φ.Δ. ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑΣ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ	-	-	-	-	-	-	-
11	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΟΙΤΗΣ	1,78	100,00%	1,05	59,27%	0,69	38,87%	1,17
12	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΟΛΥΜΠΟΥ	-	-	-	-	-	-	-
13	Φ.Δ. ΛΙΜΝΗΣ ΠΑΜΒΩΤΙΔΑΣ	1,25	100,00%	1,50	119,96%	0,46	37,03%	1,07
14	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ	7,80	100,00%	1,14	14,57%	-1,15	-14,80%	2,59
15	Φ.Δ. ΟΡΟΥΣ ΠΑΡΝΩΝΑ & ΥΓΡΟΤΟΠΟΥ ΜΟΥΣΤΟΥ	1,06	100,00%	1,07	100,33%	1,07	101,04%	1,07

16	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΩΝ ΔΡΥΜΩΝ ΒΙΚΟΥ - ΑΛΟΥ ΚΑΙ ΠΙΝΔΟΥ	-	-	-	-	-	-	-
17	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΠΡΕΣΠΩΝ	-	-	2,63	100,00%	2,48	94,15%	2,55
18	Φ.Δ. ΟΡΟΣΕΙΡΑΣ ΡΟΔΟΠΗΣ	1,36	100,00%	1,10	81,12%	0,61	45,15%	1,03
19	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΣΑΜΑΡΙΑΣ	0,58	100,00%	1,06	181,28%	1,12	192,67%	0,92
20	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ, ΠΕΡΙΣΤΕΡΙΟΥ ΚΑΙ ΧΑΡΑΔΡΑΣ ΑΡΑΧΘΟΥ					0,00		
Μέσος Όρος όλων των Φ.Δ. ανά έτος		2,02	100,00%	1,01	50,09%	1,21	59,80%	

Πίνακας 4.8: Αριθμοδείκτης Ιδίων Κεφαλαίων προς Πάγια (2008-2010)

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να σημειωθεί ότι για τους υπ' αριθμ. 7, 9, 10, 16 και 17 Φ.Δ.Π.Π. όπου δεν παρουσιάζονται τιμές για τον δείκτη η καθαρά πάγια είναι μηδενικά καθώς έχουν αποσβεστεί πλήρως, ενώ για τον υπ' αριθμ. 20 φορέα δεν υπάρχει πάγιο ενεργητικό.

Από τον Πίνακα 4.6 προκύπτει ότι, η πλειοψηφία των Φ.Δ.Π.Π., για τους φορείς που ήταν εφικτός ο υπολογισμός τους δείκτη, σημειώνει τιμές δείκτη πάνω από την μονάδα.

Συγκεκριμένα, κατά μέσο όρο φορέα για την υπό εξέταση τριετία, 10 φορείς έχουν αριθμοδείκτη ιδίων κεφαλαίων προς πάγια πάνω από την μονάδα, τιμή ικανοποιητική καθώς σημαίνει ότι η χρηματοδότηση των παγίων στοιχείων τους προέρχεται από τα ίδια κεφάλαια των φορέων.

Επιπλέον, για 5 φορείς, ο δείκτης κυμαίνεται σε επίπεδα χαμηλότερα της μονάδας, γεγονός που υποδεικνύει ότι μέρος των επενδυμένων κεφαλαίων σε πάγια στοιχεία αντλήθηκαν από τους πιστωτές. Επίσης, ένας χαμηλός αριθμοδείκτης ιδίων κεφαλαίων προς πάγια ενδέχεται να αντανακλά μια κάποια υπερεπένδυση των κεφαλαίων της οικονομικής μονάδας σε ακίνητα και λοιπά πάγια στοιχεία, η οποία δεν μπορεί να θεωρηθεί επωφελής για αυτή, δεδομένου ότι απαιτεί μεγάλες ετήσιες αποσβέσεις, οι οποίες μειώνουν τα κέρδη της (Νιάρχος, 2004).

Τέλος, ένας φορέας παρουσιάζει τιμή δείκτη αρνητική. Όπως έχει ξανααναφερθεί το αποτέλεσμα αυτό οφείλεται στην ύπαρξη αρνητικών ιδίων κεφαλαίων στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις των συγκεκριμένων φορέων εξαιτίας των ζημιολόγων

αποτελεσμάτων 2 ή και περισσότερων χρήσεων, τα οποία δεν έχουν καλυφθεί από τα ίδια κεφάλαια.

iii. Αριθμοδείκτης κυκλοφορούντος ενεργητικού προς συνολικές υποχρεώσεις (Ratio of current assets to total liabilities)

$$\text{Αριθμοδείκτης Κυκλοφορούντος Ενεργητικού προς Συνολικές Υποχρεώσεις}^{20} = 100 \times \frac{\text{Κυκλοφορούν Ενεργητικό}}{\text{Σύνολο Υποχρεώσεων}}$$

Ο αριθμοδείκτης των κυκλοφοριακών στοιχείων μιας οικονομικής μονάδας, προς το σύνολο των υποχρεώσεων της αποτελεί μία ένδειξη της ρευστότητας των συνολικών υποχρεώσεων της, συμπεριλαμβανομένων και των μακροχρόνιων υποχρεώσεων αυτής. Δείχνει δηλαδή, κατά πόσο η αξία του συνόλου των στοιχείων του Κυκλοφορούντος Ενεργητικού καλύπτει το σύνολο των υποχρεώσεων. Η χρησιμότητα του δείκτη έγκειται στο γεγονός ότι μας δίνει πληροφορίες για το κατά πόσο τα λοιπά, πλην της γης και των μόνιμων εγκαταστάσεων, περιουσιακά στοιχεία της οικονομικής μονάδας, καλύπτουν υποχρεώσεις αντίστοιχης διάρκειας.

ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΗΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝΤΟΣ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣ ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ								
Α/Α	Φ.Δ.Π.Π.	2008		2009		2010		Μ.Ο. του Φ.Δ.
		ΤΙΜΗ	ΤΑΣΗ	ΤΙΜΗ	ΤΑΣΗ	ΤΙΜΗ	ΤΑΣΗ	
1	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΘΑΛΑΣΣΙΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΑΛΟΝΝΗΣΟΥ ΒΟΡΕΙΩΝ ΣΠΟΡΑΔΩΝ	253,61%	100,00 %	707,80%	279,10%	200,35%	79,00%	387,25%
2	Φ.Δ. ΥΓΡΟΤΟΠΩΝ ΑΜΒΡΑΚΙΚΟΥ	60,52%	100,00 %	627,58%	1037,00 %	325,06%	537,12%	337,72%
3	Φ.Δ. ΔΕΛΤΑ ΑΞΙΟΥ - ΛΟΥΔΙΑ - ΑΛΙΑΚΜΟΝΑ	145,11%	100,00 %	70,66%	48,69%	861,94%	593,98%	359,24%
4	Φ.Δ. ΛΙΜΝΩΝ ΚΟΡΩΝΕΙΑΣ - ΒΟΛΒΗΣ	807,22%	100,00 %	16,95%	2,10%	104,48%	12,94%	309,55%
5	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΔΑΣΟΥΝ ΔΑΔΙΑΣ - ΛΕΘΚΙΜΗΣ - ΣΟΥΦΛΙΟΥ	239,21%	100,00 %	2,92%	1,22%	0,78%	0,33%	80,97%
6	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΘΑΛΑΣΣΙΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΖΑΚΥΝΘΟΥ	12,65%	100,00 %	46,12%	364,64%	30,24%	239,09%	29,67%

²⁰ Νιάρχος, (2004)

7	Φ.Δ. ΣΤΕΝΩΝ ΚΑΙ ΕΚΒΟΛΩΝ ΠΟΤΑΜΩΝ ΑΧΕΡΟΝΤΑ ΚΑΙ ΚΑΛΑΜΑ	106,70%	100,00 %	114,12%	106,95%	100,86%	94,53%	107,23%
8	Φ.Δ. ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΟΙΚΟΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΡΛΑΣ - ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟΥ - ΚΕΦΑΛΟΒΡΥΣΟΥ - ΒΕΛΕΣΤΙΝΟΥ	-	-	90,80%	100,00%	84,64%	93,21%	87,72%
9	Φ.Δ. ΛΙΜΝΗΣ ΚΕΡΚΙΝΗΣ	84,55%	100,00 %	8,05%	9,53%	23,15%	27,39%	38,59%
10	Φ.Δ. ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑΣ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ	2950,53 %	100,00 %	0,37%	0,01%	160470,98 %	5438,71%	54473,96%
11	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΟΙΤΗΣ	866,49%	100,00 %	126,46%	14,59%	63,10%	7,28%	352,02%
12	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΟΛΥΜΠΟΥ	-	-	-	-	-	-	-
13	Φ.Δ. ΛΙΜΝΗΣ ΠΑΜΒΩΤΙΔΑΣ	231,68%	100,00 %	5135,38%	2216,58%	8,25%	3,56%	1791,77%
14	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ	2761,63 %	100,00 %	164,27%	5,95%	6,87%	0,25%	977,59%
15	Φ.Δ. ΟΡΟΥΣ ΠΑΡΝΩΝΑ & ΥΓΡΟΤΟΠΟΥ ΜΟΥΣΤΟΥ	164,04%	100,00 %	102,96%	62,76%	1403,62 %	855,63%	556,88%
16	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΩΝ ΔΡΥΜΩΝ ΒΙΚΟΥ - ΑΩΟΥ ΚΑΙ ΠΙΝΔΟΥ	270,38%	100,00 %	11703,85 %	4328,73%	99,71%	36,88%	4024,65 %
17	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΠΡΕΣΠΩΝ	65,85%	100,00 %	2663,64%	4045,09%	28,26%	42,92%	919,25%
18	Φ.Δ. ΟΡΟΣΕΙΡΑΣ ΡΟΔΟΠΗΣ	865,64%	100,00 %	3184,11%	367,83%	1,98%	0,23%	1350,58%
19	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΣΑΜΑΡΙΑΣ	56,12%	100,00 %	0,00%	0,01%	835,48%	1488,67 %	297,20%
20	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ, ΠΕΡΙΣΤΕΡΙΟΥ ΚΑΙ ΧΑΡΑΔΡΑΣ ΑΡΑΧΘΟΥ	-	-	-	-	0,00%	-	0,00%
Μέσος Όρος όλων των Φ.Δ. ανά έτος		584,82%	100,00 %	1375,89%	235,27%	8665,78%	1481,79%	

Πίνακας 4.9: Αριθμοδείκτης Κυκλοφορούντος Ενεργητικού προς Συνολικές Υποχρεώσεις (2008-2010)

Από τα στοιχεία του πίνακα 4.9 προκύπτει ότι ο λόγος του κυκλοφοριακού ενεργητικού προς τις συνολικές υποχρεώσεις παρουσιάζει υψηλές τιμές για τους Φ.Δ.Π.Π. για όλο το εξεταζόμενο διάστημα. Οι τιμές αυτές παρέχουν την ένδειξη ότι, αν δεν υπάρξουν υπερβολικές ζημίες από τη ρευστοποίηση των κυκλοφοριακών στοιχείων, οι μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις θα μπορούν να εξοφληθούν από τα κεφάλαια κινήσεως. Χαρακτηριστικό όμως γνώρισμα των χρηματοοικονομικών στοιχείων των Φ.Δ.Π.Π., αποτελεί η απουσία μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων, γεγονός που συνηγορεί στην ύπαρξη τόσων υψηλών τιμών

του δείκτη καθώς ορισμένα κυκλοφοριακά στοιχεία έχουν σχετικά χαμηλό βαθμό ρευστοποίησης ή καλύτερα ρευστοποιούνται με δυσκολία ή σε μεγάλο χρονικό διάστημα.

Αναλυτικότερα, ο μέσος όρος του δείκτη ανά φορέα για την συγκεκριμένη τριετία λαμβάνει τιμές μικρότερες του 100% μόνο για 4 περιπτώσεις φορέων. Επιπλέον, η τάση του δείκτη βαίνει αυξανόμενη κατά την διάρκεια της τριετίας και αναλύεται ως εξής: Για τα έτη 2008 και 2009 η πορεία του δείκτη είναι ανοδική καθώς υπάρχει έντονη αύξηση ιδίων κεφαλαίων για την χρηματοδότηση του κυκλοφορούντος ενεργητικού, με σκοπό την αποπληρωμή και ολοκλήρωση των υλοποιημένων έργων. Για το έτος 2010 όπου η υλοποίηση των επιχειρησιακών προγραμμάτων βρίσκεται στο αρχικό στάδιο, αν και υπάρχουν περιορισμένα χρηματικά διαθέσιμα, οι υποχρεώσεις των Φ.Δ.Π.Π. είναι κατά πολύ πιο περιορισμένες σε σχέση με τα προηγούμενα έτη καθώς η υλοποίηση και αποπληρωμή των έργων στο πλαίσιο της προηγούμενης προγραμματικής περιόδου έχει ολοκληρωθεί και προγραμματίζεται η υλοποίηση των νέων έργων.

iv. Αριθμοδείκτης χρηματοοικονομικής μόχλευσης (Financial leverage ratio)

$$\text{Αριθμοδείκτης Χρηματοοικονομικής Μόχλευσης}^{21} = \frac{\text{Σύνολο Ενεργητικού}}{\text{Ίδια Κεφάλαια}}$$

Ο αριθμοδείκτης χρηματοοικονομικής μόχλευσης δείχνει την αναλογία μεταξύ του συνόλου ενεργητικού και των ιδίων κεφαλαίων μιας οικονομικής μονάδας. Η σχέση αυτή φανερώνει πόσες φορές το σύνολο του ενεργητικού καλύπτει τα ίδια κεφάλαια. Η έννοια της χρηματοοικονομικής μόχλευσης αναφέρεται στην παρουσία ξένων κεφαλαίων τα οποία αυξάνουν τόσο την αποδοτικότητα όσο και τον κίνδυνο των ιδίων κεφαλαίων. Γενικά, όταν ο δείκτης είναι μεγαλύτερος της μονάδας, τότε υπάρχει το πλεονέκτημα της χρηματοοικονομικής μόχλευσης. Αντίθετα, όταν ο δείκτης είναι μικρότερος της μονάδας, τότε η χρηματοοικονομική μόχλευση έχει αρνητικές επιπτώσεις (Γκίκας, 2002).

²¹ Γκίκας, (2002)

ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΜΟΧΛΕΥΣΗΣ

Α/Α	Φ.Δ.Π.Π.	2008		2009		2010		Μ.Ο. του Φ.Δ.
		ΤΙΜΗ	ΤΑΣΗ	ΤΙΜΗ	ΤΑΣΗ	ΤΙΜΗ	ΤΑΣΗ	
1	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΘΑΛΑΣΣΙΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΑΛΟΝΝΗΣΟΥ ΒΟΡΕΙΩΝ ΣΠΟΡΑΔΩΝ	1,24	100,00 %	1,07	86,01%	1,14	91,76%	1,15
2	Φ.Δ. ΥΓΡΟΤΟΠΩΝ ΑΜΒΡΑΚΙΚΟΥ	6,10	100,00 %	1,03	16,93%	1,37	22,51%	2,83
3	Φ.Δ. ΔΕΛΤΑ ΑΞΙΟΥ - ΛΟΥΔΙΑ - ΑΛΙΑΚΜΟΝΑ	1,22	100,00 %	1,08	88,72%	2,42	198,85 %	1,57
4	Φ.Δ. ΛΙΜΝΩΝ ΚΟΡΩΝΕΙΑΣ - ΒΟΛΒΗΣ	1,12	100,00 %	1,00	89,73%	1,06	94,20%	1,06
5	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΔΑΣΟΥΝ ΔΑΔΙΑΣ - ΛΕΘΚΙΜΗΣ - ΣΟΥΦΛΙΟΥ	1,37	100,00 %	1,31	95,22%	4,61	336,29 %	2,43
6	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΘΑΛΑΣΣΙΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΖΑΚΥΝΘΟΥ	-6,39	100,00 %	1,36	-21,26%	1,66	25,96%	-1,12
7	Φ.Δ. ΣΤΕΝΩΝ ΚΑΙ ΕΚΒΟΛΩΝ ΠΟΤΑΜΩΝ ΑΧΕΡΟΝΤΑ ΚΑΙ ΚΑΛΑΜΑ	15,92	100,00 %	8,08	50,76%	116,87	734,19 %	46,95
8	Φ.Δ. ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΟΙΚΟΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΡΛΑΣ - ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟΥ - ΚΕΦΑΛΟΒΡΥΣΟΥ - ΒΕΛΕΣΤΙΝΟΥ	-	-	1,27	100,00 %	1,12	88,71%	1,19
9	Φ.Δ. ΛΙΜΝΗΣ ΚΕΡΚΙΝΗΣ	-5,47	100,00 %	-0,67	12,28%	2,55	46,67%	-1,20
10	Φ.Δ. ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑΣ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ	1,04	100,00 %	268,66	25955,68 %	1,00	96,67%	90,23
11	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΟΙΤΗΣ	1,06	100,00 %	1,19	113,01 %	2,21	209,05 %	1,49
12	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΟΛΥΜΠΟΥ	-	-	-	-	-	-	-
13	Φ.Δ. ΛΙΜΝΗΣ ΠΑΜΒΩΤΙΔΑΣ	1,15	100,00 %	1,01	87,41%	2,27	196,76 %	1,47
14	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ	1,03	100,00 %	1,19	114,89 %	-1,00	97,01%	0,41
15	Φ.Δ. ΟΡΟΥΣ ΠΑΡΝΩΝΑ & ΥΓΡΟΤΟΠΟΥ ΜΟΥΣΤΟΥ	2,71	100,00 %	2,37	87,42%	1,49	54,90%	2,19
16	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΩΝ ΔΡΥΜΩΝ ΒΙΚΟΥ - ΑΩΟΥ ΚΑΙ ΠΙΝΔΟΥ	-7.702,73	100,00 %	232,95	3,02%	341,03	4,43%	-2.758,90
17	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΠΡΕΣΠΩΝ	-1,93	100,00 %	1,02	-53,12%	2,93	152,18 %	0,68
18	Φ.Δ. ΟΡΟΣΕΙΡΑΣ ΡΟΔΟΠΗΣ	1,03	100,00 %	1,00	96,95%	1,64	158,56 %	1,23
19	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΣΑΜΑΡΙΑΣ	2,65	100,00 %	2,21	83,38%	1,01	38,04%	1,95

20	Φ.Δ. ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ, ΠΕΡΙΣΤΕΡΙΟΥ ΚΑΙ ΧΑΡΑΔΡΑΣ ΑΡΑΧΘΟΥ	-	-	-	-	0,00	-	0,00
Μέσος Όρος όλων των Φ.Δ. ανά έτος		451,7 0	100,00 %	3,40	-0,75%	-10,35	2,29%	

Πίνακας 4.10: Αριθμοδείκτης Χρηματοοικονομικής Μόχλευσης (2008-2010)

Όσον αφορά τον αριθμοδείκτη χρηματοοικονομικής μόχλευσης, κατά το εξεταζόμενο διάστημα και για την πλειοψηφία των Φ.Δ.Π.Π. διαγράφει ικανοποιητικές τιμές.

Συγκεκριμένα, ο μέσος όρος του δείκτη ανά φορέα για την συγκεκριμένη τριετία λαμβάνει τιμές μεγαλύτερες της μονάδας για 13 φορείς, φανερώνοντας ότι το σύνολο του ενεργητικού υπερκαλύπτει τα ίδια κεφάλαια. Μάλιστα, σε πολλές περιπτώσεις οι τιμές του δείκτη είναι ιδιαίτερα υψηλές. Ένας υψηλός δείκτης αυξάνει την αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων, αλλά δημιουργεί ταυτόχρονα και αυξημένο κίνδυνο χρεοκοπίας.

Συνεχίζοντας, παρατηρείται ότι για 2 μόνο φορείς, ο μέσος όρος του δείκτη για την τριετία κυμαίνεται σε επίπεδα χαμηλότερα της μονάδας, γεγονός που υποδεικνύει ότι η επίδραση των ξένων κεφαλαίων στα κέρδη τους είναι αρνητική και η περίπτωση προσφυγής σε δανεισμό θα ήταν επιζήμια.

Επιπλέον, για 3 φορείς, σημειώνονται τιμές υπό του μηδενός. Επειδή ο αριθμοδείκτης χρηματοοικονομικής μόχλευσης σχετίζεται με την έννοια της αποδοτικότητας (μπορεί να υπολογιστεί και ως το πηλίκο της αποδοτικότητας των ιδίων κεφαλαίων προς την αποδοτικότητα του συνόλου του ενεργητικού), δεν θα ήταν ορθό να λάβει αρνητικές τιμές. Το αποτέλεσμα αυτό οφείλεται στην ύπαρξη αρνητικών ιδίων κεφαλαίων στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις για όσους λόγους έχουν ήδη προαναφερθεί.

Τέλος, η τάση του δείκτη για το σύνολο του κλάδου εμφανίζεται αρχικά ανοδική και στην συνέχεια πτωτική, λαμβάνοντας για τα έτη 2008 και 2010 αρνητικές τιμές οι οποίες σημειώνονται λόγω της επιρροής των τιμών του δείκτη του Φορέα Διαχείρισης Εθνικών Δρυμών Βίκου - Αώου και Πίνδου, ο οποίος σημειώνει εξαιρετικά χαμηλές τιμές υπό του μηδενός, δηλαδή μηδενικό δείκτη, εξαιτίας της ύπαρξης μικρών αρνητικών ποσών του λογαριασμού ιδίων κεφαλαίων.

4.2 Αποτελέσματα έρευνας

Από την ανάλυση ρευστότητας, αποδοτικότητας και δομής κεφαλαίων προέκυψαν τα παρακάτω συμπεράσματα:

➤ Η εξέταση των δεικτών γενικής, ειδικής και ταμειακής ρευστότητας έδειξε ότι οι εξεταζόμενοι Φ.Δ.Π.Π.Ε. εμφανίζουν, ιδιαίτερα υψηλή ρευστότητα, γεγονός που υποδηλώνει ότι μπορούν να ανταποκρίνονται στην πληρωμή των τρεχουσών υποχρεώσεών τους και των σταθερών δαπανών τους καθώς και ότι μπορούν να ανταπεξέλθουν σε τυχόν τρέχουσες ζημίες και έκτακτα έξοδα.

Η υψηλή ρευστότητα οφείλεται στην ύπαρξη υψηλών διαθεσίμων γεγονός που φανερώνει την συνήθη πολιτική των Φ.Δ.Π.Π.Ε. να δεσμεύουν υψηλά χρηματικά ποσά για μεγάλο χρονικό διάστημα προκειμένου να ανταποκριθούν στις λειτουργικές τους ανάγκες, δεδομένου ότι οι εκταμιεύσεις των επιδοτήσεων πραγματοποιούνται με κωλυσιεργικές και γραφειοκρατικές διαδικασίες. Τούτο, θα πρέπει να προκαλεί ανησυχία καθώς οι κατά περίπτωση φορείς θα δυσκολευτούν να ανταπεξέλθουν στις υποχρεώσεις τους σε περίπτωση καθυστέρησης είσπραξης νέας επιχορήγησης.

Σε πολλές περιπτώσεις παρατηρείται μετά από μία εξαιρετικά υψηλή τιμή ρευστότητας, σημειώνεται μία εξαιρετικά χαμηλή τιμή. Το γεγονός αυτό επαληθεύει πως δεν υπάρχει ομαλή και συνεχής ροή κεφαλαίων στους Φ.Δ.Π.Π.Ε. ώστε αφενός να υπάρχει αντιστοιχία μεταξύ των εισερχόμενων κεφαλαίων και των εξοφλούμενων υποχρεώσεων και αφετέρου να μην χρειάζεται η δέσμευση χρηματικών διαθεσίμων για μεγάλο χρονικό διάστημα και ιδιαίτερα σε περιόδους όπου η χώρα αντιμετωπίζει προβλήματα ρευστότητας.

Τέλος, η τάση των δεικτών ρευστότητας για την υπό εξέταση τριετία συνάδει με τον κύκλο ζωής των επιχειρησιακών προγραμμάτων που αυτοί υλοποιούν.

➤ Από την ανάλυση της αποδοτικότητας προκύπτει ότι οι ΦΔΠΠΕ, οι μισοί - αν όχι οι περισσότεροι φορείς- εμφανίζουν μηδενική αποδοτικότητα -δεν υφίσταται η έννοια της αρνητικής αποδοτικότητας- καθώς οι περισσότεροι από αυτούς πραγματοποιούν ζημίες εκμετάλλευσης στις υπό εξέταση χρήσεις.

Τα βαθύτερα αίτια αυτού του γεγονότος οφείλονται στην αδυναμία επίτευξης εσόδων που να ανταποκρίνονται στο ύψος των λειτουργικών τους τουλάχιστον εξόδων με αποτέλεσμα την επίτευξη ζημιών εκμετάλλευσης. Δεδομένου ότι οι Φ.Δ.Π.Π.Ε. πραγματοποιούν δαπάνες και λαμβάνουν έσοδα βάσει εγκεκριμένου Τ.Δ.Π. θα πρέπει τα αποτελέσματα εκμετάλλευσης να εμφανίζονται αν όχι θετικά τουλάχιστον μηδενικά. Ένα τέτοιο αποτέλεσμα θα μπορούσε να επιτευχθεί μέσω της ορθής χρήσης του προϋπολογισμού. Ωστόσο, ανασταλτικό παράγοντα αποτελεί το γραφειοκρατικό και κωλυσιεργικό σύστημα είσπραξης εθνικών και κοινοτικών επιχορηγήσεων. Επίσης, για τους φορείς που επιτυγχάνουν ίδια έσοδα από άλλους πόρους, μια ενδεχόμενη αύξηση αυτών θα μπορούσε να λειτουργήσει καταλυτικά στην επίτευξη ζημιών στην χρήση. Η έννοια της αποδοτικότητας στους Φ.Δ.Π.Π.Ε. έχει περισσότερο να κάνει με την πραγματοποίηση μεγάλου όγκου δαπανών σε μία χρήση ή την μειωμένη εισροή κεφαλαίων κυρίως αφού τα αποτελέσματα της εκμετάλλευσης προσδιορίζονται από αυτούς τους δυο παράγοντες ως συνάρτηση των Αποτελεσμάτων Εκμετάλλευσης και όχι από την επίτευξη πωλήσεων.

Μία άλλη πιθανή αιτία για την πραγματοποίηση ζημιών εκμετάλλευσης είναι η πιθανότητα διενέργειας υπερεπενδύσεων από τους φορείς σε ακίνητα και λοιπά πάγια στοιχεία, οι οποίες απαιτούν μεγάλες ετήσιες αποσβέσεις που μειώνουν τα κέρδη των φορέων.

Επιπλέον, σύμφωνα με τον αριθμοδείκτη καλύψεως επενδύσεων, ο οποίος αποτελεί ενδεικτικό δείκτη δαπανών λειτουργίας ως υποκατηγορία των δεικτών αποδοτικότητας, οι νέες επενδύσεις των Φ.Δ.Π.Π.Ε για την περίοδο 2008-2010 χρηματοδοτήθηκαν κατά ένα μεγάλο ποσοστό, από τις πραγματοποιηθείσες αποσβέσεις της αντίστοιχης περιόδου.

Τέλος, η τάση του κλάδου των Φ.Δ.Π.Π.Ε. εμφανίζεται ανοδική γεγονός που συσχετίζεται με κύκλο ζωής των επιχειρησιακών προγραμμάτων που αυτοί υλοποιούν.

➤ Από την εξέταση των αριθμοδεικτών δομής κεφαλαίων και βιωσιμότητας φανερώνεται ότι η δομή των κεφαλαίων των Φ.Δ.Π.Π.Ε. αποτελείται κατά ένα μεγάλο ποσοστό από ίδια κεφάλαια και λιγότερο από κεφάλαια πιστωτών τους, καθώς επίσης, και ότι η χρηματοδότηση των παγίων στοιχείων τους προέρχεται από τα ίδια κεφάλαια των φορέων κυρίως. Το γεγονός αυτό υποδεικνύει ότι αφενός οι συγκεκριμένοι φορείς έχουν την δυνατότητα κάλυψης των υποχρεώσεών τους μακροχρόνια και αφετέρου ότι η χρήση ξένων κεφαλαίων γίνεται στο βαθμό που αυξάνεται η αποδοτικότητα των ίδιων κεφαλαίων.

Δεδομένου ότι οι Φ.Δ.Π.Π.Ε. καλύπτουν σχεδόν όλες τους τις υποχρεώσεις με κεφάλαια που προέρχονται από κρατικές και ευρωπαϊκές επιδοτήσεις, η χρήση ξένων κεφαλαίων οφείλεται είτε στο μεγάλο ύψος των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων που εμφανίζουν οι φορείς κατά περιόδους καθυστέρησης εκταμιεύσεων είτε στην αξία των παγίων και στο ύψος των διενεργούμενων αποσβέσεων καθώς μια υπερεπένδυση των κεφαλαίων των φορέων σε ακίνητα και λοιπά πάγια στοιχεία απαιτεί μεγάλες ετήσιες αποσβέσεις, οι οποίες μειώνουν τα κέρδη τους και συνεπώς τα ίδια κεφάλαια τους σε σχέση με το σύνολο των κεφαλαίων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5:

ΈΡΕΥΝΑ ΤΩΝ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΩΝ ΒΕΛΙΩΣΗΣ ΤΗΣ ΥΠΑΡΧΟΥΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΩΝ Φ.Δ.Π.Π.

Στα αποτελέσματα της έρευνας που περιγράφονται ακολούθως, γίνεται παρουσίαση όλων των απόψεων που κατατέθηκαν κατά τη διάρκεια αυτής. Η παράθεση των αποτελεσμάτων γίνεται με τρόπο ευνόητο και ελκυστικό στον αναγνώστη, ευελπιστώντας να αποτελέσει βάση για περαιτέρω μελέτη και έρευνα των Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Ελλάδος. Συγκεκριμένα, παρατέθηκαν απόψεις, μεμονωμένες τοποθετήσεις, και έγινε προσπάθεια ομαδοποίησης (επουδενί γενίκευσης) και γραφικής απεικόνισης συχνοτήτων των απαντήσεων. Σημειώνεται ότι ζητούμενο είναι πάντα ο εντοπισμός των τάσεων, η εξαγωγή συμπερασμάτων και όπου επιτρέπεται η επισήμανση προτάσεων για τη βελτίωση της παρούσας κατάστασης και όχι η ποσοτικοποίηση ή στατιστική ανάλυση των αποτελεσμάτων.

5.1 Υφιστάμενη κατάσταση Φ.Δ.Π.Π. και Οικονομική Αυτοτέλεια

Οι πρώτες πέντε ερωτήσεις του ερωτηματολογίου αφορούν στην αξιολόγηση της υπάρχουσας κατάστασης, σε σχέση με την ανάπτυξη της οικονομικής αυτοτέλειας των Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Ελλάδος (δυνατότητες, λόγοι ανάπτυξης, αίτια μη επίτευξης, σημασία).

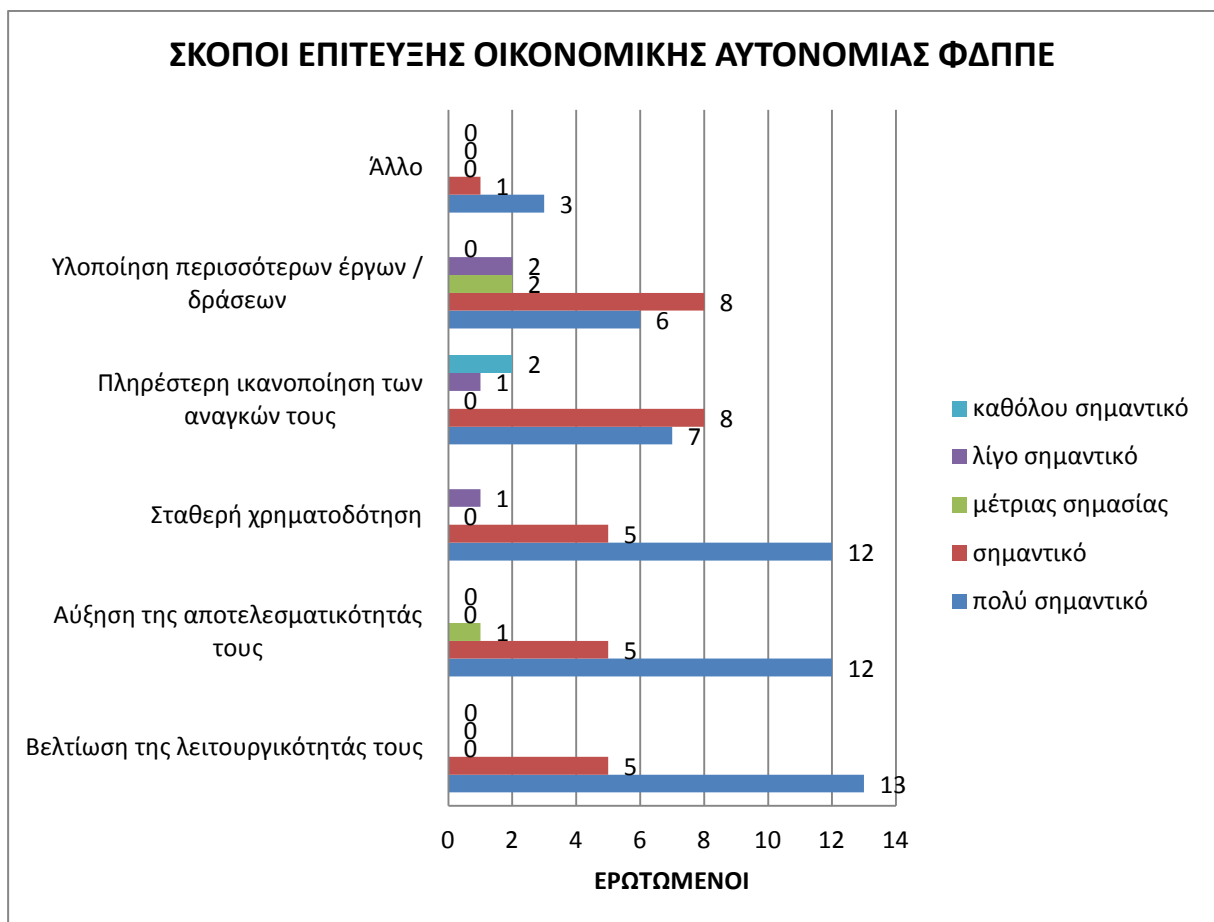
Διάγραμμα 5.1: Δυνατότητα οικονομικής αυτονομίας ΦΔΠΠΕ

Στην ερώτηση αν οι Φ.Δ.Π.Π.Ε. έχουν δυνατότητες να λειτουργήσουν ως οικονομικά αυτόνομοι οργανισμοί, οι απόψεις των ερωτώμενων δίστανται (Διάγραμμα 5.1). Η πλειοψηφία όσων απάντησαν αρνητικά, βάσισαν την απάντησή τους στο γεγονός ότι οι υφιστάμενες νομικές διατάξεις που πλαισιώνουν την λειτουργία αυτών των φορέων, δεν δίνουν σε αυτούς την δυνατότητα να παράγουν έσοδα. Ωστόσο, κατατέθηκαν και απόψεις κατά τις οποίες οι Φ.Δ.Π.Π.Ε. δεν θα πρέπει να αποτελέσουν αυτόνομες οικονομικές μονάδες καθώς σε αυτούς έχουν μετατεθεί από την κεντρική διοίκηση του κράτους καθήκοντα δημόσιου χαρακτήρα, ασκούν δηλαδή δημόσιο λειτουργήμα. Επίσης, διατυπώθηκε και η άποψη ότι η οικονομική αυτοτέλεια των Φ.Δ.Π.Π.Ε. κρύβει κινδύνους κατά του φυσικού περιβάλλοντος των Προστατευόμενων Περιοχών, χάριν της ανάγκης είσπραξης εσόδων. Υπό αυτήν οπτική γωνία θα πρέπει οι Φ.Δ.Π.Π.Ε. να αποβλέπουν όχι στην οικονομική τους αυτοτέλεια αλλά στην οικονομική τους βιωσιμότητα μέσω τόσο της κρατικής όσο και της ιδιωτικής χρηματοδότησής τους.

Οι πιο σημαντικοί λόγοι για τους οποίους θα πρέπει στο μέλλον οι Φ.Δ.Π.Π.Ε. να αποτελέσουν οικονομικά αυτόνομους οργανισμούς είναι για να βελτιώσουν τόσο την λειτουργικότητα τους όσο και την αποτελεσματικότητά τους καθώς και για να εξασφαλίσουν σταθερότητα στην χρηματοδότηση των κεφαλαίων τους μέσω ίδιων εσόδων. Επίσης, πολλοί συμφωνούν ότι μέσω της οικονομικής αυτοτέλειας των φορέων θα επιτευχθεί η πληρέστερη ικανοποίηση των αναγκών αυτών. Τέλος, σημαντική αποδεικνύεται και η ανάγκη των φορέων για την υλοποίηση περισσότερων έργων και δράσεων που θα χρηματοδοτηθούν από τα ίδια κεφάλαια.

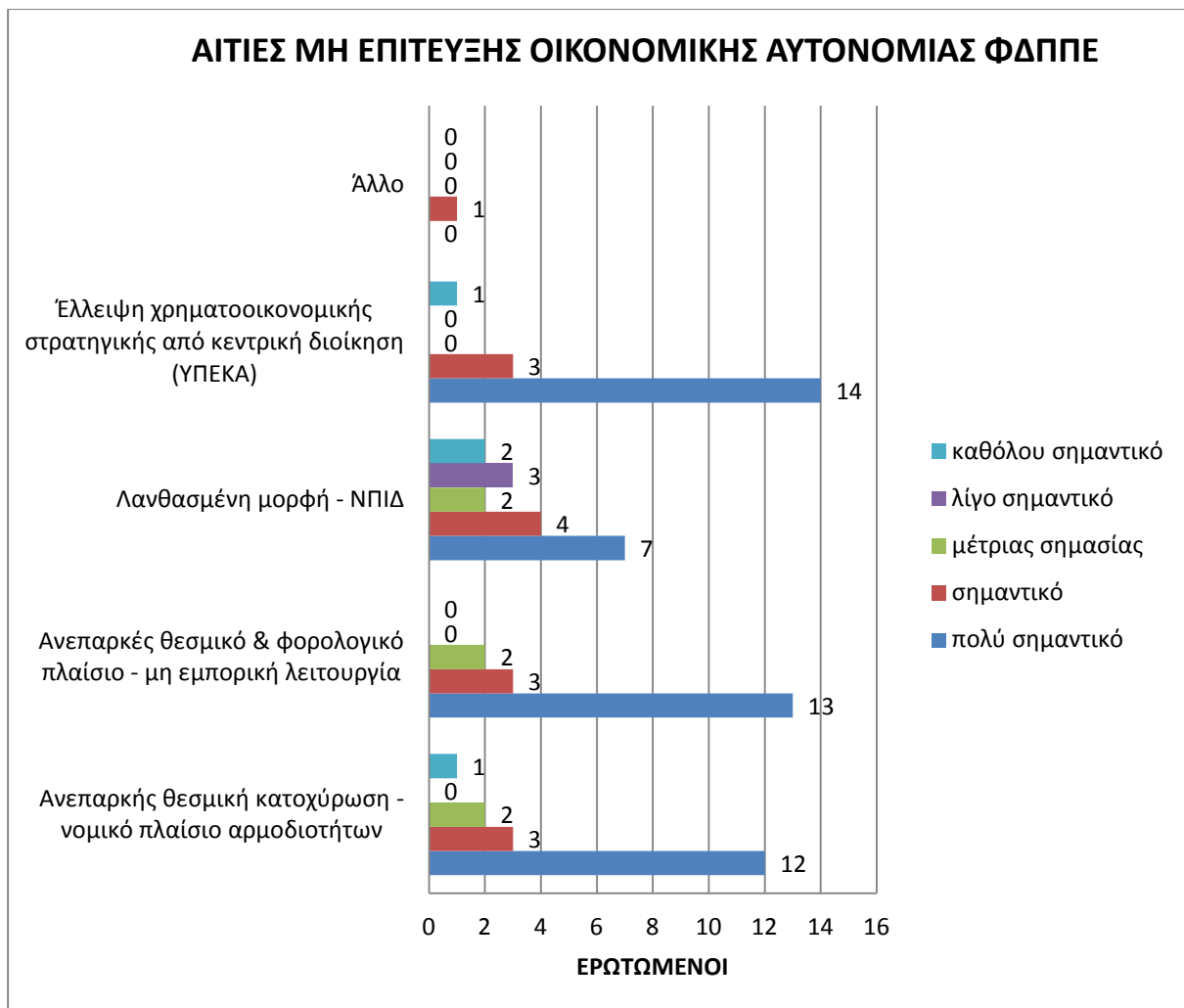
Άποψη των ειδικών που παρατέθηκε συμπληρωματικά, είναι ότι με την οικονομική αυτονομία των Φ.Δ.Π.Π.Ε. θα επιτευχθεί και η αντιπροσωπευτικότερη σύνθεση των Διοικητικών Συμβουλίων στα οποία θα έπρεπε να συμμετέχουν εκπρόσωποι των εκάστοτε Διοικητικών Αρχών των Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης καθώς και να υπάρχει μεγαλύτερη αντιπροσώπευση των κατά περίπτωση αρμόδιων τμημάτων των Πανεπιστημίων. Επίσης, η ανάδειξη και η προβολή του περιβάλλοντος και της ευρύτερης πολιτιστικής και πολιτισμικής κληρονομιάς των περιοχών όπου δραστηριοποιούνται οι φορείς, είναι ένας λόγος για τον οποίο πρέπει οι φορείς αυτοί να ενδυναμωθούν οικονομικά, έχοντας έσοδα από ίδιους πόρους, προκειμένου να μπορούν να επενδύσουν και σε τέτοιου είδους δραστηριότητες. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να σημειωθεί ότι, αφού οι Φ.Δ.Π.Π.Ε. χρηματοδοτούνται κυρίως μέσω ευρωπαϊκών προγραμμάτων, η ανάπτυξη δραστηριοτήτων και η υλοποίηση έργων που δεν εμπίπτουν ακριβώς στον άξονα δραστηριότητάς αυτών, δεν γίνονται επιλέξιμες προς

χρηματοδότηση από τα προγράμματα αυτά. Αναφορά γίνεται και στην επίτευξη μεγαλύτερου βαθμού αποδοχής των Φ.Δ.Π.Π.Ε. από την τοπική κοινωνία, καθώς αυτοί, ως αυτόνομες οικονομικές μονάδες, θα είναι απαγκιστρωμένες από την στενή δημόσια διοίκηση, λαμβάνοντας μια πιο ευέλικτη δομή. Στο Διάγραμμα 5.2 που ακολουθεί παρουσιάζονται συνοπτικά οι λόγοι για τους οποίους θα πρέπει στο μέλλον οι Φ.Δ.Π.Π.Ε. να αποτελέσουν οικονομικά αυτόνομους οργανισμούς.

Διάγραμμα 5.2: Σκοποί επίτευξης οικονομικής αυτονομίας ΦΔΠΠΕ

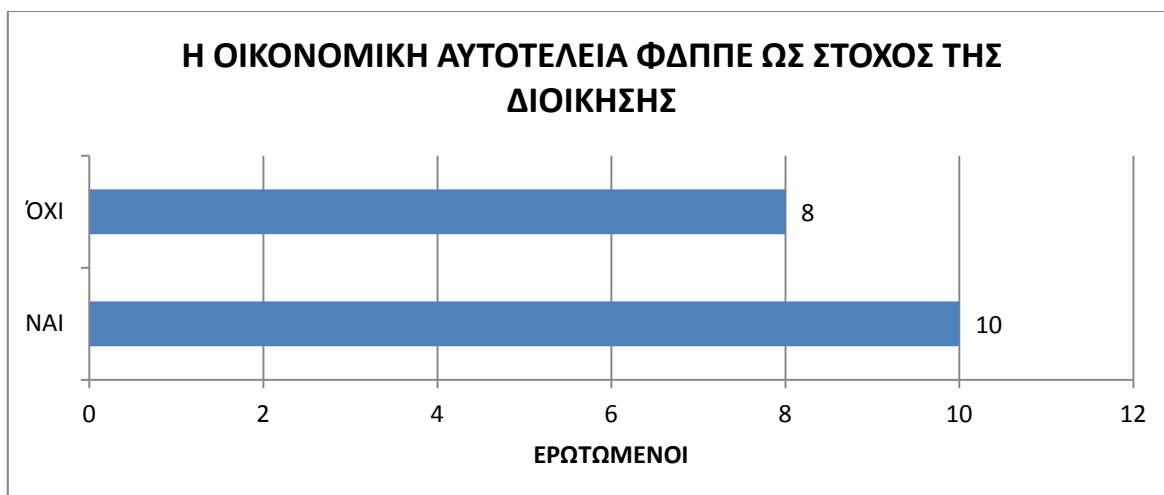
Παρόλα αυτά, διαπιστώνεται ως κοινή αποδοχή ότι δεν έχει γίνει κάποια προσπάθεια για την οικονομική αυτονόμηση των Φ.Δ.Π.Π.Ε. ή έστω την ενίσχυση τους με σκοπό την επίτευξη ίδιων εσόδων, και οι λόγοι που παρατίθενται (Διάγραμμα 5.3) δείχνουν εξίσου σημαντικοί.

Διάγραμμα 5.3: Αιτίες μη επίτευξης οικονομικής αυτονομίας ΦΔΠΠΕ

Σημαντικότεροι λόγοι για τους οποίους σήμερα οι Φ.Δ.Π.Π.Ε. δεν οδεύουν προς την κατεύθυνση της οικονομικής ανεξαρτησίας είναι η έλλειψη χρηματοοικονομικής στρατηγικής καθοδήγησης από την κεντρική διοίκηση (ΥΠΕΚΑ) καθώς και το ανεπαρκές θεσμικό και φορολογικό πλαίσιο σύμφωνα με το οποίο δεν μπορεί να αναπτυχθεί η εμπορική λειτουργία στους φορείς αυτούς. Σημαντικό ρόλο στην υστέρηση της οικονομικής αυτοτέλειας αυτών διαδραματίζει και η ανεπαρκής θεσμική τους κατοχύρωση σύμφωνα με την οποία θα ενισχύεται το νομικό πλαίσιο αρμοδιοτήτων των Φ.Δ.Π.Π.Ε.

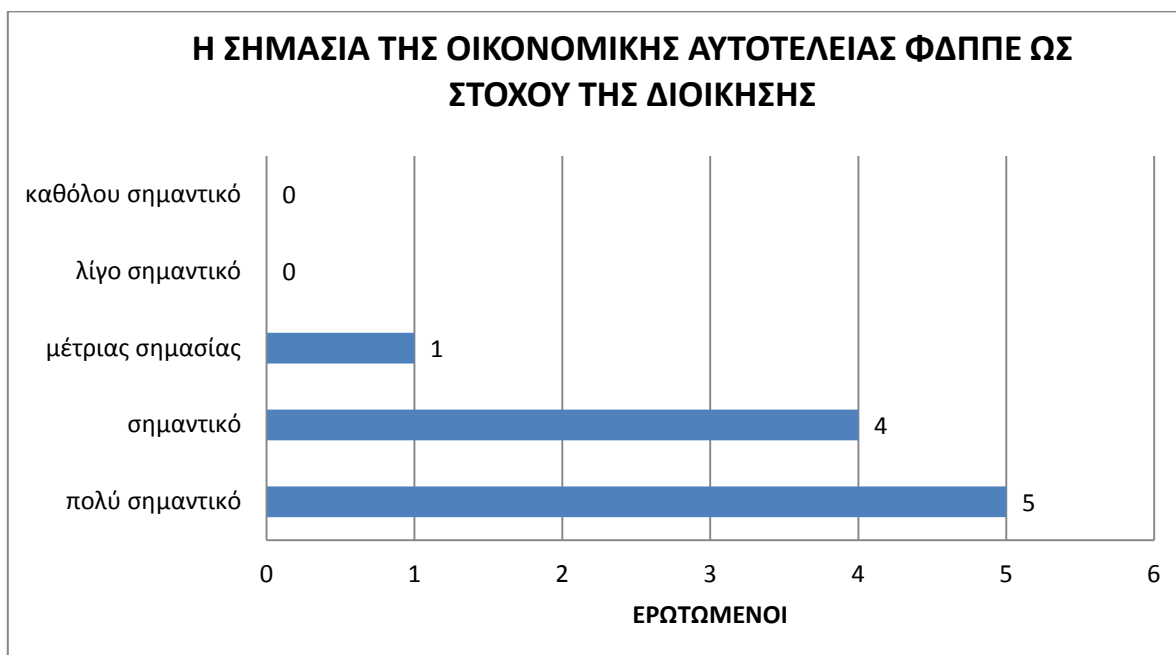
Συμπληρωματικά, υποστηρίχθηκε ότι η υστέρηση αυτή οφείλεται και στην έλλειψη πολιτικής βούλησης για την βελτίωση της αποτελεσματικότητας της λειτουργίας και του ρόλου των Φ.Δ.Π.Π.Ε.

Διάγραμμα 5.4: Η οικονομική αυτοτέλεια ΦΔΠΠΕ ως στόχος της Διοίκησης

Στην ερώτηση εάν η οικονομική αυτοτέλεια του εκάστοτε φορέα αποτελεί στρατηγικό στόχο της Διοίκησης αυτού, για τους περισσότερους Φ.Δ.Π.Π.Ε. ισχύει, ενώ για ένα μεγάλο μέρος Φ.Δ.Π.Π.Ε. δεν ισχύει κάτι τέτοιο (Διάγραμμα 5.4).

Επιπλέον, για όσους Φ.Δ.Π.Π.Ε. απαντήθηκε ότι η οικονομική τους αυτοτέλεια αποτελεί στρατηγικό διοικητικό στόχο, η πλειοψηφία των ερωτώμενων θεωρεί ότι ο στόχος αυτός είναι υψηλής και πολύ υψηλής σημασίας (Διάγραμμα 5.5).

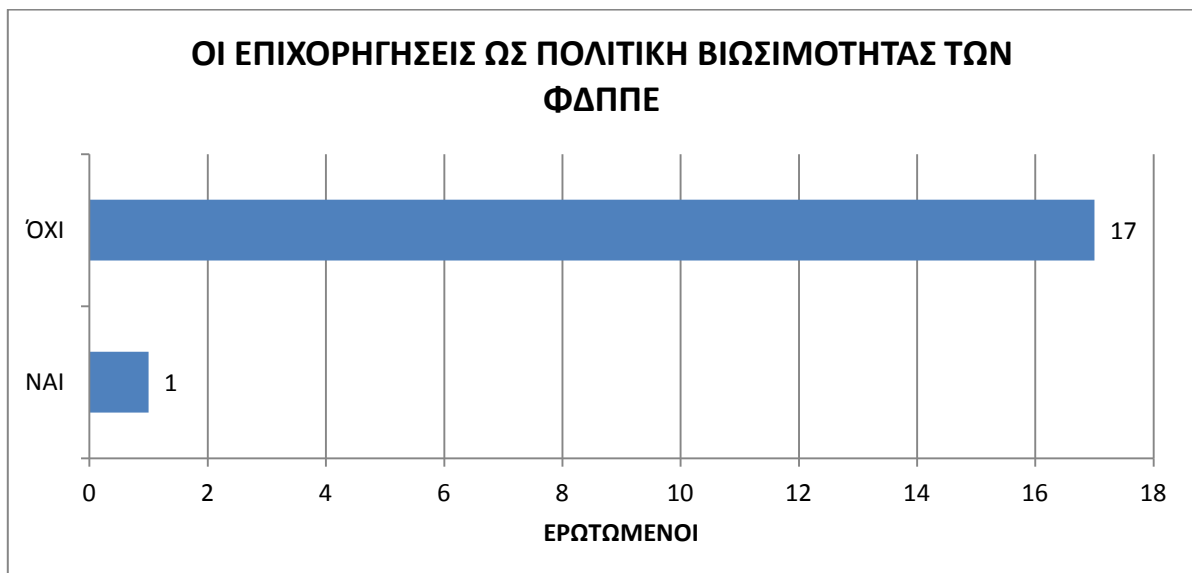
Διάγραμμα 5.5: Η σημασία της οικονομικής αυτοτέλειας ΦΔΠΠΕ ως στόχου της Διοίκησης

Στο σημείο αυτό, και σε σχέση με τις δύο προηγούμενες ερωτήσεις, συμπληρώθηκε από τους ειδικούς πως αν και η οικονομική αυτοτέλεια των φορέων που εκπροσωπούν, δεν αποτελεί στρατηγικό στόχο της διοίκησης τους, η οικονομική βιωσιμότητα των Φ.Δ.Π.Π.Ε. θεωρείται υψίστης σημασίας.

5.2 Οικονομικά των Φ.Δ.Π.Π. & Πηγές Εσόδων

Ακολούθως, εξετάστηκαν θέματα αναφορικά με τα οικονομικά των Φ.Δ.Π.Π.Ε. και τις δυνητικές πηγές εσόδων τους (πολιτική επιχορηγήσεων-βιωσιμότητα, ίδια έσοδα, ίδια έσοδα/λειτουργικά έξοδα, δυνητικά ίδια έσοδα, δυνητικά ίδια έσοδα/λειτουργικά έξοδα, πιθανές πηγές εσόδων, σημασία δυνητικών πηγών εσόδων).

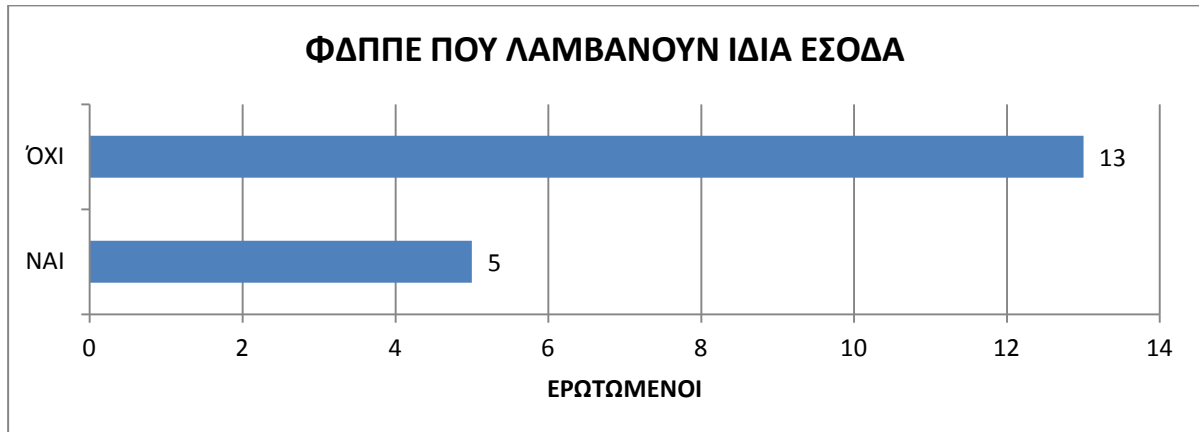
Είναι γεγονός ότι τα έσοδα των Φ.Δ.Π.Π.Ε. έως σήμερα, στο μεγαλύτερο ποσοστό, αποτελούνται από κοινοτικές και εθνικές επιχορηγήσεις. Στην ερώτηση αν η πολιτική αυτή κρίνεται επαρκής για την βιωσιμότητα των φορέων, όλοι οι ερωτώμενοι απάντησαν αρνητικά (Διάγραμμα 5.6).

Διάγραμμα 5.6: Οι επιχορηγήσεις ως πολιτική βιωσιμότητας των ΦΔΠΠΕ

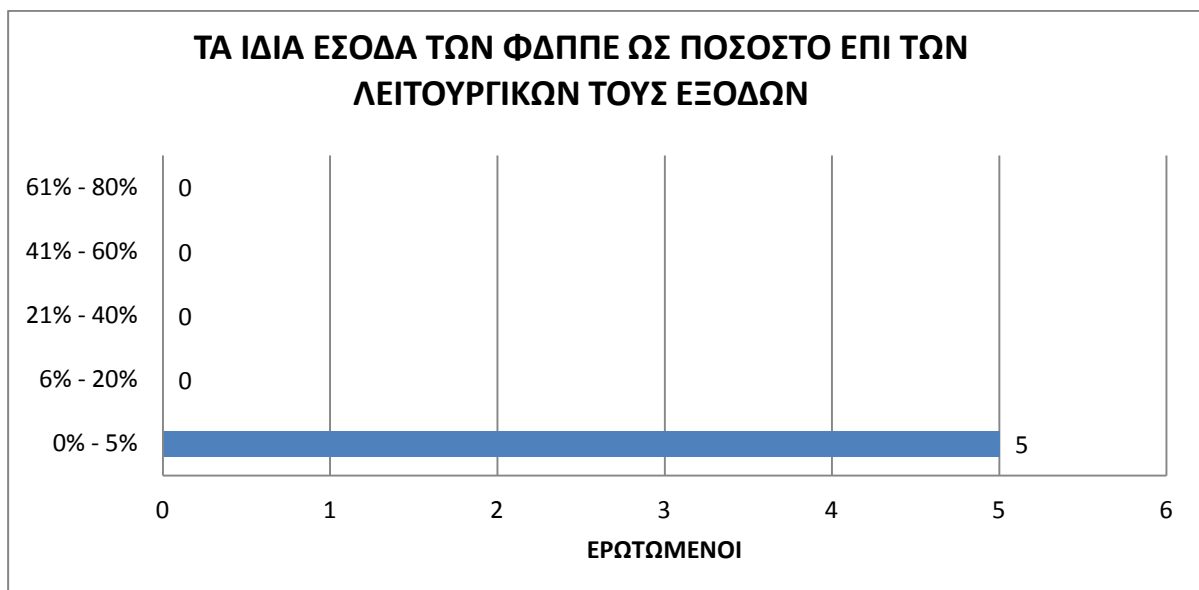
Αναφορικά με την ύπαρξη ίδιων εσόδων στους Φ.Δ.Π.Π.Ε., π.χ. από δωρεές, οικοτουριστικές δράσεις, από τέλη επί της τιμής παραγόμενης ηλεκτρικής ενέργειας εντός της

προστατευόμενης περιοχής κ.α., πέραν των εσόδων που αυτοί λαμβάνουν από κοινοτικές και εθνικές επιδοτήσεις, οι περισσότεροι ερωτώμενοι απάντησαν ότι ο φορέας που εκπροσωπούν δεν λαμβάνει τέτοιου ίδιους έσοδα (Διάγραμμα 5.7).

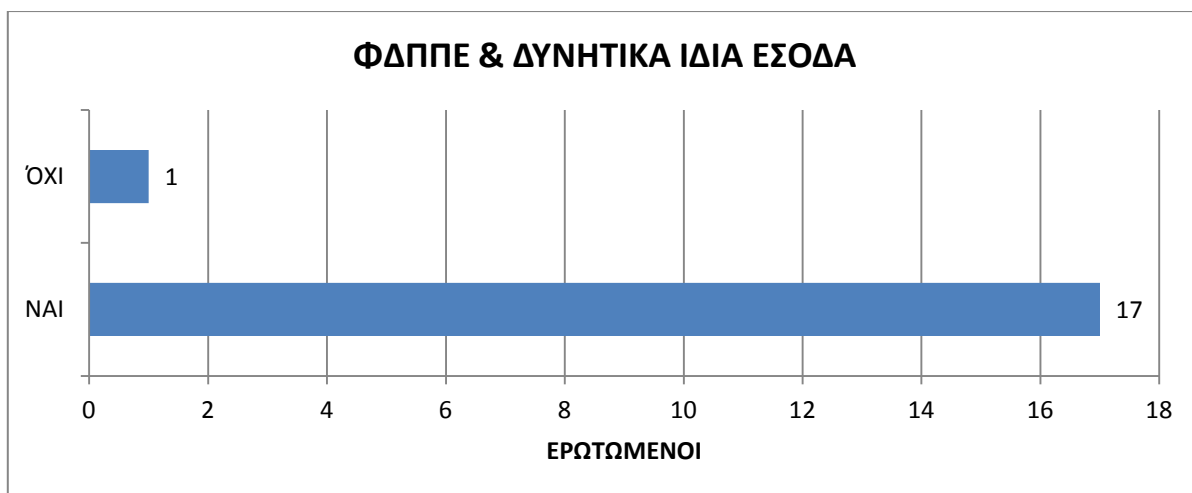

Διάγραμμα 5.7: ΦΔΠΠΕ που λαμβάνουν ίδια έσοδα

Επιπλέον, για όσους Φ.Δ.Π.Π.Ε. απαντήθηκε ότι ο φορέας που εκπροσωπούν λαμβάνει ίδια έσοδα, το υποσύνολο αυτό των ερωτώμενων θεωρεί ότι τα έσοδα αυτά ανέρχονται έως την τάξη του 5% επί των λειτουργικών δαπανών (π.χ. μισθοδοσία, ΔΕΗ, υπηρεσίες λογιστή κλπ) του φορέα (Διάγραμμα 5.8).

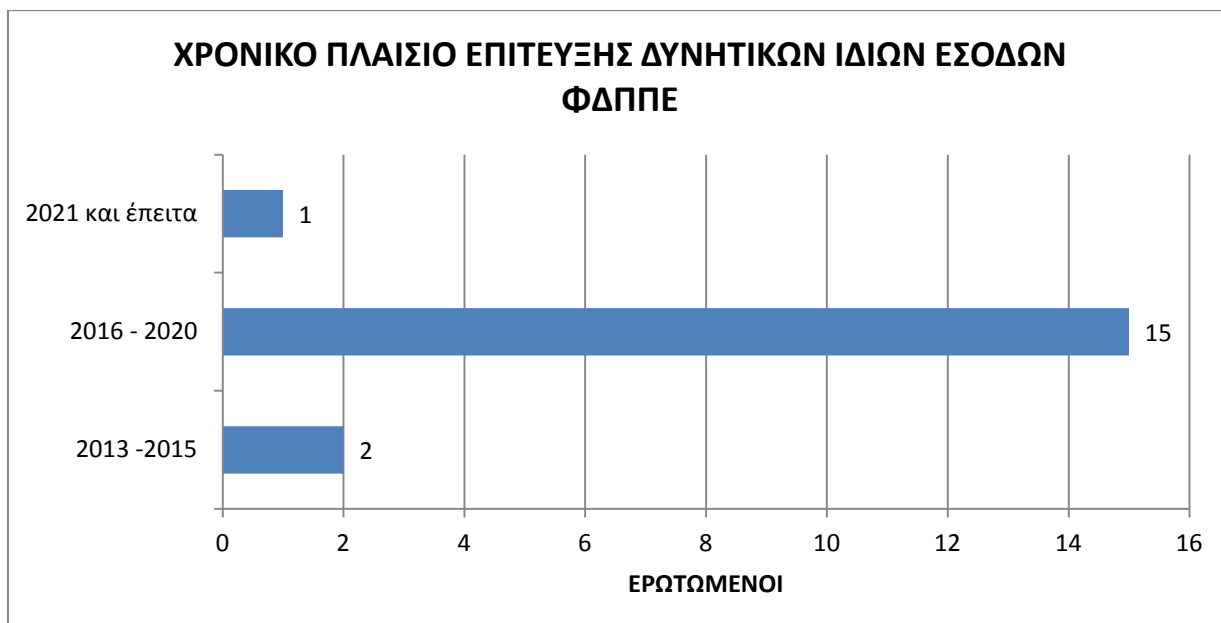
Διάγραμμα 5.8: Τα ίδια έσοδα των ΦΔΠΠΕ ως ποσοστό επί των λειτουργικών δαπανών

Διάγραμμα 5.9: ΦΔΠΠΕ & Δυνητικά ίδια έσοδα

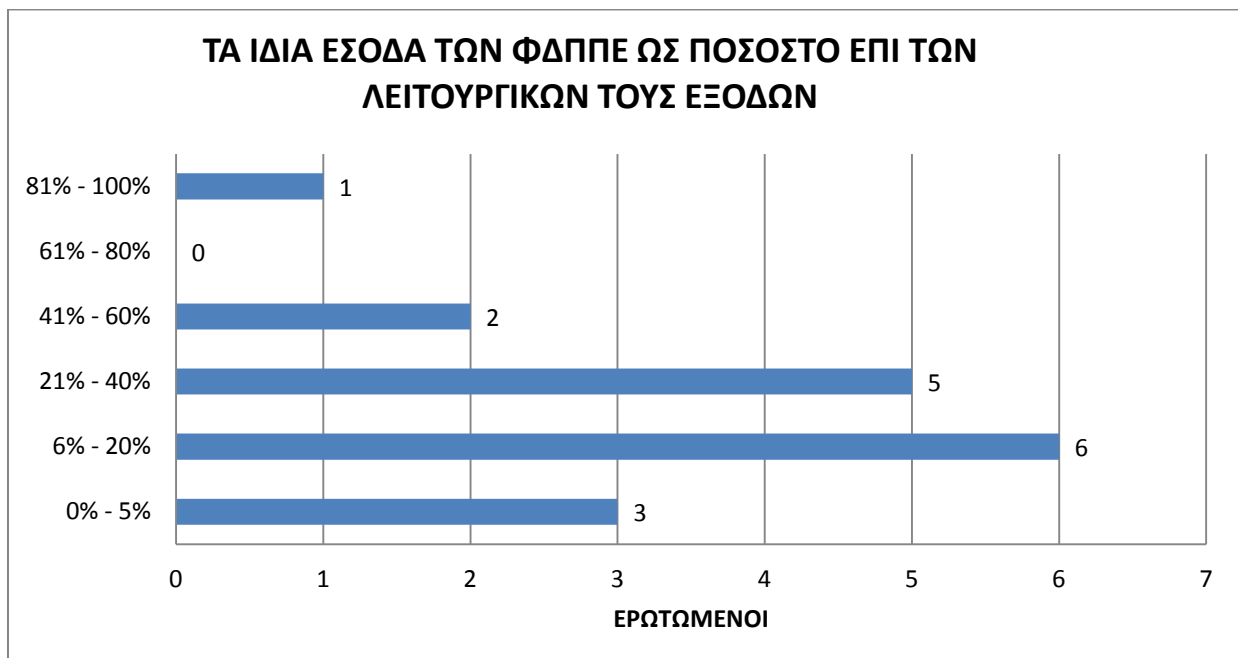
Κοινή ομολογία σχεδόν όλων, πλην ενός, συμμετεχόντων στην έρευνα, είναι ότι ο φορέας που εκπροσωπούν έχει την δυνατότητα στο μέλλον να επιτύχει ίδια έσοδα ή να αυξήσει την τάξη μεγέθους αυτών που ήδη λαμβάνει (Διάγραμμα 5.9).

Σε αυτή την περίπτωση, η πλειοψηφία των ερωτώμενων εκτίμησε ότι η λήψη τέτοιου είδους εσόδων θα μπορούσε να επιτευχθεί ή να βελτιωθεί κατά την επόμενη προγραμματική περίοδο (2016-2020), ενώ υπήρξαν και μεμονωμένες εκτιμήσεις για την πραγματοποίηση αυτής της δυνατότητας, στο πλαίσιο της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου (2013-2015) καθώς και μακροπρόθεσμα, δηλαδή από το 2021 και έπειτα (Διάγραμμα 5.10).

Διάγραμμα 5.10: Χρονικό πλαίσιο επίτευξης δυνητικών ιδίων εσόδων ΦΔΠΠΕ

Συνεχίζοντας, και σχετικά με το ύψος των δυνητικών ιδίων εσόδων των Φ.Δ.Π.Π.Ε. ως ποσοστό των λειτουργικών δαπανών αυτών (π.χ. μισθοδοσία, ΔΕΗ, υπηρεσίες λογιστή κλπ), οι γνώμες των ερωτώμενων ποικίλουν. Πολλοί από αυτούς εκτιμούν ότι ο λόγος των δυνητικών ιδίων εσόδων προς τα λειτουργικά έξοδα των φορέων θα κυμαίνεται μεταξύ του 6% έως 20%. Επίσης, αρκετοί συμμετέχοντες θεωρούν ότι ο λόγος αυτός θα είναι λίγο μεγαλύτερος και θα ανέρχεται έως το 40%. Υπάρχουν μερικοί ερωτώμενοι όπου πιστεύουν ότι η αναλογία αυτή θα είναι πολύ μικρότερη, δηλαδή έως 5% ενώ άλλοι ότι θα είναι της τάξης 41%-60%. (Διάγραμμα 5.8). Τέλος, υπάρχει μία μεμονωμένη περίπτωση όπου εκτιμά ότι αυτού του είδους τα έσοδα θα μπορούν να καλύψουν το σύνολο των λειτουργικών εξόδων του φορέα που εκπροσωπεί (Διάγραμμα 5.11).

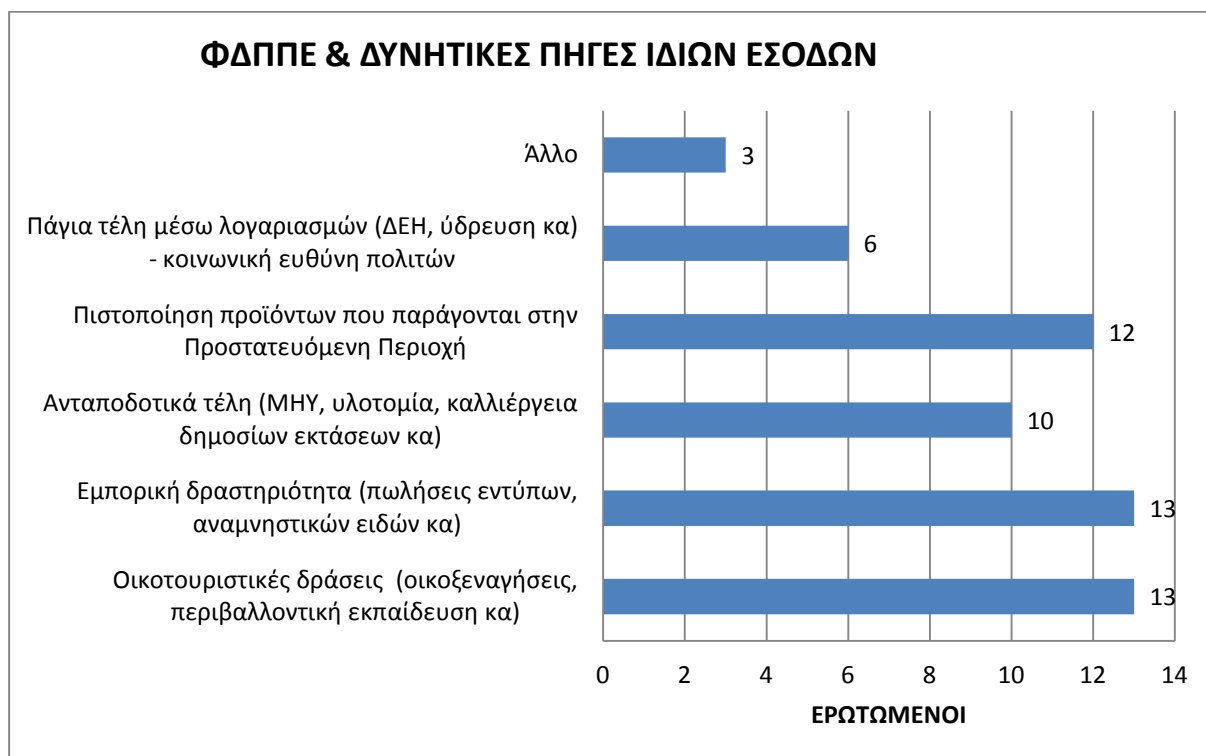

Διάγραμμα 5.11: Τα ίδια έσοδα των ΦΔΠΠΕ ως ποσοστό επί των λειτουργικών τους εξόδων

Οι πιο δημοφιλείς πηγές, πέραν των επιχορηγήσεων, από τις οποίες θα μπορούσαν να επιτευχθούν έσοδα είναι τόσο οι οικοτουριστικές δράσεις (οικοξεναγήσεις, περιβαλλοντική εκπαίδευση κ.α.), όσο και η άσκηση της εμπορικής δραστηριότητας από τους Φ.Δ.Π.Π.Ε. για την πώληση εντύπων, αναμνηστικών ειδών κλπ. Ακλουθούν η είσπραξη εσόδων από την πιστοποίηση προϊόντων που παράγονται εντός της Προστατευόμενης Περιοχής καθώς και η πραγματοποίηση εσόδων μέσω είσπραξης ανταποδοτικών τελών. Επιπλέον, αρκετοί ερωτώμενοι θεωρούν την είσπραξη εσόδων μέσω λογαριασμών κοινής ωφέλειας, με την

μορφή εισφοράς κοινωνικής ευθύνης των πολιτών υπέρ των Προστατευόμενων Περιοχών, ως πιθανή πηγή εσόδων.

Περαιτέρω, προτάθηκαν ως πηγή εσόδων η καθιέρωση εισιτηρίου επίσκεψης καθώς και έσοδα από την παροχή υπηρεσιών προς τρίτους. Στο Διάγραμμα 5.12 που ακολουθεί, παρουσιάζονται συνοπτικά οι πιθανές πηγές από τις οποίες μπορούν να επιτευχθούν έσοδα, πέραν των επιχορηγήσεων, για τους Φ.Δ.Π.Π.Ε.

Διάγραμμα 5.11: ΦΔΠΠΕ & δυναμικές πηγές ιδίων εσόδων

Αναλυτικότερα και σε σχέση με την σημασία της κάθε δυναμικής ή υφιστάμενης πηγής ιδίων εσόδων για κάθε Φ.Δ.Π.Π. οι συμμετέχοντες εκτίμησαν ως πολύ σημαντικά τα έσοδα που σχετίζονται με την επισκεψιμότητα και την ενημέρωση του κοινού για τις Προστατευόμενες Περιοχές και συγκεκριμένα:

- ✓ έσοδα από οικοξεναγήσεις στην Προστατευόμενη Περιοχή (εισιτήριο),
- ✓ έσοδα από επισκέψεις στα μουσειακά εκθέματα των Κέντρων Πληροφόρησης (εισιτήριο),
- ✓ έσοδα από πωλήσεις αναμνηστικών ειδών και παραδοσιακών, βιολογικών, φιλοπεριβαλλοντικών και από ανακυκλωμένα υλικά προϊόντων,

- ✓ έσοδα από πωλήσεις εντύπων, χαρτών και πληροφοριακού υλικού καθώς και εκδόσεις των φορέων.

Σημαντικά θεωρούν και τα έσοδα που προέρχονται από πηγές που σχετίζονται με τους επαγγελματίες του τουρισμού. Συγκεκριμένα:

- ✓ έσοδα από τουριστική χρήση (πχ χρήση παραλίας με ανταποδοτικά έσοδα),
- ✓ έσοδα από τουριστικά τέλη για τις περιπτώσεις όπου αυξάνεται η τουριστική κίνηση λόγω του προστατευτέου αντικειμένου ή της Προστατευόμενης Περιοχής (πχ καρέτα-καρέτα),
- ✓ έσοδα από τέλη σε τουριστικές επιχειρήσεις που λειτουργούν εντός της Προστατευόμενης Περιοχής (καταλύματα, εστίαση κα),
- ✓ έσοδα από ελεγχόμενες θέσεις "ελεύθερου"²² camping,
- ✓ έσοδα από ελεγχόμενες θέσεις καντινών, περιπτέρων και άλλων μικροπωλητών που ασκούν την δραστηριότητά τους λόγω της ύπαρξης της Προστατευόμενης Περιοχής.

Εξίσου σημαντικά θεωρούνται και:

- ✓ έσοδα που προέρχονται από την πιστοποίηση προϊόντων που παράγονται εντός της Προστατευόμενης Περιοχής,
- ✓ έσοδα που σχετίζονται με συνδρομές και ειδικές άδειες κυνηγών,
- ✓ έσοδα που σχετίζονται με άδειες βόσκησης.

Για τις δύο τελευταίες περιπτώσεις τονίζεται οι άδειες θα παρέχονται έως του σημείου που θα επιτρέπει η φέρουσα ικανότητα του οικοσυστήματος.

Συνεχίζοντας, οι ερωτώμενοι εκτιμούν ότι έσοδα που θα προέρχονται από πηγές όπως:

- ✓ τέλη από επιχειρήσεις διαχείρισης σκουπιδιών και λυμάτων εντός της Προστατευόμενης Περιοχής ή εκτός αυτής αλλά που την επιβαρύνουν και
- ✓ έσοδα από δικαιώματα φωτογράφισης και κινηματογράφησης εντός της Προστατευόμενης Περιοχής,

έχουν μέτρια σημασία.

²² Στο σημείο αυτό να τονιστεί ότι, καθώς το ελεύθερο camping απαγορεύεται, με τον όρο αυτό η ερευνήτρια θέλει να αποδώσει την έννοια μιας εναλλακτικής μορφής camping, με λιγότερες ανεπτυγμένες υποδομές και οικολογικές εγκαταστάσεις.

Κατά τη γνώμη των συμμετεχόντων στην έρευνα, έσοδα που θα προκύπτουν ως ποσοστό των εσόδων και παραβόλων που εισπράττει η πολεοδομία για άδειες χρήσεων εντός της Περιοχής Ευθύνης των φορέων, θεωρούνται λιγότερο σημαντικές.

Επιπλέον, σύμφωνα με τους ειδικούς, καθόλου σημαντικοί δεν είναι τα έσοδα που θα μπορούσαν να προέλθουν από τους παρακάτω πόρους:

- ✓ απόδοση τέλους για μισθώσεις δημόσιων εκτάσεων εντός της περιοχής ευθύνης των Φ.Δ.Π.Π.Ε. για γεωργικές καλλιέργειες, ιχθυοκαλλιέργειες και οστρακοκαλλιέργειες, υλοτομήσεις και αμμοληψίες,
- ✓ απόδοση τέλους για την εγκατάσταση και λειτουργία μεγάλων έργων όπως λιμάνια, αεροδρόμια, αυτοκινητόδρομοι, κοντά σε Προστατευόμενες Περιοχές,
- ✓ απόδοση τέλους κατά την αγορά ακινήτων για τις περιπτώσεις Προστατευόμενων Περιοχών όπου οικοπεδοποιήθηκαν δασικές εκτάσεις.

Ωστόσο, σε πολλές περιπτώσεις προτεινόμενων πηγών εσόδων, οι γνώμες των ερωτώμενων για την σημασία των πηγών αυτών ποικίλουν έντονα καθώς οι πηγές αυτές δεν αφορούν όλους τους Φ.Δ.Π.Π.Ε. λόγω της φύσης της Περιοχής Ευθύνης του κάθε φορέα (δάση, υγράτοποι, θαλάσσιες περιοχές). Τέτοιες πηγές εσόδων αποτελούν:

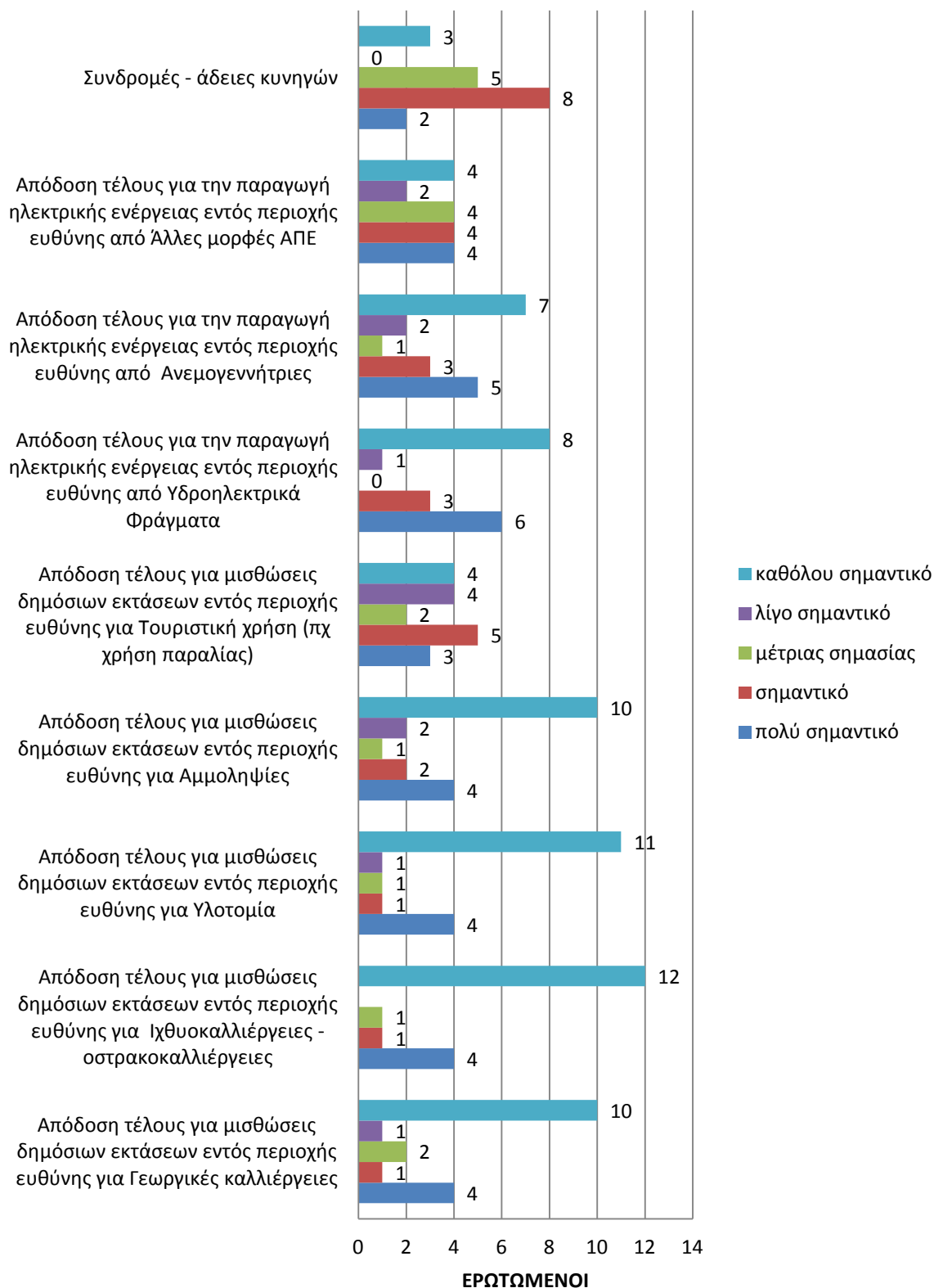
- ✓ η απόδοση τέλους για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας εντός των Προστατευόμενων Περιοχών από υδροηλεκτρικά φράγματα, ανεμογεννήτριες και άλλες μορφές ανανεώσιμων πηγών ενέργειας,
- ✓ η απόδοση πάγιων τελών μέσω λογαριασμών κοινής ωφελείας (ΔΕΗ, ύδρευση κα) ως κοινωνική ευθύνη πολιτών,
- ✓ η απόδοση τέλους από επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται νόμιμα εντός των Προστατευόμενων Περιοχών καθώς και από επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται εκτός Προστατευόμενων Περιοχών αλλά η λειτουργία τους τις επιβαρύνει,
- ✓ ομοίως, και η απόδοση τελών από Βιομηχανικά Πάρκα.

Τέλος, από τους ειδικούς ακόμη προτάθηκαν ή και συγκεκριμενοποιήθηκαν και οι κάτωθι δυνητικές πηγές πόρων για τους Φ.Δ.Π.Π.Ε. οι οποίες κρίθηκαν ως πολύ σημαντικές και σημαντικές:

- ✓ ανταποδοτικά τέλη επίβλεψης για καλή οργάνωση και λειτουργία γεωργικών καλλιεργειών (π.χ. αντιπλημμυρικές μελέτες, μελέτης προτύπων μέτρησης άλατος στο νερό κ.α.),
- ✓ έσοδα από παροχή υπηρεσιών περιβαλλοντικού περιεχομένου για λογαριασμό τρίτων (ιδιώτες και δημόσιο) όπως σεμινάρια, εκπόνηση μελετών, συμβουλευτικές υπηρεσίες - εμπειρογνωμοσύνες,
- ✓ έσοδα που θα προκύψουν από διαθήκες,
- ✓ έσοδα από μισθώσεις ακινήτων και
- ✓ έσοδα από την επιβολή παραβόλων για γνωμοδοτήσεις που παρέχουν οι Φ.Δ.Π.Π.Ε.

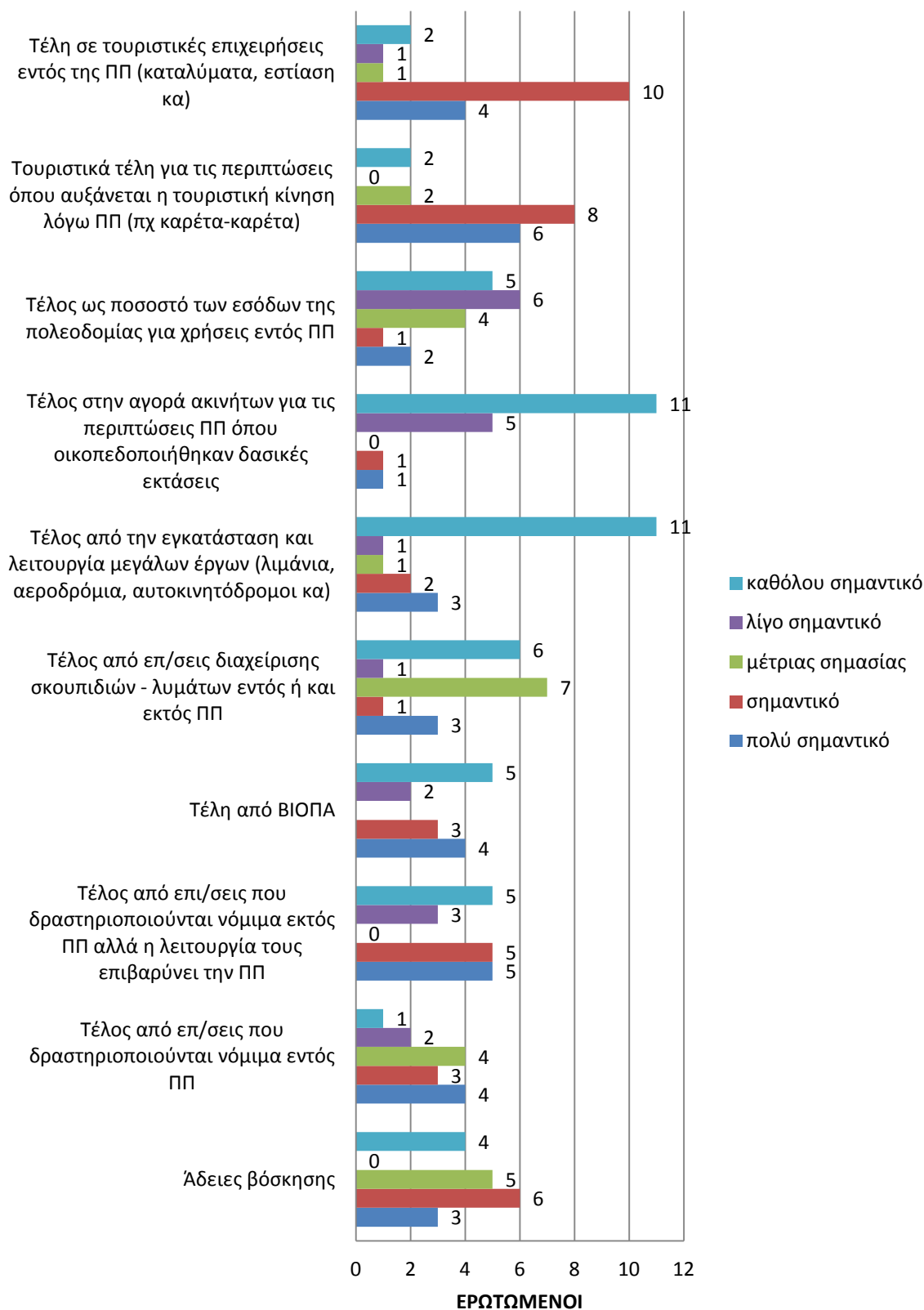
Στα Διαγράμματα 5.13α, 5.13β και 5.13γ αποτυπώνεται η φέρουσα σημασία δυνητικών και υφιστάμενων πηγών εσόδων για τους Φ.Δ.Π.Π.Ε., όπως εκτιμήθηκε από τους ειδικούς;

ΣΗΜΑΣΙΑ ΠΙΘΑΝΩΝ ΔΥΝΗΤΙΚΩΝ ΠΗΓΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΦΔΠΠΕ (Α ΜΕΡΟΣ)

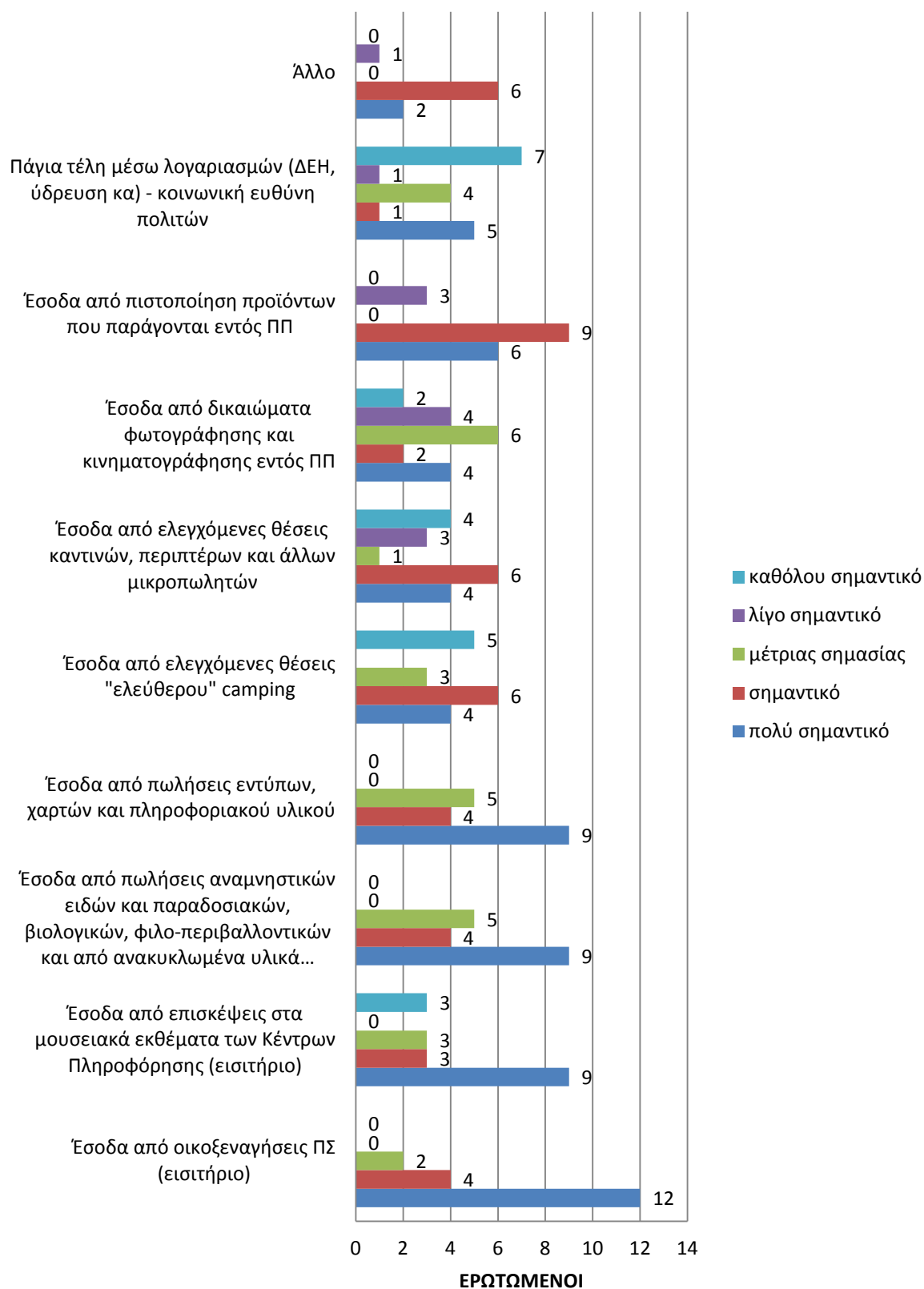
Διάγραμμα 5.13α: Σημασία πιθανών δυνατικών πηγών εσόδων ΦΔΠΠΕ (Α' μέρος)

ΣΗΜΑΣΙΑ ΠΙΘΑΝΩΝ ΔΥΝΗΤΙΚΩΝ ΠΗΓΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΦΔΠΠΕ (Β' ΜΕΡΟΣ)

Διάγραμμα 5.13β: Σημασία πιθανών δυναμικών πηγών εσόδων ΦΔΠΠΕ (Β' μέρος)

ΣΗΜΑΣΙΑ ΠΙΘΑΝΩΝ ΔΥΝΗΤΙΚΩΝ ΠΗΓΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΦΔΠΠΕ (Γ' ΜΕΡΟΣ)

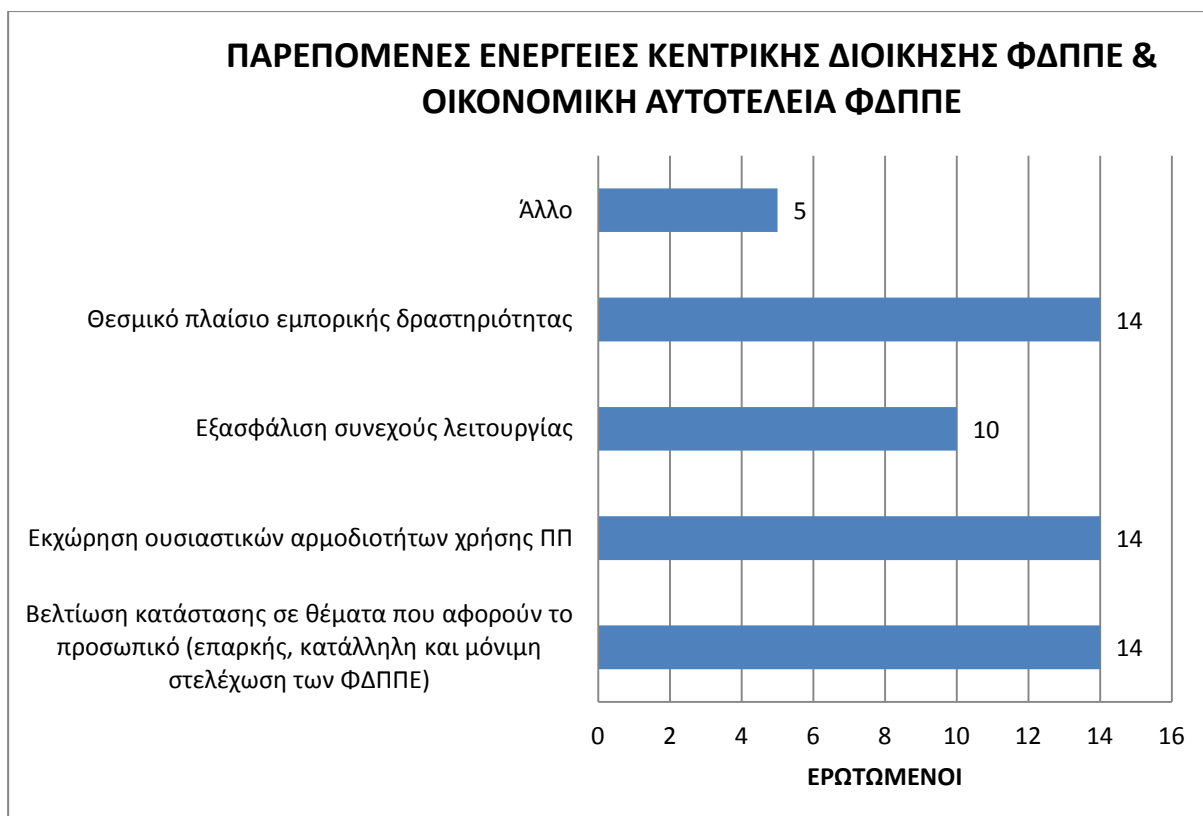
Διάγραμμα 5.13γ: Σημασία πιθανών δυναμικών πηγών εσόδων ΦΔΠΠΕ (Γ' μέρος)

5.3 Παρεπόμενες Ενέργειες

Κατόπιν, εξετάστηκαν θέματα που επικεντρώνονται στις παρεπόμενες ενέργειες που απαιτούνται, τόσο σε επίπεδο κεντρικής διοίκησης (ΥΠΕΚΑ), όσο και σε επίπεδο λειτουργικής μονάδας, προκειμένου να συμβάλουν στην οικονομική αυτοτέλεια των Φ.Δ.Π.Π.Ε.

Σχετικά με το τί θα μπορούσε να αλλάξει / βελτιωθεί σε επίπεδο Κεντρικής Διοίκησης (ΥΠΕΚΑ) ώστε οι Φ.Δ.Π.Π.Ε. να υφίστανται ως οικονομικά αυτόνομοι οργανισμοί (Διάγραμμα 5.14), οι ερωτώμενοι επέλεξαν σχεδόν όλες τις προτεινόμενες απαντήσεις γεγονός που δηλώνει την δυσαρέσκειά τους ως προς τους χειρισμούς της Κεντρικής Διοίκησης σε θέματα που αφορούν την βιωσιμότητα των φορέων. Κατ' αυτούς, η εκχώρηση ουσιαστικών αρμοδιοτήτων χρήσης της Προστατευόμενης Περιοχής στους Φ.Δ.Π.Π.Ε. αποτελεί επίμαχο ζήτημα, όπως και τροποποίηση / βελτίωση του θεσμικού πλαισίου που τους διέπει ώστε να είναι εφικτή η άσκηση της εμπορικής δραστηριότητας. Εξίσου σημαντικό θεωρείτο και η βελτίωση της κατάστασης σε θέματα που αφορούν το προσωπικό με την έννοια της επαρκούς, κατάλληλης και μόνιμης στελέχωσης των φορέων. Ακολουθεί η πρόταση για την εξασφάλιση της συνεχούς λειτουργίας των φορέων.

Αποψη των ειδικών που παρατέθηκε συμπληρωματικά, είναι ότι προς την κατεύθυνση αυτή θα συνέβαλε η δημιουργία μιας κεντρικής συντονιστικής υπηρεσίας για τους Φ.Δ.Π.Π.Ε. και ενός "fast track" κόμβου εξυπηρέτησης αυτών από το ΥΠΕΚΑ, καθώς επίσης η οργάνωση ενός Εθνικού Δικτύου Εθνικών Πάρκων. Επισημάνθηκε επιπλέον η ανάγκη του θεσμικού και ουσιαστικού διαχωρισμού αρμοδιοτήτων των "αδελφών" δομών (Δ/νσεις Δασών, Δ/νσεις Περιβάλλοντος Αποκεντρωμένων Διοικήσεων κτλ).

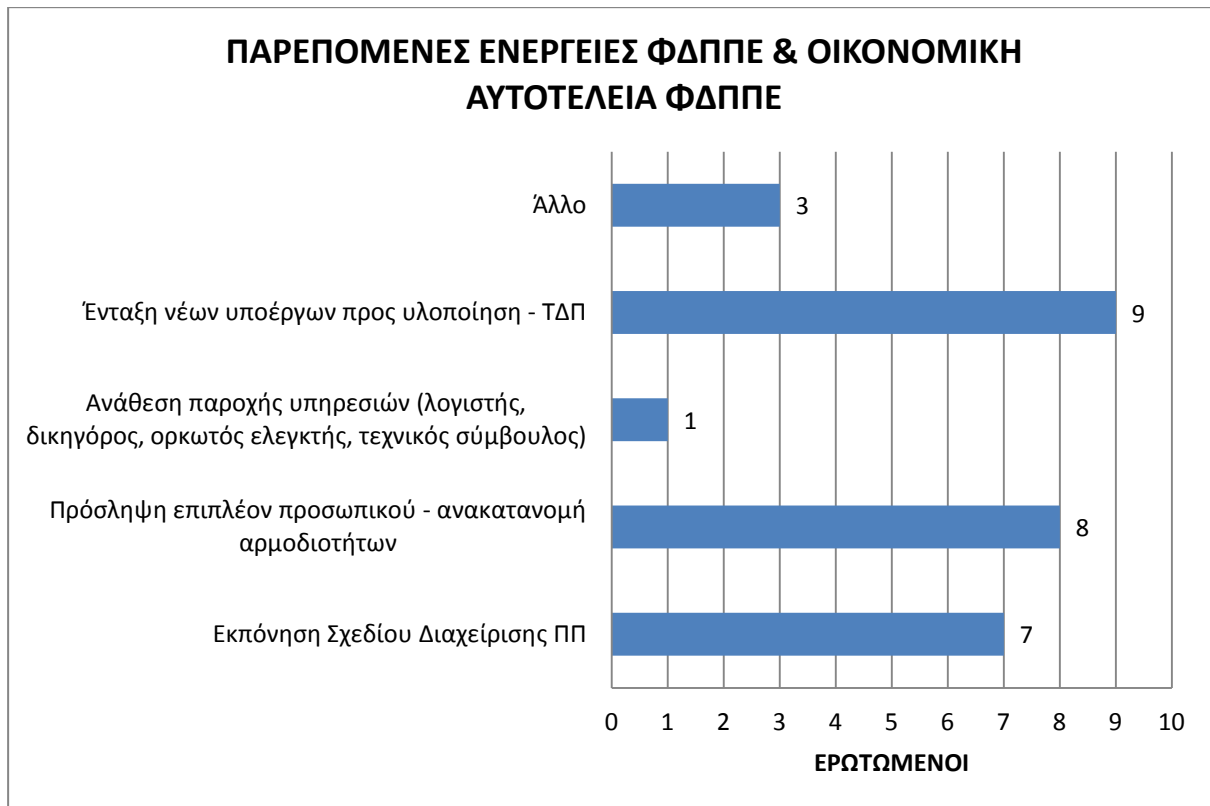
Διάγραμμα 5.14: Παρεπόμενες ενέργειες κεντρικής διοίκησης ΦΔΠΠΕ & οικονομική αυτοτέλεια ΦΔΠΠΕ

Όσον αφορά τις παρεπόμενες ενέργειες που θα πρέπει να υλοποιηθούν από την πλευρά των Φ.Δ.Π.Π.Ε. προκειμένου να συμβάλουν στην οικονομική αυτοτέλεια αυτών (Διάγραμμα 5.15), έμφαση δίνεται στην ένταξη και νέων έργων στα Τεχνικά Δελτία Πράξεων προς υλοποίηση από τους φορείς καθώς και στην πρόσληψη επιπλέον προσωπικού ή/και στην ανακατανομή των αρμοδιοτήτων αυτού. Ακολουθεί, η πρόταση για την εκπόνηση Σχεδίων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών, ενώ σε μία μόνο περίπτωση αναφέρθηκε η ανάθεση παροχής υπηρεσιών σε εξωτερικούς συνεργάτες (λογιστής, δικηγόρος, ορκωτός ελεγκτής, τεχνικός σύμβουλος κλπ).

Από τους ειδικούς προτάθηκε η αλλαγή νομικού πλαισίου και η έγκριση ειδικών περιβαλλοντικών μελετών θα συμβάλουν προς στην οικονομική αυτοτέλεια των φορέων.

Τέλος, αξιοσημείωτο είναι το γεγονός πως 4 συμμετέχοντες δήλωσαν ότι καμία από τις παρεπόμενες ενέργειες που προτείνεται να υλοποιηθούν από την πλευρά των Φ.Δ.Π.Π.Ε.,

δεν θα συνέβαλλε στην οικονομική αυτοτέλεια αυτών, επισημαίνοντας ότι κάποιες από τις προτεινόμενες ενέργειες έχουν ήδη υλοποιηθεί για τον φορέα που εκπροσωπούν.

Διάγραμμα 5.15: Παρεπόμενες ενέργειες ΦΔΠΠΕ & οικονομική αυτοτέλεια ΦΔΠΠΕ

5.4 SWOT Ανάλυση Περιβάλλοντος & Σχέση Φ.Δ.Π.Π. με Περιοχή

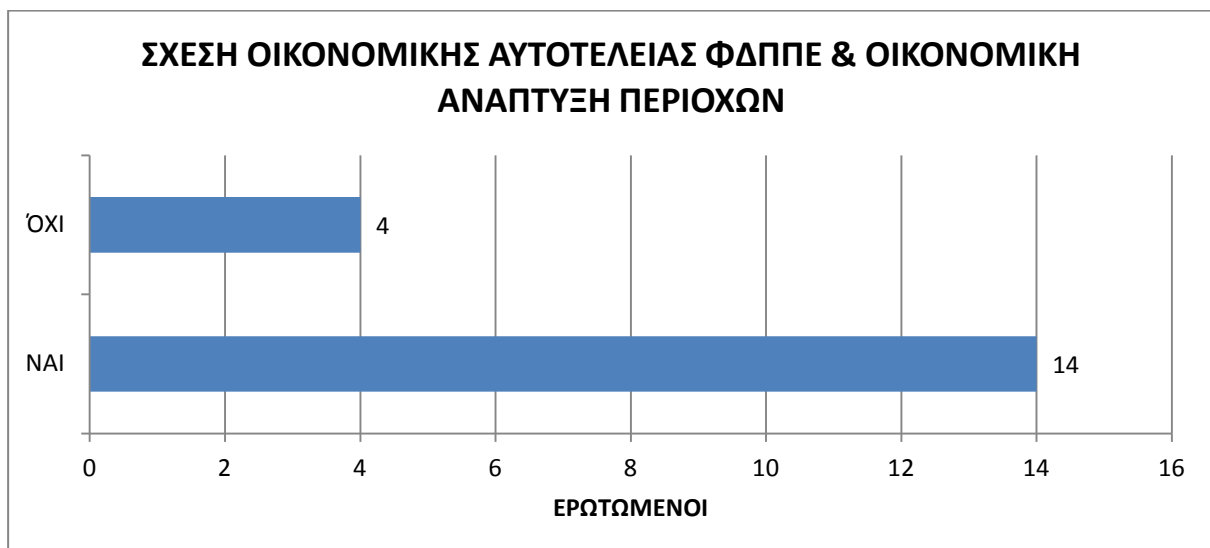
Εν συνεχεία, εξετάστηκε η σχέση των Φ.Δ.Π.Π.Ε. με την ευρύτερη περιοχή τους, καθώς και το εσωτερικό και εξωτερικό περιβάλλον αυτών, οι δυνάμεις και αδυναμίες τους, ανάλυση που είναι ευρέως γνωστή ως SWOT Ανάλυση (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats).

Στην ερώτηση αν ο Φορέας Διαχείρισης που εκπροσωπούν οι ερωτώμενοι, έχει ουσιαστικές αρμοδιότητες στην περιοχή υπάρχει μια διχογνωμία (Διάγραμμα 5.16). Όσοι απάντησαν αρνητικά, βάσισαν την απάντησή τους στα προβλήματα που δημιουργεί το ανεπαρκές θεσμικό πλαίσιο που διέπει την λειτουργία των Φ.Δ.Π.Π.Ε.

Διάγραμμα 5.16: Ουσιαστικές αρμοδιότητες ΦΔΠΠΕ στην περιοχή

Η πλειοψηφία όμως των ερωτώμενων πιστεύει ότι η οικονομική αυτοτέλεια των Φ.Δ.Π.Π.Ε. πρόκειται να συμβάλει στην οικονομική ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής τους (Διάγραμμα 5.17)

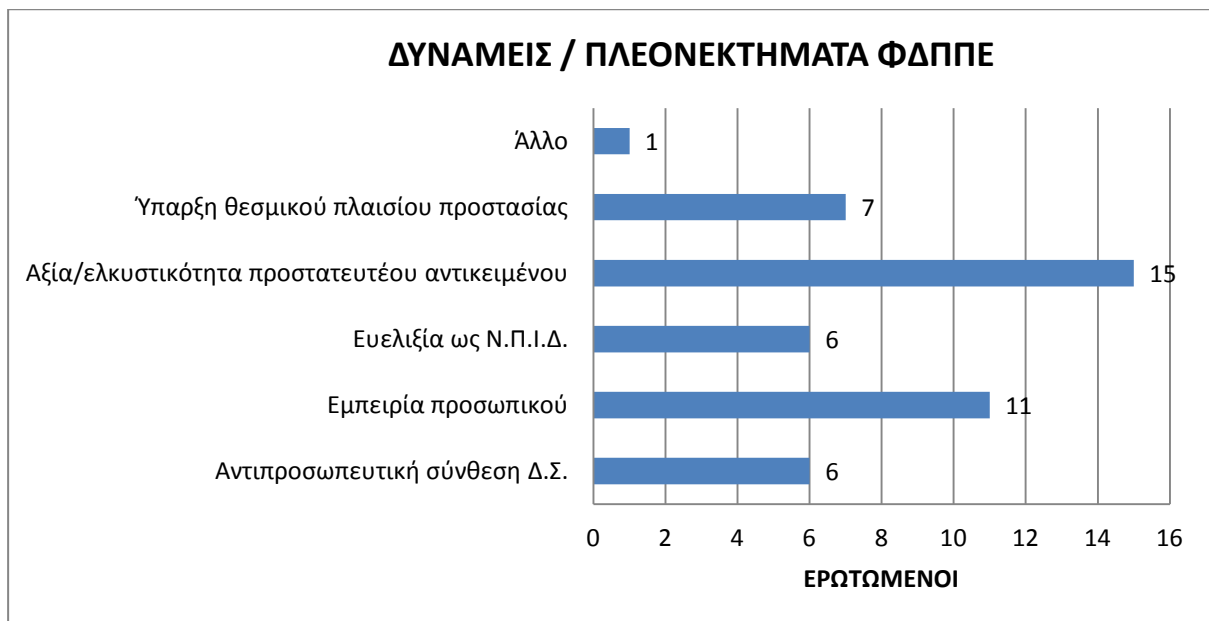

Διάγραμμα 5.17: Σχέση οικονομικής αυτοτέλειας ΦΔΠΠΕ & οικονομική ανάπτυξη περιοχών

Η SWOT ανάλυση αποτελεί ένα ιδιαίτερα χρήσιμο αλλά και εύχρηστο εργαλείο μιας διαδικασίας στρατηγικού σχεδιασμού. Στην SWOT ανάλυση συσχετίζονται, αφού

κατανοηθούν και αναλυθούν, οι δυνάμεις και οι αδυναμίες μιας οικονομικής μονάδας, με τις ευκαιρίες και απειλές που προκύπτουν από το εξωτερικό της περιβάλλον. Στην συνέχεια γίνεται προσπάθεια από την οικονομική μονάδα να εκμεταλλευθεί τις δυνάμεις (πλεονεκτήματα) της, να ξεπεράσει τις αδυναμίες (μειονεκτήματα) της, να εκμεταλλευτεί τις ευκαιρίες που παρουσιάζονται στο περιβάλλον της και τέλος, να προστατευθεί από τις απειλές (κινδύνους) αυτού μέσω τις ανάπτυξης στρατηγικών (Σιώμοκος, 2004).

Ξεκινώντας με την ανάλυση των δυνατών σημείων των Φ.Δ.Π.Π.Ε., το σημαντικότερο πλεονέκτημα διαπιστώθηκε ότι είναι η αξία και η ελκυστικότητα του ίδιου του προστατευτέου αντικειμένου. Επίσης, σημαντικό πλεονέκτημα αποτελεί η εμπειρία του προσωπικού που στελεχώνει τους φορείς. Ακολουθούν, η ύπαρξη θεσμικού πλαισίου προστασίας, η αντιπροσωπευτική σύνθεση των Διοικητικών Συμβουλίων των φορέων και η ευελιξία τους ως Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου. Τέλος, ως θετικό σημείο επισημαίνεται η άμεση σχέση των Φ.Δ.Π.Π.Ε. με την κοινωνία (Διάγραμμα 5.18).

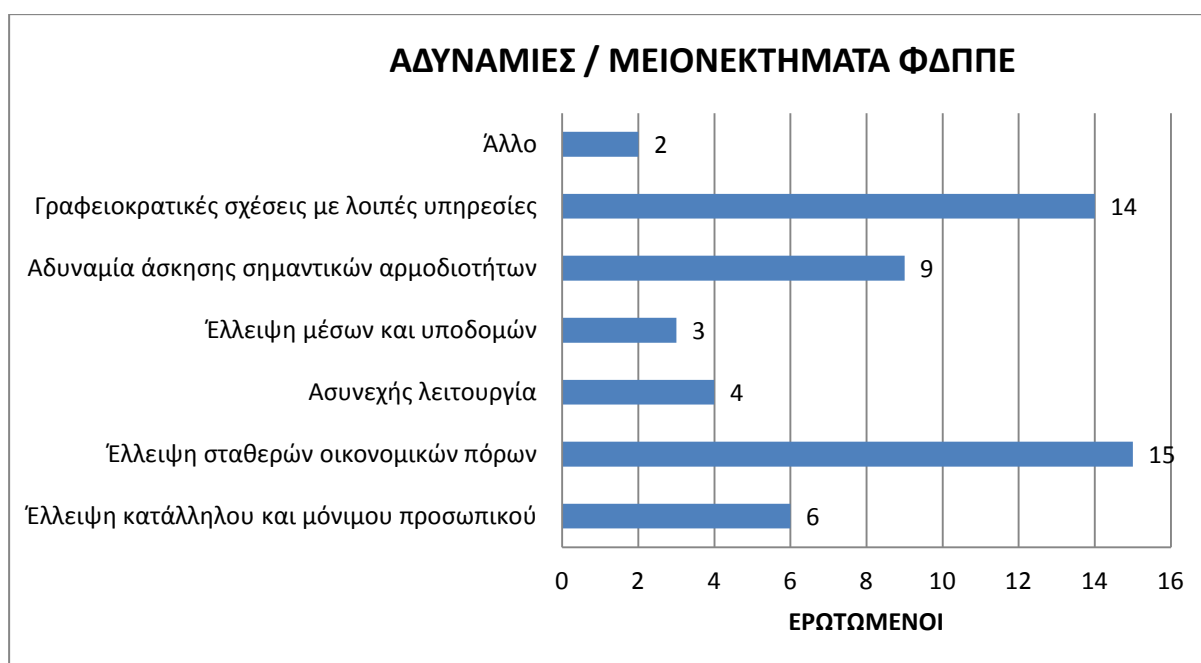

Διάγραμμα 5.18: Δυνάμεις/Πλεονεκτήματα ΦΔΠΠΕ

Αναφορικά με τα αρνητικά σημεία των Φ.Δ.Π.Π.Ε., τα σημαντικότερα είναι η έλλειψη σταθερών οικονομικών πόρων και οι γραφειοκρατικές σχέσεις με λοιπές υπηρεσίες. Αρκετά σημαντικά μειονεκτήματα αποτελούν η αδυναμία άσκησης σημαντικών αρμοδιοτήτων (έχοντας μόνο εποπτικό και γνωμοδοτικό ρόλο) και η έλλειψη κατάλληλου και μόνιμου προσωπικού, ενώ μικρότερης σημασίας μειονεκτήματα αποτελούν η ασυνεχής

λειτουργία των φορέων και η έλλειψη μέσων και υποδομών. Κατά την άποψη των ειδικών, ή έλλειψη τεχνικής υπηρεσίας στους Φ.Δ.Π.Π.Ε. αποτελεί ένα άλλο μειονέκτημα καθώς και η αδυναμία πραγματοποίηση μακροχρόνιου προγραμματισμού για έργα και δράσεις (Διάγραμμα 5.19).

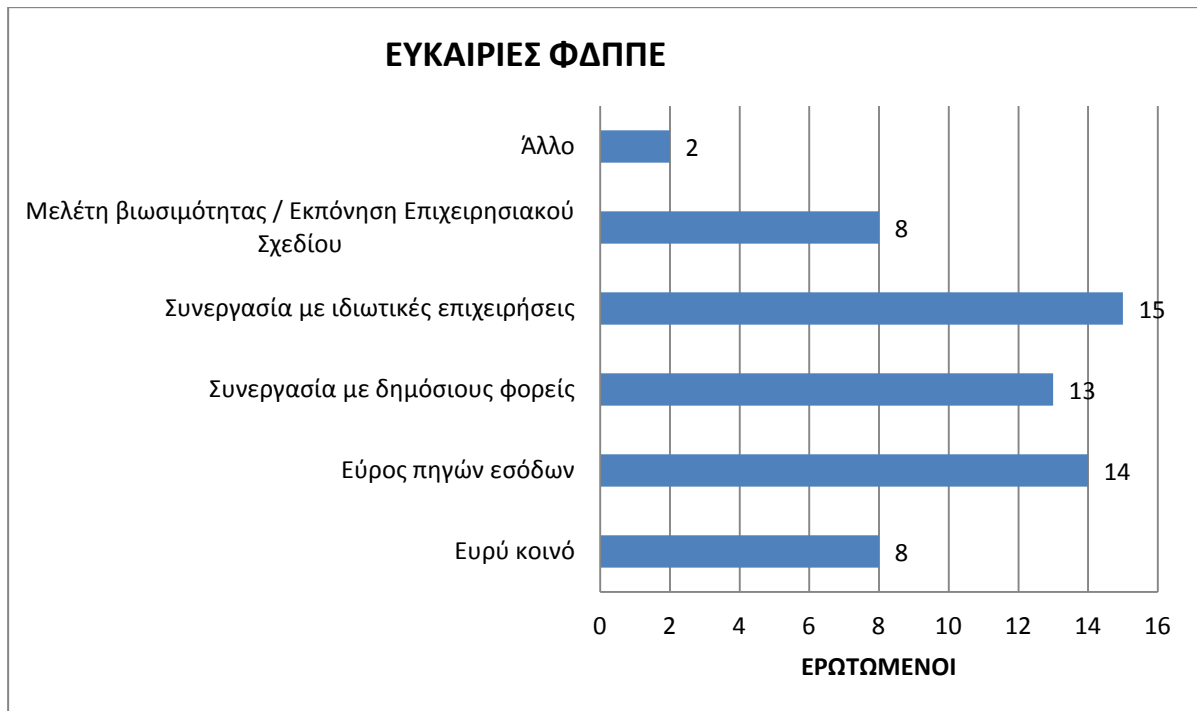
Όλα τα παραπάνω μειονεκτήματα συνδέονται μεταξύ τους, καθώς χωρίς σταθερούς οικονομικούς πόρους, η λειτουργία των φορέων είναι διακοπτόμενη και το προσωπικό εναλλάσσεται, και σαφώς υπάρχει αδυναμία πραγματοποίησης μακροχρόνιου προγραμματισμού για τα έργα και τις δράσεις που πρόκειται να υλοποιηθούν.

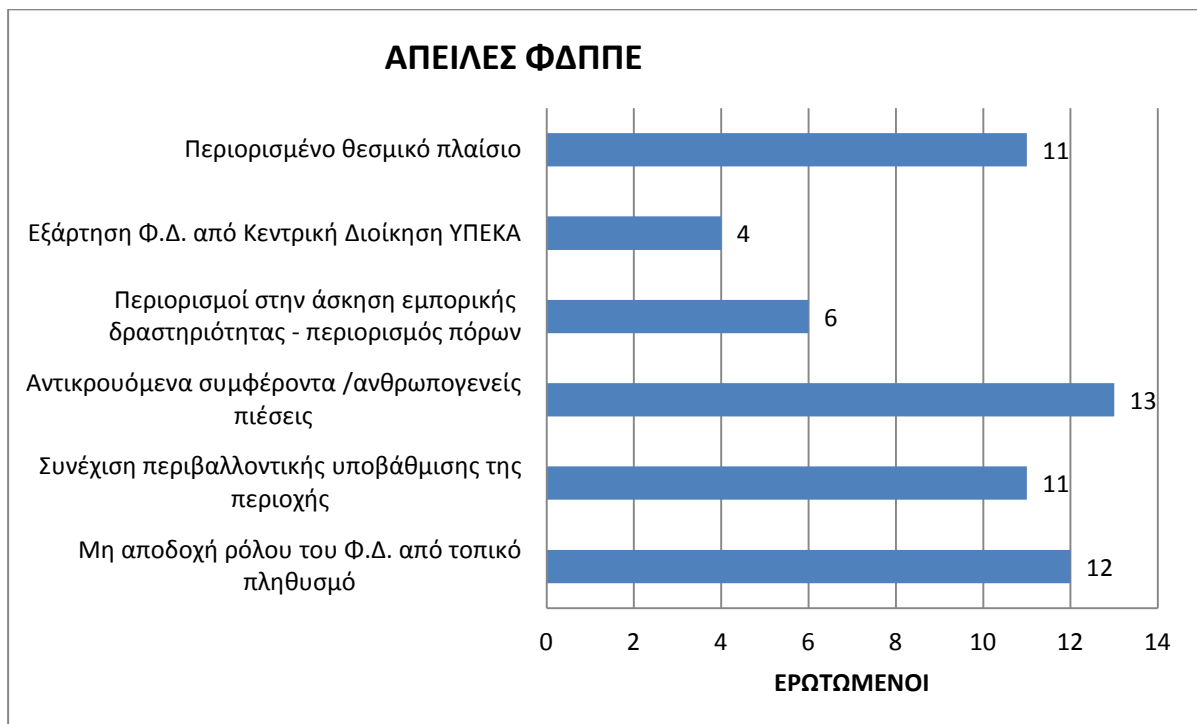
Διάγραμμα 5.19: Αδυναμίες/Μειονεκτήματα ΦΔΠΠΕ

Όσον αφορά τις ευκαιρίες που μπορεί να προκύψουν από το εξωτερικό περιβάλλον των Φ.Δ.Π.Π.Ε. σε σχέση με την οργάνωση, λειτουργία, οικονομική κατάσταση και βιωσιμότητά του, οι ερωτώμενοι αναγνωρίζουν ως μεγαλύτερη το ενδεχόμενο συνεργασιών με ιδιωτικές επιχειρήσεις αλλά και με δημόσιους φορείς, ενώ το εύρος των πηγών εσόδων που προκύπτουν από το εξωτερικό περιβάλλον είναι εξίσου μεγάλη ευκαιρία. Επιπλέον, σημαντική ευκαιρία αναγνωρίζουν στο εύρος του κοινού που απευθύνονται, από το οποίο μπορούν να προκύψουν πολλαπλά οικονομικά οφέλη, καθώς και από την σύνταξη Σχεδίων Διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών ή μελετών βιωσιμότητας των ίδιων των φορέων.

Επίσης, διατυπώθηκε η άποψη ότι μια ενδεχόμενη συγκροτούμενη υποστήριξη των Φ.Δ.Π.Π.Ε. από το ΥΠΕΚΑ αποτελεί σημαντική ευκαιρία (Διάγραμμα 5.20).

Διάγραμμα 5.20: Ευκαιρίες ΦΔΠΠΕ

Διάγραμμα 5.21: Απειλές ΦΔΠΠΕ

Οι ερωτώμενοι αναγνωρίζουν αρκετές απειλές για τους Φ.Δ.Π.Π.Ε., τις οποίες εκτιμούν ως εξίσου σημαντικές. Αρχικά υπογραμμίζουν τις ανθρωπογενείς πιέσεις που δέχονται από το εξωτερικό περιβάλλον και προέρχονται από τα αντικρουόμενα συμφέροντα των ομάδων που δραστηριοποιούνται στην κάθε περιοχή. Εξίσου σημαντική απειλή αποτελεί και η μη αποδοχή του ρόλου Φ.Δ.Π.Π.Ε. από τον τοπικό πληθυσμό. Σημαντικοί κίνδυνοι προκύπτουν από την συνέχιση της περιβαλλοντικής υποβάθμισης της Προστατευόμενης Περιοχής ως αποτέλεσμα της μη εφαρμογής των νόμων, και από το περιορισμένο θεσμικό τους πλαίσιο. Λιγότερο συχνά εμφανίζονται οι απειλές που προκύπτουν από την εξάρτηση των φορέων από την κεντρική διοίκηση του ΥΠΕΚΑ καθώς και από τους περιορισμένους πόρους που προέρχονται από τους περιορισμούς στην άσκηση εμπορικής δραστηριότητας αλλά και την είσπραξη εσόδων από ανταποδοτικές δράσεις. Τέλος, κάποιοι από τους ερωτώμενους αναγνωρίζουν ως απειλή την έλλειψη σαφούς και διαχωριστικού θεσμικού πλαισίου αρμοδιοτήτων, των φορέων σε σχέση με τις συναρμόδιες υπηρεσίες (Διάγραμμα 5.20).

Στον πίνακα 5.1 που ακολουθεί αναφέρονται συνοπτικά τα αποτελέσματα της SWOT ανάλυσης.

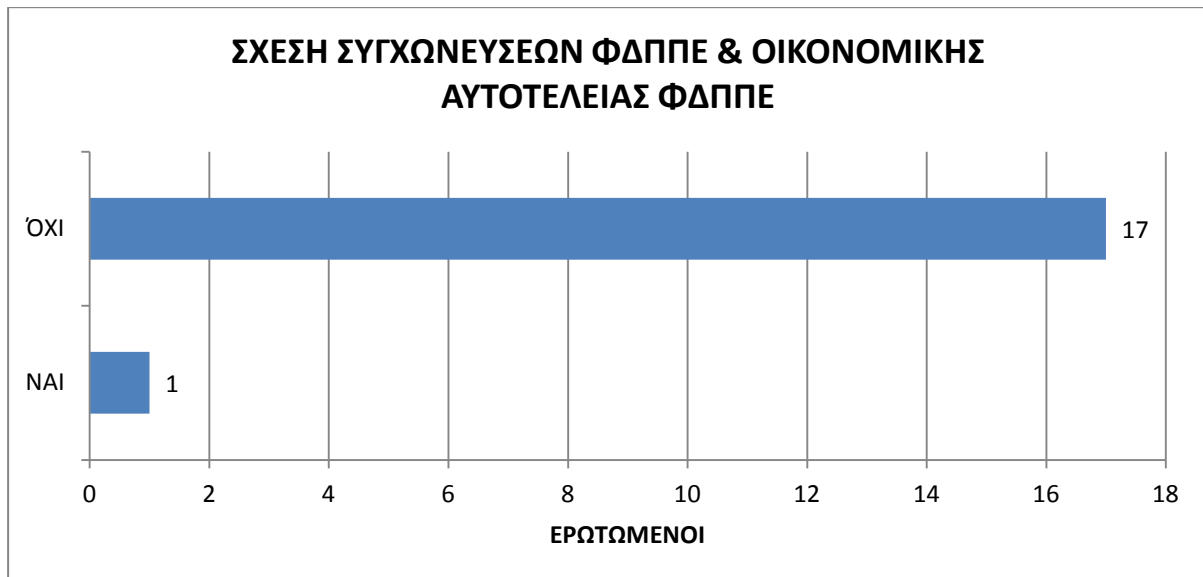
Strengths / Δυνατά σημεία - Πλεονεκτήματα	Weaknesses / Αδύνατα σημεία - Μειονεκτήματα
1. Αξία / ελκυστικότητα του προστατευτέου αντικειμένου	1. Έλλειψη σταθερών οικονομικών πόρων
2. Εμπειρία του προσωπικού των Φ.Δ.Π.Π.Ε.	2. Γραφειοκρατικές σχέσεις με λοιπές υπηρεσίες
3. Ύπαρξη θεσμικού πλαισίου προστασίας	3. Αδυναμία άσκησης σημαντικών αρμοδιοτήτων
4. Αντιπροσωπευτική σύνθεση των Διοικητικών Συμβουλίων	4. Έλλειψη κατάλληλου και μόνιμου προσωπικού
5. Ευελιξία των Φ.Δ.Π.Π.Ε. ως Ν.Π.Ι.Δ.	5. Ασυνεχής λειτουργία
6. Άμεση σχέση των φορέων με την κοινωνία	6. Έλλειψη μέσων και υποδομών
	7. Έλλειψη Τεχνικής Υπηρεσίας
	8. Αδυναμία πραγματοποίησης μακροχρόνιου προγραμματισμού για έργα και δράσεις
Opportunities / Ευκαιρίες	Threats / Απειλές
1. Συνεργασίες με ιδιωτικές επιχειρήσεις	1. Ανθρωπογενείς πιέσεις / Αντικρουόμενα συμφέροντα
2. Συνεργασίες με δημόσιους φορείς	2. Μη αποδοχή του ρόλου των Φ.Δ.Π.Π.Ε. από τον τοπικό πληθυσμό
3. Έυρος πηγών εσόδων	3. Συνέχιση περιβαλλοντικής υποβάθμισης της Π.Π.
4. Ευρύ κοινό	4. Εξάρτηση από κεντρική διοίκηση ΥΠΕΚΑ
5. Σύνταξη Σχεδίων Διαχείρισης Π.Π. / Μελετών Βιωσιμότητας Φ.Δ.Π.Π.Ε.	5. Περιορισμένοι Πόροι - Περιορισμός στην άσκηση εμπορικών δραστηριοτήτων & είσπραξη εσόδων από ανταποδοτικές δράσεις
6. Συγκροτούμενη υποστήριξη από το ΥΠΕΚΑ	6. Έλλειψη σαφούς και διαχωριστικού θεσμικού πλαισίου αρμοδιοτήτων σε σχέση με τις συναρμόδιες υπηρεσίες

Πίνακας 5.1: SWOT Ανάλυση Περιβάλλοντος Φ.Δ.Π.Π.Ε.

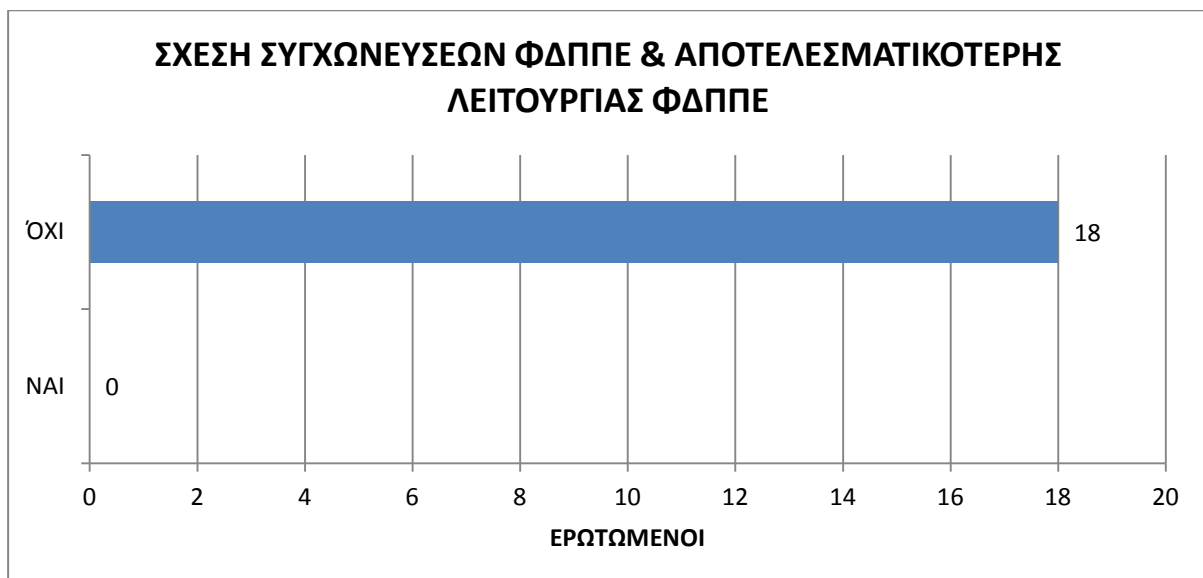
5.5 Συγχωνεύσεις Φ.Δ.Π.Π.

Πριν το τέλος, με μία ερώτηση ζητήθηκε από τους ερωτώμενους να εκτιμήσουν τη συμβολή της επικείμενης συγχώνευσης των Φ.Δ.Π.Π.Ε., σύμφωνα με τις διατάξεις του

N.4109/2013, τόσο στην επίτευξη της οικονομικής τους αυτοτέλειας, όσο και στην αποτελεσματικότερη λειτουργία τους.

Διάγραμμα 5.22: Σχέση συγχωνεύσεων ΦΔΠΠΕ & οικονομικής αυτοτέλειας ΦΔΠΠΕ

Διάγραμμα 5.23: Σχέση συγχωνεύσεων ΦΔΠΠΕ & αποτελεσματικότερης λειτουργίας ΦΔΠΠΕ

Η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτώμενων, πλην ενός, εκτιμά ότι η επικείμενη συγχώνευση των Φ.Δ.Π.Π.Ε. δεν πρόκειται να συμβάλει στην υλοποίηση του στόχου της οικονομικής αυτοτέλειας τους (Διάγραμμα 5.22), ενώ κατά κοινή ομολογία όλων των

συμμετεχόντων εκτιμάται ότι η εν λόγω συγχώνευση δεν πρόκειται να συμβάλει στην αποτελεσματικότερη λειτουργία τους (Διάγραμμα 5.23).

Επιπλέον, προέκυψε μία συζήτηση που υπογραμμίζει αφενός την μη ετοιμότητα των Φ.Δ.Π.Π.Ε. και της κρατικής διοίκησης για μια επικείμενη συγχώνευση, καθώς ακόμη δεν έχουν διευκρινιστεί ούτε οι συνθήκες αλλά ούτε οι λεπτομέρειες αυτής, και αφετέρου την καθόλα μηδενική συμβολή αυτής στην αποτελεσματικότερη λειτουργία των φορέων και στην συμβολή της οικονομικής βιωσιμότητά τους.

5.6 Άλλες Απόψεις

Στο τέλος των συνεντεύξεων οι συμμετέχοντες είχαν την ευκαιρία να καταθέσουν οποιαδήποτε άποψη τους σχετικά με την οικονομική αυτοτέλεια των Φ.Δ.Π.Π.Ε. και την ενδυνάμωση της επιχειρησιακής λειτουργίας τους, καθώς και ότι άλλο αυτοί κρίνουν σκόπιμο. Οι τοποθετήσεις αυτές παρατίθενται ακολούθως.

Ως προς την οικονομική αυτοτέλεια των Φ.Δ.Π.Π.Ε. οι συμμετέχοντες διατύπωσαν τα κάτωθι:

- Προτείνεται να επανεξεταστεί η έννοια της οικονομικής αυτοτέλειας των Φ.Δ.Π.Π.Ε. υπό το πρίσμα της κρατικής επιχορήγησης μέρους της λειτουργίας αυτών. Η οικονομική αυτοτέλεια των Φ.Δ.Π.Π.Ε. εγκυμονεί τον κίνδυνο να υποβαθμίζεται το περιβάλλον για την ανάγκη χρηματοδότησης αυτών. Για το λόγο αυτό, η προστασία του περιβάλλοντος ανήκει στο κράτος. Δεν μπορεί να βασιστεί σε οικονομικά κριτήρια καθώς το οικονομικό όφελος από την διατήρηση του περιβάλλοντος δεν αφορά το παρόν αλλά είναι διαχρονικό και η εφαρμογή του απαιτεί ανέφικτα οικονομικά εργαλεία.
- Ελάχιστες είναι αυτές οι Προστατευόμενες Περιοχές παγκοσμίως που είναι οικονομικά αυτόνομες. Ενώ ένας μεγάλος βαθμός οικονομικής αυτοτέλειας είναι επιθυμητός, εξίσου επιθυμητή και απαραίτητη είναι η (έστω σε μικρό ποσοστό) συμβολή του Δημοσίου.
- Υπάρχει πληθώρα δυνατοτήτων και ευκαιριών για τους Φ.Δ.Π.Π.Ε. τόσο για την παραγωγή ιδίων εσόδων όσο και για την αξιοποίηση κοινοτικών αλλά και διεθνών

πόρων. Η έλλειψη όμως πολιτικής βούλησης, η πολεμική που ασκείται από την κεντρική διοίκηση αλλά και από αποκεντρωμένες δομές του στενού δημόσιου τομέα, ως απόρροια της εδραιωμένης καχυποψίας έναντι κάθε καινοτόμας δομής, αποτρέπουν την πλήρη αξιοποίηση του φάσματος των δυνατοτήτων των Φ.Δ.Π.Π.Ε. παρά το γεγονός ότι η νομική τους μορφή σχεδιάστηκε εξ αρχής με γνώμονα την ευελιξία τόσο σε οικονομικό όσο και διοικητικό - τεχνοκρατικό επίπεδο.

- Η μισθοδοσία και τα λειτουργικά έξοδα του Φορέα πρέπει να χρηματοδοτούνται σε σταθερή και μόνιμη βάση από τον Τακτικό Προϋπολογισμό. Από εκεί και πέρα αν κάθε φορέας μπορεί να λάβει άλλα έσοδα, από επιχορηγήσεις κοινοτικών προγραμμάτων και ίδιους πόρους, μπορεί να τα χρησιμοποιεί για την ανάπτυξη άλλων δραστηριοτήτων (εκδηλώσεις, εξοπλισμός, δημοσιότητα).
- Προτείνεται να υπάρξει ευελιξία στην είσπραξη εσόδων μέσω της κάλυψης με θεσμικό πλαίσιο.
- Το κράτος πρέπει να συμμετέχει στα πάγια έξοδα τουλάχιστον κατά 25% από τον προϋπολογισμό του. Οι αντίστοιχοι φορείς της Βόρειας Ευρώπης χρηματοδοτούνται κατά ένα μικρό ποσοστό από το κράτος καθώς και από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι αντίστοιχοι φορείς του εξωτερικού έχουν μικρό κόστος λειτουργίας καθώς έχουν λίγο σταθερό προσωπικό ενώ απασχολούν εποχιακά και προσωπικό μέσω πανεπιστημιακών προγραμμάτων. Οι Φ.Δ.Π.Π.Ε. δεν μπορούν και δεν πρέπει να γίνουν οικονομικά αυτόνομοι καθώς ασκούν καθήκοντα δημοσίου. Θα πρέπει τα λειτουργικά έξοδα (περίπου 25% επί του συνόλου - στην Ελλάδα αντιμετωπίζουμε πρόβλημα που τα λειτουργικά έξοδα είναι μεγαλύτερα των έργων για επενδύσεις) να καλύπτονται από το Κράτος. Η αυτονομία δεν είναι στην χρηματοδότηση αλλά στην άσκηση πολιτικών και δράσεων για το περιβάλλον και τις κοινωνικο-οικονομικές δραστηριότητες της περιοχής ευθύνης, οι οποίες θα πρέπει να γίνονται σε άμεση συνεργασία με τους τοπικούς αναπτυξιακούς και διοικητικούς φορείς, μέσω εθνικών και ευρωπαϊκών χρηματοδοτικών προγραμμάτων, κατά τα οποία οι Φ.Δ.Π.Π. θα προσφέρουν τις υπηρεσίες τους ώστε να καλύψουν τα βασικά λειτουργικά τους έξοδα.

Ως προς την ενδυνάμωση της επιχειρησιακής λειτουργίας των Φ.Δ.Π.Π.Ε. οι συμμετέχοντες διατύπωσαν τα κάτωθι:

- Προτείνεται να γίνει μελέτη για την βιωσιμότητα της λειτουργίας του κάθε Φ.Δ.Π.Π.Ε.
- Προτείνεται να υπάρχει ευχέρεια στην πρόσληψη προσωπικού για μικρά έργα / μικρές συμβάσεις ορισμένου χρόνου με βασικό κριτήριο την ανεργία / εντοπιότητα. Ενώ ως θεσμός οι προσλήψεις μέσω ΑΣΕΠ είναι σωστός, αναγκαίος και επιθυμητός, η τυπολατρική εφαρμογή του γίνεται βάρος και πρόβλημα τόσο για τη λειτουργία των Φ.Δ.Π.Π.Ε. όσο για τις σχέσεις τους με τις τοπικές κοινωνίες.
- Ο ουσιαστικός διαχωρισμός αρμοδιοτήτων, η θεσμική κατοχύρωση του πεδίου άσκησης διαχειριστικού και προστατευτικού ρόλου, η υλοποίηση των προβλέψεων επιχειρησιακής δύναμης έκαστου Φ.Δ.Π.Π.Ε. όπως προβλέπεται από τους σχετικού Κανονισμού Λειτουργίας και κυρίως, η επίτευξη ικανοποιητικής προσέγγισης των αναγκών της τοπικής κοινωνίας μπορούν να καταστήσουν δυνατή την επιχειρησιακή αυτοτέλεια των Φ.Δ.Π.Π.Ε. Ακόμη και ο επικουρικής μορφής χαρακτήρας των Φ.Δ.Π.Π.Ε., όπως εμφανίζεται μέχρι σήμερα, δεν αξιοποιείται από τις κεντρικές τάσεις στο βαθμό που είναι δυνατό ενώ αντιμετωπίζεται ως μη αναγκαία συνιστώσα της περιβαλλοντικής πολιτικής.
- Ο Φορέας για να μπορέσει να αποκτήσει σωστή επιχειρησιακή λειτουργία και να έχει την αποδοχή και αναγνωσιμότητα της τοπικής κοινωνίας, και όχι μόνο, πρέπει να έχει σαφή δημόσιο χαρακτήρα όπως άλλες δημόσιες αρχές (δασαρχείο, λιμενικό σώμα).
- Για την ομαλή επιχειρησιακή λειτουργία των Φορέων είναι απαραίτητη η λειτουργία κεντρικής διοικητικής υπηρεσίας για όλους τους Φορείς αναφορικά με την Διοίκηση, λογιστική και νομική υποστήριξη ενώ τα γραφεία των προστατευόμενων περιοχών θα πρέπει να στελεχωθούν με μόνιμο επιστημονικό προσωπικό για την εκτέλεση επιστημονικού έργου. Αναφορικά με την φύλαξη θα πρέπει να υπάρχει επίσης κεντρικός σχεδιασμός και εκπαίδευση του προσωπικού το οποίο θα προσλαμβάνεται κεντρικά και θα διαθέτει τα κατάλληλα προσόντα για την εκτέλεση της εργασίας αυτής.
- Προτείνεται να γίνει εμπλουτισμός δραστηριοτήτων εναλλακτικού τουρισμού.

Προτάσεις, τοποθετήσεις, σχόλια κλπ που οι συμμετέχοντες επιθυμούσαν να προσθέσουν, ως εξής:

- Η εν συνόλω διαμόρφωση, η αντιμετώπιση και η ολιστική υποστήριξη των Φ.Δ.Π.Π.Ε. με γνώμονα τον τρόπο και τη μορφή που επιτελείται στις ευρωπαϊκές και

διεθνείς, αντίστοιχου χαρακτήρα, περιπτώσεις μπορεί να αποτελέσει μια καλή αρχή για την ουσιαστικοποίηση του επιχειρησιακού ρόλου των Φ.Δ.Π.Π.Ε. Τα παραδείγματα του εξωτερικού άφθονα, τα αποτελέσματα μετρήσιμα και αποδεδειγμένως ικανοποιητικά τόσο για τις ίδιες τις δομές όσο και για τις προστατευόμενες περιοχές.

- Προτείνεται να αλλάξει παντελώς το θεσμικό πλαίσιο του Φορέα, να μονιμοποιηθεί το έμπειρο προσωπικό που υπηρετεί 4-5 χρόνια, να ενδυναμωθεί με επιπλέον προσλήψεις έμπειρων επιστημόνων με γνώσεις και εμπειρία. Επίσης, να καταργηθεί το Διοικητικό Συμβούλιο και αντί για Πρόεδρος να ορίζεται ένας έμμισθος προϊστάμενος με τις κατάλληλες επιστημονικές και διοικητικές γνώσεις, ο οποίος θα ελέγχεται ιεραρχικά από την Κεντρική Υπηρεσία του ΥΠΕΚΑ και κατ' επέκταση από τον Υπουργό Περιβάλλοντος.
- Η δυνατότητα δημιουργίας ιδίων πόρων θα βελτίωνε πάρα πολύ την οργάνωση και λειτουργία των Φ.Δ.Π.Π.Ε. καθώς και η υποστήριξη τους μέσω της λειτουργίας συστημάτων ανταποδοτικών τελών.
- Προτείνεται να υπάρξει σταθερό θεσμικό πλαίσιο προστασίας της περιοχής (π.χ. έκδοση Προεδρικού Διατάγματος) καθώς και σταθερή χρηματοδότηση και διατηρήσει του προσωπικού που έχει ήδη αποκτήσει μεγάλη εμπειρία.

Επίσης, από κάποιο συμμετέχοντα κατατίθενται στοιχεία σχετικά με το πρόβλημα εκταμίευσης επιχορηγήσεων που αντιμετώπισε και αντιμετωπίζει ένας συγκεκριμένος φορέας.

5.7 Συμπεράσματα Κεφαλαίου

Κατά την επεξεργασία των απαντήσεων των συμμετεχόντων στα ερωτηματολόγια της έρευνας, αλλά και από την καταγραφή των απόψεων και των σχολίων τους, προέκυψαν συνοπτικά τα εξής:

Οι Φ.Δ.Π.Π.Ε. παρουσιάζουν σημαντικές και ποικίλες πηγές από τις οποίες θα μπορούσαν να εισρεύσουν σε αυτούς κεφάλαια, απαγκιστρώνοντας τους έτσι από τις ευρωπαϊκές και κρατικές επιδοτήσεις που δεν εξασφαλίζουν την οικονομική τους βιωσιμότητα. Οι πηγές αυτές προέρχονται από τους χρηστές των Προστατευόμενων

Περιοχών (επισκέπτες, γεωργούς, κτηνοτρόφους, αλιείες, τουριστικές επιχειρήσεις, πολίτες και λοιπές παραγωγικές μονάδες), με πιο σημαντικές αυτές που σχετίζονται με την επισκεψιμότητα και την ενημέρωση του κοινού, την ανάπτυξη του τουρισμού στις Π.Π. καθώς και πηγές εσόδων από την πιστοποίηση προϊόντων των Π.Π. και ειδικών αδειών κυνηγιού και βόσκησης.

Παρόλα αυτά όμως, σήμερα, εντοπίζονται σημαντικές ελλείψεις στους Φ.Δ.Π.Π.Ε. στην προσπάθεια επίτευξης της οικονομικής τους αυτοτέλειας, οι οποίες οφείλονται τόσο στην κεντρική διοίκηση (ΥΠΕΚΑ) όσο και στους ίδιους τους φορείς, στο σημείο που για ένα μεγάλο μέρος αυτών η επιδίωξη της οικονομικής τους αυτοτέλειας δεν αποτελεί στρατηγικό στόχο της διοίκησής τους.

Σήμερα, ελάχιστοι Φ.Δ.Π.Π.Ε. λαμβάνουν ίδια έσοδα, τα οποία είναι της τάξης του 5% επί των λειτουργικών τους δαπανών. Αν και η λήψη ίδιων εσόδων θα μπορούσε να βελτιωθεί για το σύνολο των φορέων κατά την διάρκεια της επόμενης προγραμματικής περιόδου (2016-2020), το ύψος αυτών δεν προβλέπεται να ξεπερνά το 40% των λειτουργικών τους εξόδων.

Όσον αφορά την οργάνωση - λειτουργία, οικονομική κατάσταση και βιωσιμότητα των Φ.Δ.Π.Π.Ε., παρά τα πλεονεκτήματα που εμφανίζουν να έχουν από την μέχρι τώρα εμπειρία και λειτουργία τους, εξακολουθούν να υπάρχουν αδυναμίες σε αυτούς και σημαντικές απειλές στο εξωτερικό τους περιβάλλον, που δεν τους επιτρέπουν να εκμεταλλευτούν τις αναδυόμενες ευκαιρίες προς όφελος τόσο της οικονομικής τους ανεξαρτησίας όσο και της επιχειρησιακής τους ενδυνάμωσης.

Τέλος, προϋπόθεση για την επίτευξη, αν όχι της οικονομικής αυτοτέλειας και ανεξαρτησίας των Φ.Δ.Π.Π.Ε.. τότε της οικονομικής τους βιωσιμότητας, αποτελεί η τροποποίηση του θεσμικού πλαισίου λειτουργίας τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6:

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ Φ.Δ.Π.Π.Ε. ΜΕ ΣΚΟΠΟ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΤΟΥΣ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ

6.1 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η ανάλυση που προηγήθηκε και τα αποτελέσματα όπως αυτά προέκυψαν τόσο από την χρηματοοικονομική διερεύνηση της λειτουργίας των Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Ελλάδος μέσω της ανάλυσης των οικονομικών καταστάσεων τους, όσο και από την έρευνα των δυνατοτήτων βελτίωσης της υπάρχουσας κατάστασης των ΦΔΠΠΕ μέσω των προσωπικών συνεντεύξεων, κατέληξαν σε μία σειρά από συμπεράσματα.

Οι εξεταζόμενοι ΦΔΠΠΕ αποτελούν οικονομικές μονάδες όπου αν και εμφανίζουν υψηλή ρευστότητα λόγω της δέσμευσης μεγάλων χρηματικών ποσών από επιχορηγήσεις, δεν αποφεύγουν τον κίνδυνο εμφάνισης περιόδων έλλειψης χρηματικών διαθεσίμων. Όσον αφορά την αποδοτικότητα των ΦΔΠΠΕ, για τον ήμισυ αυτών σημειώνεται πρόβλημα καθώς εμφανίζονται ως ζημιογόνες οικονομικές μονάδες λόγω της αδυναμίας επίτευξης εσόδων κυρίως. Τέλος, στο βαθμό που η λειτουργία των φορέων εξασφαλίζεται μέσω των κοινοτικών επιχορηγήσεων, αυτοί εμφανίζονται ως βιώσιμοι μακροπρόθεσμα καθώς τα ίδια κεφάλαια, τα οποία αποτελούν το μεγαλύτερο μέρος των συνολικών κεφαλαίων τους, αρκούν για την κάλυψη των υποχρεώσεών τους σε μακροπρόθεσμο επίπεδο.

Αν και το προαναφερόμενο ποσό χρηματοδότησης των ΦΔΠΠΕ από τις κοινοτικές επιχορηγήσεις θεωρείται επαρκής και ικανοποιητικό, δεδομένου ότι το μέσο κόστος για το δίκτυο Natura 2000 εκτιμάται σε 63 ευρώ ανά εκτάριο ανά έτος (όπως προέκυψε από ένα ερωτηματολόγιο που συμπλήρωσαν τα κράτη-μέλη το 2008) άρα για το δίκτυο Natura 2000 στην Ελλάδα θα απαιτούνταν ποσό ύψους 270.500.000 ευρώ ανά έτος (για μισθούς, υποδομές, έργα διατήρησης και διαχείρισης, παρακολούθηση, φύλαξη, ενημέρωση και ούτω καθεξής), και οι ΦΔΠΠΕ έχουν στην περιοχή ευθύνης τους το 25% των περιοχών του δικτύου Natura 2000 στην Ελλάδα, και πάλι δεν εξασφαλίζεται η οικονομική βιωσιμότητα των ΦΔΠΠΕ εξαιτίας:

- της διάκρισης των αναγκών και των δαπανών που είναι επιλέξιμες από τα κοινοτικά επιχειρησιακά προγράμματα προς χρηματοδότηση,
- της χρηματοδότησης συγκεκριμένων δράσεων και έργων που κάθε φορά επιλέγονται ανάλογα με τον άξονα προτεραιότητας που έχει οριστεί και όχι σύμφωνα με τις ανάγκες των ΦΔΠΠΕ,
- της μεσοπρόθεσμη διάρκειά των προγραμμάτων αυτών (έως 6-7 έτη χωρίς να ληφθεί υπόψη το χρονικό διάστημα ένταξης των έργων στα προγράμματα αυτά και το χρονικό διάστημα που απαιτείται για την εκταμίευση των χρηματοδοτήσεων),
- της εναλλαγής των προγραμμάτων που επιφέρει κενά στην χρηματοδότηση τους και έτσι δεν εξασφαλίζεται η συνέχεια του έργου του και η βιωσιμότητά τους.

Η οικονομική βιωσιμότητα των ΦΔΠΠΕ είναι κοινή συνιστώσα όλων των λειτουργικών τους προβλημάτων και η λύση έγκειται στην εξεύρεση πηγών πόρων που θα προσφέρουν σταθερότητα στην χρηματοδότησή τους.

Η έλλειψη σταθερής χρηματοδότησης είναι ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα των ΦΔΠΠΕ, αφού συνδέεται υποχρεωτικά με ασυνέχεια και βεβαίως δεν επιτρέπει τον αποτελεσματικό προγραμματισμό του έργου τους. Σε θέματα προστασίας της φύσης, η ασυνέχεια, είτε στη θεσμική κατοχύρωση είτε στην επιχειρησιακή ικανότητα, μπορεί να είναι καταστρεπτική.

Οι Φ.Δ.Π.Π.Ε. δεν θα πρέπει να αποτελέσουν αυτόνομες οικονομικές μονάδες καθώς σε αυτούς έχουν μετατεθεί από την κεντρική διοίκηση του κράτους καθήκοντα δημόσιου χαρακτήρα, ασκούν δηλαδή δημόσιο λειτουργήμα. Η οικονομική αυτοτέλεια των Φ.Δ.Π.Π.Ε. κρύβει κινδύνους κατά του φυσικού περιβάλλοντος των Προστατευόμενων Περιοχών, χάριν της ανάγκης είσπραξης εσόδων. Για το λόγο αυτό, η προστασία του περιβάλλοντος ανήκει στο κράτος. Υπό αυτήν οπτική γωνία θα πρέπει οι Φ.Δ.Π.Π.Ε. να αποβλέπουν όχι στην οικονομική τους αυτοτέλεια αλλά στην εν μέρει οικονομική αυτοδυναμία τους και στην οικονομική τους βιωσιμότητα μέσω τόσο της κρατικής όσο και της ιδιωτικής χρηματοδότησής τους. Συνεπώς, πρέπει οι φορείς κατά ένα ποσοστό να χρηματοδοτούνται από κρατικό προϋπολογισμό κράτους ή να λαμβάνουν έσοδα ως φορείς του δημοσίου (τέλη, παράβολα, πρόστιμα κλπ).

Οι Φ.Δ.Π.Π.Ε. παρουσιάζουν σημαντικές και ποικίλες πηγές από τις οποίες θα μπορούσαν να εισρεύσουν σε αυτούς κεφάλαια και να εξασφαλίζουν αν όχι την οικονομική τους αυτοτέλεια τότε την μερική οικονομική αυτοδυναμία τους και την οικονομική τους βιωσιμότητα. Οι πηγές αυτές προέρχονται από τους χρηστές των Προστατευόμενων Περιοχών (επισκέπτες, γεωργούς, κτηνοτρόφους, αλιείες, τουριστικές επιχειρήσεις, πολίτες και λοιπές παραγωγικές μονάδες), με πιο σημαντικές αυτές που σχετίζονται με την επισκεψιμότητα και την ενημέρωση του κοινού, την ανάπτυξη του τουρισμού στις Π.Π. καθώς και πηγές εσόδων από την πιστοποίηση προϊόντων των Π.Π. και ειδικών αδειών κυνηγιού και βόσκησης.

Επισημαίνεται ότι, μέχρι σήμερα, έχει γίνει πολύ περιορισμένη χρήση, από τους ΦΔΠΠΕ, των δυνατοτήτων που παρέχονται από τη σχετική νομοθεσία για εξασφάλιση ιδίων εσόδων και αν και η λήψη ιδίων εσόδων θα μπορούσε να βελτιωθεί για το σύνολο των φορέων μεσοπρόθεσμα το ύψος αυτών δεν προβλέπεται να ξεπερνά το 40% των λειτουργικών τους εξόδων λόγω αδυναμιών τόσο των φορέων όσο και του ΥΠΕΚΑ.

Επιπλέον, οι επικείμενες συγχωνεύσεις των ΦΔΠΠΕ δεν μοιάζουν να συμβάλουν προς την κατεύθυνση επίτευξης ούτε της οικονομικής βιωσιμότητας των φορέων ούτε της ενδυνάμωσης της επιχειρησιακής τους λειτουργίας τους.

Τέλος, η θεσμική κατοχύρωση των προστατευόμενων περιοχών, αποτελεί θέμα καταλυτικής σημασίας για το μέλλον των Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών.

Υπό αυτό το πρίσμα, οι ΦΔΠΠΕ είναι απαραίτητο να αποκτήσουν, σε κάποιο βαθμό, αυτοδυναμία, αξιοποιώντας και ενισχύοντας τις δυνατότητες που τους δίνει το θεσμικό πλαίσιο για εξασφάλιση εσόδων.

6.1 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Τέλος, διατυπώνονται συγκεκριμένες προτάσεις για την απόκτηση κάποιου βαθμού αυτοδυναμίας και εξασφάλισης της οικονομικής βιωσιμότητας των Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Ελλάδος.

Ως πρώτο βήμα σε βραχυπρόθεσμο επίπεδο προτείνεται:

A. Από την πλευρά του ΥΠΕΚΑ και των λοιπών αρχών:

- ✓ Όσον αφορά την χρηματοδότηση των ΦΔΠΠΕ κατά την τρέχουσα προγραμματική περίοδο να δημιουργηθεί ένα πιο στενό πλαίσιο συνεργασίας με τους ΦΔΠΠΕ, με σκοπό την στήριξη και προώθηση του έργου τους και συγκεκριμένα να παρακαμφθούν γραφειοκρατικά ζητήματα ώστε να λαμβάνονται τακτικές εκταμιεύσεις χρηματοδοτήσεων. Κατ' αυτή την τακτική:
 - Θα εξακολουθήσει να υπάρχει υψηλή ρευστότητα στους ΦΔΠΠΕ η οποία θα επιτυγχάνεται και μακροπρόθεσμα, δηλαδή -εξασφαλισμένων των υπολοίπων προϋποθέσεων- θα οδηγεί σε ενδείξεις οικονομικής βιωσιμότητάς τους.
 - Η σταθερή ροή των χρηματοδοτήσεων (πχ σε επίπεδο μήνα) θα αποτρέψει τις έντονες διακυμάνσεις ρευστότητας και θα εξαλείψει τα προβλήματα που συνδέονται με την καθυστέρηση εκταμίευσης των χρηματοδοτήσεων (καθυστέρηση πληρωμών προσωπικού, αδυναμία λήψης φορολογικής και ασφαλιστικής ενημερότητας με αποτέλεσμα την δημιουργία επιπλέον προβλημάτων για την λήψη της επόμενης εκταμίευσης χρηματοδότησης).
 - Θα αποφευχθεί η δέσμευση μεγάλων κεφαλαίων, ιδιαίτερα σημαντικό ζήτημα, καθώς οι χώρα αντιμετωπίζει προβλήματα ρευστότητας και θα υπάρχει καλλίτερος προγραμματισμός για την διάθεση πιστώσεων σε όλους τους ΦΔΠΠΕ.
 - Θα υπάρξει ικανοποίηση ποσοτικών στόχων των ΦΔΠΠΕ, μέσω των παρεχόμενων οικονομικών στοιχείων προς το ΥΠΕΚΑ, το Υπουργείο Οικονομικών και την ΕΛΣΤΑΤ, άλλα και δημιουργία κερδών στα οικονομικά αποτελέσματα χρήσης και αύξηση της αποδοτικότητάς τους, γεγονός που μπορεί να φανεί χρήσιμο σε μια ενδεχόμενη αξιολόγηση τους.

Δυστυχώς, το φαινόμενο των υπερεπενδύσεων δεν μπορεί να αποφευχθεί καθώς η αγορά παγίων επιτυγχάνεται μέσω προκηρύξεων συγκεντρωτικών ανοιχτών διαγωνισμών και η σποραδική απόκτησή τους βάσει σε κίνδυνο να εκτεθούν οι Διοικήσεις των ΦΔΠΠΕ για κατάτμηση των διαγωνισμών με σκοπό την αποφυγή πιο αυστηρών και πολύπλοκων διαδικασιών επιλογής αναδόχων.

- ✓ Η τροποποίηση του θεσμικού πλαισίου που διέπει την λειτουργία των ΦΔΠΠΕ να υπάρξει ευελιξία στην είσπραξη εσόδων από πηγές και πόρους όπως αυτοί περιγράφονται στο άρθρο 15 του Νόμου 2742/1999.

B. Από την πλευρά των ΦΔΠΠΕ θα πρέπει να επιταχυνθεί η υλοποίηση δράσεων (μέσω χρηματοδότησης από το Πράσινο Ταμείο ή από ίδια έσοδα) οι οποίες είναι προαπαιτούμενες (μελέτες κτλ) για την ένταξη άλλων έργων στο ΕΠΠΕΡΑΑ ή ΠΕΠ τα οποία θα ενισχύσουν την βιωσιμότητα και την επιχειρησιακή ενδυνάμωση των ΦΔΠΠΕ.

Με εξασφαλισμένη τη χρηματοδότησή των ΦΔΠΠΕ μέχρι το 2015, από το ΕΣΠΑ, υπάρχει ικανό χρονικό διάστημα για την προετοιμασία και υλοποίηση προτάσεων λειτουργικής αναδιάρθρωση των ΦΔΠΠΕ στην κατεύθυνση της βιωσιμότητάς τους αλλά και της μερικής οικονομικής αυτοδυναμίας τους.

Ως δεύτερο βήμα σε μεσοπρόθεσμο επίπεδο προτείνεται:

A. Από την πλευρά του ΥΠΕΚΑ και των λοιπών αρχών:

- ✓ Κατάρτιση και θεσμοθέτηση Σχεδίων Διαχείρισης Π.Π. που μεταξύ των άλλων θα καθορίζουν με συγκεκριμένα βήματα τι ενέργειες, δράσεις, έργα πρέπει να υλοποιήσουν οι ΦΔΠΠΕ προς το μέτρο επίτευξης κερδών και με σκοπό την βιωσιμότητά τους, τα οποία θα αποτελούν κύριο γνώμονα για την υλοποίηση των νέων υπό ένταξη έργων.
- ✓ Αλλαγή του υφιστάμενου θεσμικού πλαισίου αρμοδιοτήτων που διέπει τους ΦΔΠΠΕ με σκοπό:
 - Την εξασφάλιση σταθερών εξόδων (μισθοδοσία, ΔΕΗ, ΟΤΕ, καύσιμα κλπ) από τακτικό προϋπολογισμό του κράτους, ώστε να αποφευχθεί το ενδεχόμενο της διακοπής της κοινοτικής χρηματοδότησης για δράσεις που αφορούν την εδραιωμένη πλέον λειτουργία των ΦΔΠΠΕ. Είναι πιθανό κατά την επόμενη προγραμματική περίοδο να μην υπάρχουν τόσο μεγάλες επενδυτικές ανάγκες στους ΦΔΠΠΕ καθώς

κατά την διάρκεια των δύο προηγούμενων προγραμματικών περιόδων καλύφθηκαν σε ικανοποιητικό βαθμό. Κατά αυτόν τον τρόπο μπορεί να προκύψει και μικρή επιβάρυνση του κρατικού προϋπολογισμού.

- Την δημιουργία προσόδων που προέρχονται από τους χρήστες της Π.Π. (παραγωγικές μονάδες, ανταποδοτικά τέλη κλπ).
- Την απόδοση ουσιαστικών αρμοδιοτήτων στους ΦΔΠΠΕ ώστε να επιτευχθεί η αλλαγή της αντιμετώπισης του κοινού. Κατά αυτόν τον τρόπο θα επιτευχθεί και η δυνατότητα είσπραξης προστίμων και παραβόλων καθώς και παροχής υπηρεσιών προς δημόσιο και ιδιώτες. Το βασικότερο όμως όλων είναι να εγκατασταθούν σχέσεις αμοιβαίας εμπιστοσύνης και συνεργασίας με τους τοπικούς φορείς και γενικότερα την τοπική κοινωνία.

Η παροχή αρμοδιοτήτων στους ΦΔΠΠΕ πρέπει να εξεταστεί, εξαντλώντας όλες τις δυνατότητες που παρέχονται στο πλαίσιο της εθνικής νομοθεσίας ή, ενδεχομένως, νέων θεσμικών ρυθμίσεων.

B. Από την πλευρά των ΦΔΠΠΕ θα πρέπει να γίνει τροποποίηση των ΓΔΠ των έργων, με υποβολή προτάσεων για την ένταξη νέων έργων στα κοινοτικά προγράμματα, που θα ενισχύσουν την βιωσιμότητα και την επιχειρησιακή ενδυνάμωση των ΦΔΠΠΕ (υποδομές, δράσεις ενημέρωσης του κοινού, ενίσχυσης του οικοτουρισμού και περιβαλλοντικής εκπαίδευσης).

Ολοκληρώνοντας, θα ήθελα να παραθέσω άποψη της κας Δέσποινας Βώκου, Προέδρου της Επιτροπής "Φύση 2000". Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει η κα Βώκου, «στις προστατευόμενες περιοχές στην Ελλάδα έχουμε φροντίδα με διαλείμματα» και συμπληρώνει ότι «Δεν είναι δυνατόν η φροντίδα των Προστατευόμενων Περιοχών να διακόπτεται και να ξεκινά όποτε βρίσκουμε κονδύλια!».

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

- **Αδαμίδης Α.**, (1998), Ανάλυση Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων, Εκδόσεις University Studio Press, Θεσσαλονίκη
- **Βασιλείου Δ. και Ηρειώτης Ν.**, (2009), Αρχές Χρηματοοικονομικής Λογιστικής, Εκδοτικός Οίκος Rosili, Αθήνα
- **Βασιλείου Δ. και Ηρειώτης Ν.**, (2008), Χρηματοοικονομική Διοίκηση, Θεωρία & Πρακτική, Εκδοτικός Οίκος Rosili, Αθήνα
- **Βασιλόπουλος Γ.**, (2009), Οι Προστατευόμενες Δασικές Περιοχές Φύση 2000 ως Παραγωγικές Οικονομικές Μονάδες, Εργαστήριο Δασικής Οικονομικής, Σχολή Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος, ΑΠΘ, Θεσσαλονίκη
- **Βλάχου Α.**, (2001), Περιβάλλον και Φυσικοί Πόροι: Οικονομική Θεωρία και Πολιτική, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα
- **Γκίκας Δ.**, (2002), Η Ανάλυση και οι Χρήσεις των Λογιστικών Καταστάσεων, Εκδόσεις Γ. Μπένου, Αθήνα
- **Δαλάκα Α.**, (2011), Παρελθόν και μέλλον των Προστατευόμενων Περιοχών της Ελλάδος, ΥΠΕΚΑ
- **Επιτροπή "Φύση 2000"**, (2011), Πρόταση, Λειτουργική Αναδιάρθρωση των Σχημάτων Διαχείρισης για Βιώσιμη και Αποτελεσματική Προστασία: Προϋποθέσεις και Κριτήρια,
- **Επιτροπή "Φύση 2000"**, (2011), Ο Θεσμός των Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών: 10 χρόνια εφαρμογής,
- **Λαζαρίδης Γ. και Παπαδόπουλος Δ.**, (2001), Χρηματοοικονομική Διοίκηση, Βασικές Έννοιες Χρηματοοικονομικής, Χρηματοοικονομικός Σχεδιασμός και Διοίκηση Κεφαλαίου Κίνησης, τεύχος Α, Θεσσαλονίκη
- **Μπιμπίτσος Χ.**, (2009), Η Αποτελεσματική Διοίκηση - Μάνατζμεντ των Προστατευόμενων Περιοχών: Η Ελληνική Εμπειρία, Πανεπιστήμιο Πειραιώς - Τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων, Πειραιάς
- **Μπιμπίτσος Χ., Πέκκα Β. και Πετρίδου Ε.**, Αξιοποίηση και ανάπτυξη των Προστατευόμενων Περιοχών μέσω των Φορέων Διαχείρισης: Από την οικονομική βιωσιμότητα στην Διοίκηση Ολικής Ποιότητας

- **Νιάρχος Ν.**, (2004), Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων, έβδομη έκδοση, Εκδόσεις Σταμούλη, Αθήνα
- **Παπούλιας Φ.**, Διαχείριση, Λειτουργία και Χρηματοδότηση Περιοχών N2000 - Ποιές Προοπτικές», Ευρωπαϊκή Επιτροπή DG Environment-Unit B.3 "Nature"
- **Παρασκευοπούλου-Κόλλια, Ε.Α.**, (2008). Μεθοδολογία ποιοτικής έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες και συνεντεύξεις, Open Education - The Journal for Open and Distance Education and Educational Technology, V.4, N.1, Section One, Open Education
- **Πλέσσα Σ. και Τρύφων Ε.**, Θεσμικό Πλαίσιο Προστατευόμενων Περιοχών: η Εμπειρία της Εφαρμογής – οι Νέες Διατάξεις, ΥΠΕΚΑ
- **Σιάρδος Γ.**, (2005), Μεθοδολογία κοινωνικής έρευνας, Εκδόσεις Ζήτη, Θεσσαλονίκη
- **Σιώμος Γ.**, (2004), Στρατηγικό Μάρκετινγκ, Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης, Αθήνα
- Σταματίου Ε., (2007), Πράσινη Επιχειρηματικότητα - χωρικός σχεδιασμός & περιβαλλοντική διαχείριση, Καινοτομείν - Επιχειρείν, Αθήνα: Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο

Ξενόγλωσση

- **European Union**, (2013), The Economic benefits of the Natura 2000 Network: Synthesis Report, Publications Office of the European Union, Luxembourg
- **Rubin, J. H. and Rubin, S. I.**, (1995), Qualitative interviewing, the art of hearing data, Sage publications, London
- **Miles M.B. and Huberman A.M.**, (1994), Qualitative data analysis: An expanded sourcebook, Sage Publications Inc: Thousand Oaks, California
- Tietenberg T., (1998), Οικονομική του Περιβάλλοντος και των Φυσικών Πόρων, Gutenberg, Αθήνα
- **Yin, R.K.**, (1994), Case study research: Design and Methods, Sage Publications Inc: Thousand Oaks, California

Ιστοσελίδες:

- <http://www.ypeka.gr>
- <http://natura2000.eea.europa.eu>
- http://www.minenv.gr/1/12/121/12103/g1210300_03.html
- <http://www.tovima.gr/society/article/?aid=458798> 22/05/2012

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι:

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

ΦΔΠΠΕ	Φορείς Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Ελλάδος
ΥΠΕΚΑ	Υπουργείο Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής
ΠΠ	Προστατευόμενες Περιοχές
ΔΕ	Διπλωματική Εργασία
ΕΣΠΑ	Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Στήριξης
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΚΥΑ	Κοινή Υπουργική Απόφαση
ΦΕΚ	Φύλλο Εφημερίδας Κυβερνήσεως
ΚΠΣ	Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης
ΕΤΕΡΠΣ	Ειδικό Ταμείο Εφαρμογής Πολεοδομικών και Ρυθμιστικών Σχεδίων
ΔΣ	Διοικητικό Συμβούλιο
ΠΔΕ	Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων
ΕΠΠΕΡ	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιβάλλον
ΕΠΠΕΡΑΑ	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη
ΤΔΠ	Τεχνικό Δελτίο Πράξης
ΠΕΠ	Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ:

ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ «ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ»

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΟΛΓΑΣ ΣΕΡΜΑ

«ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ»

Ερωτηματολόγιο

Βασική στόχευση της έρευνας μέσω του ερωτηματολογίου αποτελεί η καταγραφή τάσεων και απόψεων των "ειδικών", προκειμένου αυτές να αποτελέσουν τις βασικές κατευθύνσεις για την εκτίμηση των δυνατοτήτων λειτουργίας των Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Ελλάδος (ΦΔΠΠΕ) ως αυτόνομοι οικονομικά οργανισμοί.

Τα αποτελέσματα της έρευνας, που διεξάγεται στο πλαίσιο της Διπλωματικής Εργασίας με θέμα «Στρατηγική χρηματοοικονομική διερεύνηση της λειτουργίας των Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Ελλάδος», θα χρησιμοποιηθούν σε συνδυασμό με τα αποτελέσματα της χρηματοοικονομικής διερεύνησης της υπάρχουσας οικονομικής κατάστασης των ΦΔΠΠΕ, που διεξάχθηκε στο πλαίσιο εκπόνησης της ίδιας εργασίας, για τον προσδιορισμό ποσοτικών εκτιμήσεων για την διασφάλιση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας των ΦΔΠΠΕ και για την διατύπωση προτάσεων στρατηγικού σχεδιασμού αυτών.

Λαμβάνοντας υπόψη ότι οι Φορείς Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Ελλάδος αποτελούν το κύριο όχημα για την βιώσιμη διαχείριση και την αειφορική ανάπτυξη των Προστατευόμενων Περιοχών (ΠΠ), παρακαλείσθε να απαντήσετε στις ερωτήσεις και να αναπτύξετε όσο περισσότερο μπορείτε τις απόψεις σας.

Θεωρώντας σημαντική την συνεισφορά σας, σας ευχαριστώ εκ των προτέρων για την συνεργασία.

Όλγα Σέρμα

1. Πιστεύετε στη δυνατότητα λειτουργίας των Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Ελλάδος (ΦΔΠΠΕ) ως οικονομικά αυτόνομοι οργανισμοί;

☐	Ναι
☐	Όχι

2. Παρακαλώ αξιολογήστε τους λόγους για τους οποίους θα πρέπει στο μέλλον οι ΦΔΠΠΕ να αποτελέσουν οικονομικά αυτόνομους οργανισμούς, βάσει της παρακάτω κλίμακας:

	πολύ σημαντικό	σημαντικό	μέτριας σημασίας	λίγο σημαντικό	καθόλου σημαντικό
Βελτίωση της λειτουργικότητάς τους					
Αύξηση της αποτελεσματικότητάς τους					
Σταθερή χρηματοδότηση					
Πληρέστερη ικανοποίηση των αναγκών τους					
Υλοποίηση περισσότερων έργων / δράσεων					
Άλλο					

3. Παρακαλώ αξιολογήστε τους λόγους για τους οποίους οι ΦΔΠΠΕ δεν αποτελούν σήμερα οικονομικά αυτόνομους οργανισμούς, βάσει της παρακάτω κλίμακας:

	πολύ σημαντικό	σημαντικό	μέτριας σημασίας	λίγο σημαντικό	καθόλου σημαντικό
Ανεπαρκής θεσμική κατοχύρωση - νομικό πλαίσιο αρμοδιοτήτων					
Ανεπαρκές θεσμικό & φορολογικό πλαίσιο - μη εμπορική λειτουργία					
Λανθασμένη μορφή - ΝΠΙΔ					
Έλλειψη χρηματοοικονομικής στρατηγικής από κεντρική διοίκηση (ΥΠΕΚΑ)					
Άλλο.....					

4. Η οικονομική αυτοτέλεια του Φορέα Διαχείρισης τον οποίο εκπροσωπείτε, αποτελεί στρατηγικό στόχο της Διοίκησης αυτού;

☐	Ναι
☐	Όχι

5. Εάν ναι, παρακαλώ αξιολογήστε την σημασία αυτού του στόχου, βάσει της παρακάτω κλίμακας:

	πολύ σημαντικό	σημαντικό	μέτριας σημασίας	λίγο σημαντικό	καθόλου σημαντικό
Οικονομική αυτοτέλεια ΦΔΠΠΕ ως στρατηγικός στόχος της Διοίκησης					

6. Τα έσοδα των ΦΔΠΠΕ έως σήμερα, στο μεγαλύτερο ποσοστό τους, αποτελούνται από επιχορηγήσεις (π.χ. ΕΠΠΕΡΑΑ). Πιστεύετε ότι αυτή η πολιτική είναι επαρκής για την βιωσιμότητά τους;

☐	Ναι
☐	Όχι

7. Ο Φορέας Διαχείρισης τον οποίο εκπροσωπείτε, έχει ίδια έσοδα (ΛΑΓΗΕ, οικοτουριστικές δράσεις);

☐	Ναι
☐	Όχι

8. Εάν ναι, παρακαλώ σταθμίστε τα έσοδα αυτά ως ποσοστό των λειτουργικών δαπανών (μισθοδοσία, ΔΕΗ, υπηρεσίες λογιστή κλπ) του Φορέα Διαχείρισης, βάσει της παρακάτω κλίμακας:

	0% - 5%	6% - 20%	21% - 40%	41% - 60%	61% - 80%	81% - 100%
Ίδια έσοδα / Λειτουργικά έξοδα						

9. Πιστεύετε ότι ο Φορέας Διαχείρισης τον οποίο εκπροσωπείτε, μπορεί στο μέλλον να λαμβάνει ίδια έσοδα ή να αυξήσει την τάξη μεγέθους αυτών που ήδη λαμβάνει;

☐	Ναι
☐	Όχι

10. Εάν ναι, παρακαλώ προσδιορίστε το χρονικό διάστημα επίτευξης αυτών:

☐	2013 -2015
☐	2016 - 2020
☐	2021 και έπειτα

11. Εάν ναι, παρακαλώ σταθμίστε τα δυνητικά ίδια έσοδα του Φορέα Διαχείρισης τον οποίο εκπροσωπείτε, ως ποσοστό των μελλοντικών λειτουργικών δαπανών αυτού (μισθοδοσία, ΔΕΗ, υπηρεσίες λογιστή κλπ), βάσει της παρακάτω κλίμακας:

	0% - 5%	6% - 20%	21% - 40%	41% - 60%	61% - 80%	81% - 100%
Ίδια έσοδα / Λειτουργικά έξοδα						

12. Γενικά, από ποιές πηγές, πέραν των επιχορηγήσεων, πιστεύετε ότι μπορούν να επιτευχθούν έσοδα στον Φορέα Διαχείρισης τον οποίο εκπροσωπείτε;

☐	Οικοτουριστικές δράσεις (οικοξεναγήσεις, περιβαλλοντική εκπαίδευση κα)
☐	Εμπορική δραστηριότητα (πωλήσεις εντύπων, αναμνηστικών ειδών κα)
☐	Ανταποδοτικά τέλη (ΜΗΥ, υλοτομία, καλλιέργεια δημοσίων εκτάσεων κα)
☐	Πιστοποίηση προϊόντων που παράγονται στην Προστατευόμενη Περιοχή
☐	Πάγια τέλη μέσω λογαριασμών (ΔΕΗ, ύδρευση κα) - κοινωνική ευθύνη πολιτών
☐	Άλλο

13. Παρακαλώ, αξιολογήστε την βαρύτητα της σημασίας των παρακάτω δυνητικών ή και υφιστάμενων πηγών ίδιων εσόδων για τον Φορέα Διαχείρισης τον οποίο εκπροσωπείτε, βάσει της παρακάτω κλίμακας:

	πολύ σημαντικό	σημαντικό	μέτριας σημασίας	λίγο σημαντικό	καθόλου σημαντικό
Απόδοση τέλους για μισθώσεις δημόσιων εκτάσεων εντός περιοχής ευθύνης για:					
Γεωργικές καλλιέργειες					
Ιχθυοκαλλιέργειες - οστρακοκαλλιέργειες					
Υλοτομία					
Αμμοληψίες					
Τουριστική χρήση (πχ χρήση παραλίας)					
Απόδοση τέλους για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας εντός περιοχής ευθύνης από:					
Υδροηλεκτρικά Φράγματα					
Ανεμογεννήτριες					
Άλλες μορφές ΑΠΕ					
Συνδρομές - άδειες κυνηγών					
Άδειες βόσκησης					
Τέλος από επ/σεις που δραστηριοποιούνται νόμιμα εντός ΠΠ					
Τέλος από επι/σεις που δραστηριοποιούνται νόμιμα εκτός ΠΠ αλλά η λειτουργία τους επιβαρύνει την ΠΠ					
Τέλη από ΒΙΟΠΑ					
Τέλος από επ/σεις διαχείρισης σκουπιδιών - λυμάτων εντός ή και εκτός ΠΠ					
Τέλος από την εγκατάσταση και λειτουργία μεγάλων έργων (λιμάνια, αεροδρόμια, αυτοκινητόδρομοι κα)					
Τέλος στην αγορά ακινήτων για τις περιπτώσεις ΠΠ όπου οικοπεδοποιήθηκαν δασικές εκτάσεις					

Τέλος ως ποσοστό των εσόδων της πολεοδομίας για χρήσεις εντός ΠΠ					
Τουριστικά τέλη για τις περιπτώσεις όπου αυξάνεται η τουριστική κίνηση λόγω ΠΠ (πχ καρέτα-καρέτα)					
Τέλη σε τουριστικές επιχειρήσεις εντός της ΠΠ (καταλύματα, εστίαση κα)					
Έσοδα από οικοξεναγήσεις (εισιτήριο)					
Έσοδα από επισκέψεις στα μουσειακά εκθέματα των Κέντρων Πληροφόρησης (εισιτήριο)					
Έσοδα από πωλήσεις αναμνηστικών ειδών και παραδοσιακών, βιολογικών, φιλο-περιβαλλοντικών και από ανακυκλωμένα υλικά προϊόντων					
Έσοδα από πωλήσεις εντύπων, χαρτών και πληροφοριακού υλικού					
Έσοδα από ελεγχόμενες θέσεις "ελεύθερου" camping					
Έσοδα από ελεγχόμενες θέσεις καντινών, περιπτέρων και άλλων μικροπωλητών					
Έσοδα από δικαιώματα φωτογράφισης και κινηματογράφισης εντός ΠΠ					
Έσοδα από πιστοποίηση προϊόντων που παράγονται εντός ΠΠ					
Πάγια τέλη μέσω λογαριασμών (ΔΕΗ, ύδρευση κα) - κοινωνική ευθύνη πολιτών					
Άλλο					

.....					
Άλλο					
.....					
Άλλο					
.....					

14. Τι άλλο σε επίπεδο κεντρικής διοίκησης (ΥΠΕΚΑ) θεωρείτε ότι θα μπορούσε να συμβάλει ώστε οι ΦΔΠΠΕ να υφίστανται ως οικονομικά αυτόνομοι οργανισμοί ;

- Βελτίωση κατάστασης σε θέματα που αφορούν το προσωπικό (επαρκής, κατάλληλη και μόνιμη στελέχωση των ΦΔΠΠΕ)
- Εκχώρηση ουσιαστικών αρμοδιοτήτων χρήσης ΠΠ
- Εξασφάλιση συνεχούς λειτουργίας
- Θεσμικό πλαίσιο εμπορικής δραστηριότητας
- Άλλο.....

15. Όσον αφορά τον Φορέα Διαχείρισης τον οποίο εκπροσωπείτε, ποιές παρεπόμενες ενέργειες που δεν έχουν πραγματοποιηθεί ακόμα, πιστεύετε ότι πρέπει να υλοποιηθούν προκειμένου να συμβάλουν στην οικονομική αυτοτέλεια των ΦΔΠΠΕ ;

- Εκπόνηση Σχεδίου Διαχείρισης ΠΠ
- Πρόσληψη επιπλέον προσωπικού - ανακατανομή αρμοδιοτήτων
- Ανάθεση παροχής υπηρεσιών (λογιστής, δικηγόρος, ορκωτός ελεγκτής, τεχνικός σύμβουλος)
- Ένταξη νέων υποέργων προς υλοποίηση - ΤΔΠ
- Άλλο.....

16. Πιστεύετε ότι ο Φορέας Διαχείρισης τον οποίο εκπροσωπείτε, έχει ουσιαστικές αρμοδιότητες στην περιοχή;

- Ναι
- Όχι

17. Πιστεύετε ότι η οικονομική αυτοτέλεια του Φορέα Διαχείρισης τον οποίο εκπροσωπείτε, θα συμβάλει στην οικονομική ανάπτυξη της περιοχής;

- Ναι
 Όχι

18. Ποια θεωρείτε πλεονεκτήματα του Φορέα Διαχείρισης τον οποίο εκπροσωπείτε, σε σχέση με οργάνωση, λειτουργία, οικονομική κατάσταση, βιωσιμότητα κ.ά.;

- Αντιπροσωπευτική σύνθεση Δ.Σ.
 Εμπειρία προσωπικού
 Ευελιξία ως Ν.Π.Ι.Δ.
 Αξία/ελκυστικότητα προστατευτέου αντικειμένου
 Ύπαρξη θεσμικού πλαισίου προστασίας
 Άλλο.....

19. Ποια θεωρείτε μειονεκτήματα του Φορέα Διαχείρισης τον οποίο εκπροσωπείτε, σε σχέση με οργάνωση, λειτουργία, οικονομική κατάσταση, βιωσιμότητα κ.ά.;

- Έλλειψη κατάλληλου και μόνιμου προσωπικού
 Έλλειψη σταθερών οικονομικών πόρων
 Ασυνεχής λειτουργία
 Έλλειψη μέσων και υποδομών
 Αδυναμία άσκησης σημαντικών αρμοδιοτήτων
 Γραφειοκρατικές σχέσεις με λοιπές υπηρεσίες
 Άλλο.....

20. Από πού είναι δυνατό να προκύψουν ευκαιρίες για τον Φορέα Διαχείρισης τον οποίο εκπροσωπείτε, σε σχέση με οργάνωση, λειτουργία, οικονομική κατάσταση, βιωσιμότητα κ.ά.;

- Ευρύ κοινό

☐	Εύρος πηγών εσόδων
☐	Συνεργασία με δημόσιους φορείς
☐	Συνεργασία με ιδιωτικές επιχειρήσεις
☐	Μελέτη βιωσιμότητας / Εκπόνηση Επιχειρησιακού Σχεδίου
☐	Άλλο.....

21. Από πού είναι δυνατό να προκύψουν απειλές για τον Φορέα Διαχείρισης τον οποίο εκπροσωπείτε, σε σχέση με οργάνωση, λειτουργία, οικονομική κατάσταση, βιωσιμότητα κ.ά.;

☐	Μη αποδοχή ρόλου του Φ.Δ. από τοπικό πληθυσμό
☐	Συνέχιση περιβαλλοντικής υποβάθμισης της περιοχής
☐	Αντικρουόμενα συμφέροντα /ανθρωπογενείς πιέσεις
☐	Περιορισμοί στην άσκηση εμπορικής δραστηριότητας - περιορισμός πόρων
☐	Εξάρτηση Φ.Δ. από Κεντρική Διοίκηση ΥΠΕΚΑ
☐	Περιορισμένο θεσμικό πλαίσιο
☐	Άλλο.....

22. Θεωρείτε ότι η επικείμενη συγχώνευση των ΦΔΠΠΕ σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 4109/2013,

α) πρόκειται να συμβάλει στην υλοποίηση του στόχου της οικονομικής αυτοτέλειας των ΦΔΠΠΕ;

☐	Ναι
☐	Όχι

β) πρόκειται να συμβάλει στην αποτελεσματικότερη λειτουργία των ΦΔΠΠΕ;

☐	Ναι
☐	Όχι

23. Τι τελευταίο έχετε να προτείνετε για:

α) την οικονομική αυτοτέλεια των ΦΔΠΠΕ;

.....
.....
.....
.....

β) την ενδυνάμωση της επιχειρησιακής λειτουργίας των ΦΔΠΠΕ;

.....
.....
.....
.....

24. Παρακαλείσθε να προσθέσετε ή να σχολιάσετε ελεύθερα ό,τι άλλο επιθυμείτε.

.....
.....
.....
.....
.....
.....